

Серія
„Ректори Львівського державного університету
фізичної культури”

ПРИСТУПА

ЄВГЕН НИКОДИМОВИЧ

Життєвий шлях та науково-педагогічна діяльність

Біобібліографічний нарис

Укладач Ірина Свістельник

Series
„Rectors of the Lviv state University of physical culture”

YEVHEN PRYSTUPA

Vital way and scientifically pedagogical activity

Biobibliographic essay

Compiler Iryna Svistel'nyk

УДК 796.071:016:929

ББК 75+91.9

П 77

Серія
„Ректори Львівського державного університету фізичної культури”
Започаткована 2016 року

Приступа Євген Никодимович: життєвий шлях та науково-педагогічна діяльність : біобібліогр. нарис / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2016. – 97 с. (Серія „Ректори Львівського державного університету фізичної культури”).

У біобібліографічному нарисі подано відомості про життєвий шлях та науково-педагогічну діяльність ректора Львівського державного університету фізичної культури, доктора педагогічних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України – Євгена Никодимовича Приступи.

До покажчика увійшли монографії, підручники, навчально-методичні посібники, програми, статті зі збірників наукових праць та періодичних видань, які вийшли в Україні та за кордоном, рецензовані роботи, інтерв'ю, публікації про Є. Н. Приступу, світлина.

© Свістельник І., 2016

ПРИСТУПА ЄВГЕН НИКОДИМОВИЧ

(1 березня 1959 р.)

Народився 1 березня 1959 року в містечку Млинів на Рівненщині. 1977 року закінчив Івано-Франківський технікум фізичної культури. Після військової служби навчався у Львівському державному інституті фізичної культури (1984, диплом з відзнакою). Кандидат педагогічних наук (1989), доцент (1990), доктор педагогічних наук (1996), професор (1996), заслужений діяч науки і техніки України (2009), заступник голови відділення НОК України у Львівській області, академік Української академії наук, лауреат премії Павла Чубинського (2015).

Працював у Львівському державному інституті фізичної культури завідувачем кафедри теорії та методики фізичного виховання, начальником відділу молодіжних організацій Львівського обласного спортивного комітету, головою Української спортивної асоціації, завідувачем кафедри теорії та методики фізичного виховання Прикарпатського університету імені Василя Стефаника, деканом факультету фізичного виховання Волинського державного університету імені Лесі Українки.

Упродовж 2001–2007 років – професор кафедри фізіотерапії Академії фізичного виховання у Вроцлаві (Польща); очолював департамент рекреації і туризму цього навчального закладу.

З квітня 2007 року обіймає посаду ректора Львівського державного університету фізичної культури.

З 2007 року – голова спеціалізованої ради із захисту дисертацій ЛДУФК.

2008 року сприяв відкриттю у ЛДУФК Науково-дослідного інституту, 2011 року – докторантури за трьома спеціальностями: „Олімпійський та професійний спорт”, „Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення”, „Фізична реабілітація”.

Головний редактор збірника наукових праць „Молода спортивна наука України” (Львів, ЛДУФК), науковий консультант журналів: „Фізична активність, здоров'я і спорт” (Львів, ЛДУФК) та електронного наукового видання „Спортивна наука України”, член редакційної колегії збірника наукових праць „Теорія і методика хортингу” та багатьох інших наукових періодичних та продовжуваних видань.

Був членом редакційної колегії збірників наукових праць: „Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві” (Луцьк, 1999), Наукового вісника Волинського державного університету імені Лесі Українки (серія: Фізична культура і спорт (Луцьк, 2000)) та „Проблеми педагогічних технологій” (Луцьк, 2004).

Підготував 13 кандидатів і 1 доктора наук.

Нагороджений нагрудними знаками: „За розвиток соціального партнерства” (2011) і „Наукові та освітні досягнення” (2015).

Наукові праці Є. Н. Приступи:

1984:

1. Комплексная оценка двигательного навыка стрелка из лука / Г. Б. Сафронова, А. Я. Степина, Э. А. Сиворонова, Е. Н. Приступа // Научные основы управления и контроля в спортивной тренировке : тез. докл. респуб. науч.-практ. конф. – Николаев, 1984. – С. 171–172.

1985:

2. Жданова О. Н. Изучение деятельности руководящих физкультурных органов по управлению массовой физкультурно-оздоровительной работы / О. Н. Жданова, Е. Н. Приступа // Физическая культура – производству : тез. докл. респуб. науч.-практ. конф. – Ровно, 1985. – С. 13–16.
3. Жданова О. Н. К вопросу об изучении деятельности руководящих физкультурных органов по управлению пропагандой физической культуры в области / О. Н. Жданова, Е. Н. Приступа // Проблемы организации и пропаганды массовых форм физкультурно-оздоровительных занятий : тез. Всесоюз. науч.-практ. конф. – Таллин, 1985. – С. 84–85.
4. Функциональная структура раннего восстановительного периода после напряженной мышечной и умственной деятельности / Г. Б. Сафронова, Е. Н. Череповский, А. Я. Герман, А. Я. Степина, Э. А. Сиворонова, С. А. Музыкантова, Е. Н. Приступа, Е. А. Кан // Физиологические проблемы утомления и восстановления : тез. докл. науч.-практ. конф. – Черкассы, 1985. – С. 133–135.

1986:

5. Методология соревновательной деятельности в спортивных единоборствах : отчет о НИР (промеж.) / В. С. Келлер, Ф. Ф. Стрижова, М. Л. Иткин, Е. Н. Приступа. – Львов, 1986. – 88 с.

1987:

6. Методология соревновательной деятельности в спортивных единоборствах : отчет о НИР (промеж.) / В. С. Келлер, Ф. Ф. Стрижова, М. Л. Иткин, Е. Н. Приступа. – Львов, 1987. – 88 с.

1988:

7. Келлер В. С. Характеристики соревновательной деятельности и методика повышения результативности баскетболистов при розыгрыше стандартных положений / В. С. Келлер, Е. Н. Приступа // Научно-педагогические проблемы физической культуры и спорта в свете основных направлений перестройки высшего и среднего специального образования в

республике : тез. докл. респуб. науч.-практ. конф. – Ивано-Франковск, 1988. – С. 100–101.

8. Келлер В. С. Совершенствование системы повышения спортивного мастерства студентов вузов / В. С. Келлер, Р. С. Мозола, Е. Н. Приступа // Тез. докл. Всесоюз. науч.-метод. конф. сельскохозяйственных вузов по проблеме совершенствования системы повышения спортивного мастерства студентов вузов. – Дубляны, 1988. – С. 9.

9. Методология соревновательной деятельности в спортивных единоборствах : отчет о НИР (промеж.) / В. С. Келлер, Ф. Ф. Стрижова, М. Л. Иткин, Е. Н. Приступа. – Львов, 1988. – 66 с.

10. Повышение эффективности управления системы подготовки высококвалифицированных студентов-спортсменов / Р. С. Мозола, В. М. Трач, Е. Н. Приступа, О. М. Вацеба // Тез. докл. Всесоюз. науч.-метод. конф. сельскохозяйственных вузов по проблеме совершенствования системы повышения спортивного мастерства студентов вузов. – Дубляны, 1988. – С. 5–6.

11. Устройство для исследования динамических и кинематических характеристик взаимодействия игрока с мячом : изобретение № 4380496/12 / Е. Н. Приступа, В. С. Келлер, М. В. Говор [и др.]. – Москва, 1988. – Заявл. 18.02.88

1989:

12. Приступа Е. Н. Модельные характеристики и методика повышения результативности соревновательной деятельности единоборствующих баскетболистов при розыгрыше стандартных положений : автореф. дис. ... канд. пед. наук : [спец.] 13.00.04 „Теория и методика физ. воспитания и спорт. тренировки” / Приступа Евгений Никодимович ; КГИФК. – Киев, 1989. – 21 с.

13. Приступа Е. Н. Розыгрыш стандартных положений / Е. Н. Приступа // Старт. – 1989. – № 5. – С. 19.

14. Устройство для тренировки баскетболистов : пат. № 4854262/12 / Е. Н. Приступа, М. В. Говор, А. Л. Васильчук. – Москва, 1989.
15. Приступа Е. Н. Стенд для тренировки специализированных реагирований / Е. Н. Приступа, В. С. Келлер, Н. В. Говор // Техника и спорт – V : тез. докл. Всесоюз. науч.-техн. конф. – Москва, 1989. – № 5.
16. Келлер В. С. Факторы результативности соревновательной деятельности при розыгрыше стандартных положений / В. С. Келлер, Е. Н. Приступа // Проблемы повышения мастерства спортсменов : тез. докл. науч.-практ. конф. – Чебоксары, 1989. – С. 71.
17. Келлер В. С. Устройство для коррекции динамических и кинематических характеристик взаимодействия игрока с мячом / В. С. Келлер, Е. Н. Приступа, Н. В. Говор // Техника и спорт – V : тез. докл. Всесоюз. науч.-техн. конф. – Москва, 1989.

1990:

18. Приступа Є. Гопак – танець чи двобій / Євген Приступа // Спортивна газета. – 1990. – № 132. – 3 лист.
19. Приступа Е. Н. Методические рекомендации по моделированию соревновательных влияний при розыгрыше стандартных положений в тренировке высококвалифицированных баскетболистов / Е. Н. Приступа. – Киев : [б. и.], 1990. – 27 с.
20. Приступа Е. Н. Факторы результативности соревновательной деятельности при розыгрыше стандартных положений в баскетболе / Е. Н. Приступа // Научно-методическое обеспечение системы подготовки высококвалифицированных спортсменов и спортивных резервов : материалы Всесоюз. науч.-практ. конф. – Москва, 1990. – С. 226–227.
21. Приступа Є. Український спорт... від витоків до сьогодні / Є. Приступа, Ю. Киричук // Спортивна арена – 1990. – № 2. – С. 3–4.
22. Приступа Є. Український спорт... від витоків до сьогодні / Є. Приступа, Ю. Киричук // Спортивна арена – 1990. – № 3. – С. 2–3.

23. Приступа Е. Н. Моделирование соревновательных воздействий в учебно-тренировочном процессе квалифицированных баскетболистов / Е. Н. Приступа, А. Б. Мацак, Ю. М. Черкасов // Научно-методическое обеспечение системы подготовки высококвалифицированных спортсменов и спортивных резервов : материалы Всесоюз. науч.-практ. конф. – Москва, 1990. – С. 227–228.

24. Приступа Е. Н. Программирование и контроль тренировочного процесса юных футболистов : метод. реком. / Е. Н. Приступа, И. Г. Фалес, А. Ф. Огерчук. – Москва : [б. и.], 1990. – 25 с.

25. Фалес И. Г. Теоретико-методические аспекты системы подготовки юных футболистов 14–15 лет / И. Г. Фалес, А. Ф. Огерчук, Е. Н. Приступа // Построение тренировочного процесса учащихся спортивных школ : сб. науч. работ. – Москва, 1990. – С. 124–129.

1991:

26. Приступа Є. Н. Українська система фізичного виховання: традиції та перспективи розвитку / Є. Н. Приступа // Нація і спорт : матеріали міжнар. наук. конф., присвяч. 80-річчю СТ „Україна”. – Львів, 1991. – С. 12–14.

27. Приступа Є. Н. Традиції української національної фізичної культури / Є. Н. Приступа, В. С. Пилат. – Львів : Троян, 1991. – Ч. 1. – 104 с.

28. Нація і спорт : матеріали міжнар. наук. конф., присвяч. 80-річчю СТ „Україна” / ред. кол. : Є. Приступа, Л. Мазур, М. Герцик, О. Вацеба [та ін.]. – Львів : [б. в.], 1991. – 91 с.

1992:

29. Приступа Є. Н. Рухові ігри та забави / Є. Н. Приступа, О. М. Вацеба. – Львів : Троян, 1992. – 88 с.

30. Приступа Є. Н. Народні дитячі та юнацькі ігри і забави Галичини / Є. Н. Приступа, О. В. Бік // Роль фізичної культури в здоровому способі життя : [тези доп.] III Регіон. наук.-практ. конф. – Львів, 1992. – С. 22–24.

31. Приступа Є. Н. Традиції українського фізичного виховання / Є. Н. Приступа, О. В. Бік // Основа. – 1992. – 15 лют.

32. Боберський І. Рухливі ігри та забави / передм. Є. Н. Приступа, О. М. Вацеба. – Львів : Троян, 1992. – С. 3–7.
33. Васильчук А. Л. Перспективи електрогоніометрії при удосконаленні спортивної моторики / А. Л. Васильчук, Є. Н. Приступа // Роль фізичної культури в здоровому способі життя : [тези доп.] III Регіон. наук.-практ. конф. – Львів, 1992. – С. 134–136.
34. Українська спортивна та військово-похідна термінологія : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. / відп. ред. Є. Н. Приступа. – Львів, 1992. – 80 с.

1993:

35. Приступа Є. Н. Українські народні ігри в дошкільному вихованні / Є. Н. Приступа // Народні звичаї, традиції і природничі основи національного виховання дітей в дошкільних закладах України : тези доп. міжнар. наук. конф. Прикарпат. держ. ун-ту. – Івано-Франківськ, 1993. – С. 147–150.
36. Приступа Є. Н. Теоретико-методичні аспекти класифікації українських народних ігор / Є. Приступа, О. Бік // Спорт і національне відродження : матеріали Всеукр. наук. конф., присвяч. 120-літтю від дня народження Івана Боберського. – Львів, 1993. – Ч. 1. – С. 210–211.
37. Мозола Р. С. Індивідуальне тренування баскетболістів : [метод. посіб. для тренерів, вчителів, спортсменів та студ. спеціальних навч. закл.] / Р. С. Мозола, Є. Н. Приступа, О. М. Вацеба. – Львів : [б. в.], 1993. – 88 с.
38. Методика комплексного вивчення взаємодії вестибулярної і слухової сенсорних систем у здорових і глухих дітей / Г. Б. Сафронова, А. В. Магльований, І. Б. Грибовська, Є. Н. Приступа, І. В. Харабуга // Здоров'я і освіта : матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. – Львів, 1993. – Ч. 2. – С. 211–212.
39. Вступне слово Голови Української спортивної асоціації Євгена Приступи // Спорт і національне відродження : матеріали Всеукр. наук. конф., присвяч. 120-літтю від дня народження Івана Боберського. – Львів, 1993. – Ч. 1. – С. 3.

40. Про невідкладні питання інвалідного спорту / А. В. Магльований, М. К. Хусківадзе, М. С. Герцик, Є. Н. Приступа, Г. Б. Сафронова, І. В. Харабуга, І. Б. Грибовська // Здоров'я і освіта : матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. – Львів, 1993. – Ч. 2. – С. 159.

41. Спорт і національне відродження : матеріали Всеукр. наук. конф., присвяч. 120-літтю від дня народження Івана Боберського : у 2-х ч. / ред. кол.: М. Герцик, О. Вацеба, Є. Приступа [та ін.]. – Львів, 1993 – 240 с.

42. Теоретико-методичні аспекти національної фізичної культури : звіт про НДР : тема 1.3.1.02 ; № ДР 0294U001314 / Є. Н. Приступа, Г. А. Васильков, О. В. Соломонко [та ін.]. – Львів, 1993.

1994:

43. Приступа Є. Н. Історичні та соціально-філософські проблеми українського спорту / Є. Н. Приступа // Спорт і національне відродження : тези доп. Всеукр. наук. конф. – Львів, 1994. – С. 3–5.

44. Приступа Є. Н. Концептуальні проблеми фізичного виховання у національній школі / Є. Н. Приступа // Національне виховання молоді у навчальних закладах : матеріали наук.-практ. конф. – Львів, 1994. – С. 43–44.

45. Приступа Є. Н. Принципи і закономірності функціонування української народної фізичної культури / Є. Н. Приступа // Роль фізичної культури в здоровому способі життя : [тези доп.] II Всеукр. наук.-практ. конф. – Львів, 1994. – Ч. 1. – С. 65–66.

46. Приступа Є. Н. Проблеми національної термінології у фізичній культурі і спорті / Є. Н. Приступа // Проблеми української науково-технічної термінології : тези доп. III Міжнар. наук.-практ. конф. – Львів, 1994. – С. 169–170.

47. Приступа Є. Н. Українська народна фізична культура в системі релігійних свят / Є. Н. Приступа // Роль фізичної культури в здоровому способі життя : [тези доп.] II Всеукр. наук.-практ. конф. – Львів, 1994. – Ч. 1. – С. 67–68.

48. Приступа Є. Напрямки вивчення народної фізичної культури / Євген Приступа, Орест Бік // Підготовка спеціалістів фізичної культури і спорту в Україні : матеріали I Респ. наук.-практ. конф. – Луцьк, 1994. – С. 343–345.
49. Приступа Є. Теоретико-методичні аспекти класифікації українських народних ігор / Євген Приступа, Орест Бік // Спорт і національне відродження : тези доп. наук. конф. – Львів, 1994. – Ч. 1. – С. 210–214.
50. Приступа Є. Напрямки вивчення народної фізичної культури / Є. Приступа, О. Бік, І. Блащак // Гуманітарна освіта і проблеми духовного відродження України : тези доп. міжвуз. наук. конф. – Львів, 1994. – С. 74–75.
51. Приступа Є. Н. Впровадження української народної фізичної культури у навчально-виховний процес / Є. Н. Приступа, В. І. Левків, О. В. Бік // Національне виховання молоді у навчальних закладах : матеріали наук.-практ. конф. – Львів, 1994. – С. 67–68.
52. Приступа Є. Н. Українська народна фізична культура у фізичному вихованні дітей / Є. Н. Приступа, В. І. Левків, О. В. Бік // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. – Вінниця, 1994. – Ч. 1. – С. 175–176.
53. Приступа Є. Н. Теоретико-методичні аспекти національної фізичної культури : звіт про НДР : тема 1.3.102 ; № ДР 0294U01314 / Є. Н. Приступа, В. І. Левків, Я. В. Тимчак. – Львів, 1994.
54. Приступа Є. Н. Особливості військово-фізичного виховання в Україні за даними літописів / Є. Н. Приступа, Л. О. Мазур, Я. В. Тимчак // Роль фізичної культури в здоровому способі життя : [тези доп.] II Всеукр. наук.-практ. конф. – Львів, 1994. – Ч. 1. – С. 66–67.
55. Боберський І. Рухові забави та ігри / упоряд. Є. Н. Приступа. – Львів, 1994. – 64 с.
56. Підготовка спеціалістів з реабілітації інвалідів методами фізичної культури і спорту в інституті фізичної культури / Г. Б. Сафронова, Є. Н. Приступа, А. В. Магльований, М. С. Герцик, І. Б. Грибовська,

О. Б. Дуліба, Н. Б. Малаховська // Підготовка спеціалістів фізичної культури та спорту в Україні : матеріали I Респ. конф. – Луцьк, 1994. – С. 477–478.

57. Українська народна фізична культура : звіт про НДР : тема 1.3.5 ; № ДР 0294U001950 / кер. Є. Н. Приступа. – Львів, 1994. – 62 с.

1995:

58. Приступа Є. Н. До питання про генезу українських народних ігор : метод. матеріали на допомогу вчителю фіз. культури / Є. Н. Приступа ; за заг. ред. Л. О. Мазура. – Львів : ЛОНМІО, 1995. – 9 с.

59. Приступа Є. Н. Джерела вивчення народної фізичної культури українців : метод. матеріали на допомогу вчителю фіз. культури / Є. Н. Приступа ; за заг. ред. Л. О. Мазура. – Львів : ЛОНМІО, 1995. – 5 с.

60. Приступа Є. Н. Народна фізична культура українців / Є. Н. Приступа. – Львів : УСА, 1995. – 254 с.

61. Приступа Є. Н. Народна фізична культура українців в етнопедagogіці українців / Є. Н. Приступа // Вісник Львів. держ. ун-ту імені Івана Франка. Серія педагогічна. – Львів, 1995. – С. 22–30.

62. Приступа Є. Н. Національний ідеал тілесної досконалості в українській народній фізичній культурі / Є. Н. Приступа // Актуальні проблеми національного виховання студентської молоді : матеріали регіон. наук.-практ. конф. – Івано-Франківськ, 1995. – С. 60–61.

63. Приступа Є. Н. Програма розвитку фізичної культури і спорту у Львівській області / Є. Н. Приступа. – Львів, 1995. – 40 с.

64. Приступа Є. Українська військово-похідна та спортивна термінологія: поступ чи консервація? / Євген Приступа // Ратуша. – 1992. – 10 лист.

65. Приступа Є. Н. Українська народна фізична культура в дослідженнях М. Грушевського / Є. Н. Приступа // Михайло Грушевський і Західна Україна: доп. і повідомл. наук. конф. Львів. держ. ун-ту імені Івана Франка – Львів, 1995. – С. 253–255.

66. Приступа Є. Н. Українські народні ігри, розваги та забави: методологія їх диференціації : метод. рек. / Є. Н. Приступа – Львів : ЛОНМШО, 1995. – 16 с.
67. Приступа Є. Н. Українські національні традиції фізичного виховання : метод. рек. / Є. Н. Приступа. – Львів : ЛОНМІО, 1995. – 40 с.
68. Приступа Є. Чи здатен національний спорт консолідувати українську націю / Євген Приступа // Республіканець. – 1995.– № 1/2. – С. 89–90.
69. Приступа Є. Н. Ефективність використання українських народних ігор у дитячих дошкільних закладах м. Львова / Є. Н. Приступа, О. В. Бік // Фізична культура та спорт – важливий фактор виховання особистості та зміцнення здоров'я населення : тези звітної наук.-практ. конф. викл. ЛДІФК за 1994 р. – Львів, 1995. – С. 21–22.
70. Приступа Є. Н. Найдавніші витoki українських народних ігор та забав : метод. матеріали на допомогу вчителю фіз. культури / Є. Н. Приступа, В. І. Левків ; за заг. ред. Л. О. Мазура. – Львів : ЛОНМІО, 1995. – 10 с.
71. Приступа Є. Н. Народні ігри українців в системі релігійно-обрядових свят : метод. матеріали на допомогу вчителю фіз. культури / Є. Н. Приступа, В. І. Левків ; за заг. ред. Л. О. Мазура. – Львів : ЛОНМІО, 1995. – 28 с.
72. Приступа Є. Н. Основи періодизації української народної фізичної культури / Є. Н. Приступа, М. М. Олексюк // Фізична культура та спорт – важливий фактор виховання особистості та зміцнення здоров'я населення : тези звіт. наук.-практ. конф. викл. ЛДІФК за 1994. – Львів, 1995. – С. 5–6.
73. Приступа Є. Н. Формування відчуття ритму з використанням засобів української народної фізичної культури / Є. Н. Приступа, Р. Л. Петрина // Роль фізичної культури в здоровому способі життя : матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф. – Львів, 1995. – С. 50–51.
74. Приступа Є. Н. Система народних знань про фізичний розвиток і фізичне виховання : метод. рек. / Є. Н. Приступа, В. Д. Чекас. – Львів : ЛТЕА, 1995. – 46 с.

75. Приступа Є. Н. Синхронна реєстрація параметрів ЧСС, ЧД, вербальних коливань та соматичних функцій під час ігрової діяльності дітей / Є. Н. Приступа, В. І. Левків, О. В. Бік // Актуальні проблеми фізичного виховання у вузі : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – Донецьк, 1995. – С. 77–78.
76. Приступа Є. Н. Фізичне виховання в національній школі / Є. Н. Приступа, О. В. Слимаковський, О. О. Волошина // Культура і освіта : матеріали міжнар. наук. конф. – Вінниця, 1995. – С. 223–224.
77. Приступа Є. Н. Вплив язичництва та християнства на військово-фізичне виховання в Україні (до кінця XIII ст.) / Євген Приступа, Леонід Мазур, Ярослав Тимчак // Тези доп. V Міжнар. круглого столу. – Київ ; Львів, 1995. – Ч. 4. – С. 359–361.
78. Левків В. І. Використання засобів народної фізичної культури у фізичному вихованні студентів / В. І. Левків, Є. Н. Приступа // Актуальні проблеми фізичного виховання у вузі : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – Донецьк, 1995. – С. 16.
79. Осінчук В. Г. Анкета: фізична культура і я (для дітей молодшого шкільного віку) / В. Г. Осінчук, Є. Н. Приступа, М. В. Данилевич. – Львів : [б. в.], 1995. – 4 с.

1996:

80. Приступа Є. Н. Становлення і розвиток педагогічних основ української народної фізичної культури : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : [спец.] 13.00.01 „Теорія та історія педагогіки” / Приступа Євген Никодимович ; Ін-т пед. АПН України. – Київ, 1996. – 48 с.
81. Шиян Б. М. Теорія фізичного виховання : навч. посіб. / Б. М. Шиян, В. Г. Папуша, Є. Н. Приступа. – Львів : ЛОНМІО, 1996. – 220 с.

1997:

82. Приступа Є. Н. Система народних знань і уявлень про фізичне виховання людини / Є. Н. Приступа // Традиції фізичної культури в Україні :

- зб. наук. ст. Волин. держ. ун-ту імені Лесі Українки. – Київ, 1997. – С. 131–146.
83. Приступа Є. Н. Формування національної свідомості засобами туристично-краєзнавчої роботи / Є. Н. Приступа, Г. М. Гуменюк // Ідея національного виховання в українській і психолого-педагогічній науці ХІХ–ХХ ст. : зб. наук. ст. Всеукр. наук.-практ. конф. – Коломия, 1997. – С. 200–202.
84. Приступа Є. Н. Особливості проведення українських народних ігор та забав з дітьми дошкільного і молодшого шкільного віку / Є. Н. Приступа, В. І. Левків // Сучасні проблеми розвитку теорії та методики спортивних і рухливих ігор : тези ІІ Всеукр. наук.-практ. конф. – Львів : ЛДДФК, 1997. – С. 60.
85. Приступа Є. Н. Українські народні ігри в фізичному вихованні дітей / Є. Н. Приступа, О. В. Бік, О. В. Слимаковський // Традиції фізичної культури в Україні : зб. наук. ст. – Київ, 1997. – С. 153–162.
86. Приступа Є. Н. Теоретичні та методичні аспекти кваліфікації засобів народної фізичної культури / Є. Н. Приступа, В. І. Левків, Р. С. Мозола // Традиції фізичної культури в Україні : зб. наук. ст. – Київ, 1997. – С. 115–131.
87. Приступа Є. Н. Зміст і форма військово-фізичної підготовки в Україні (з найдавніших часів до ХІІІ століття) / Є. Н. Приступа, Я. В. Тимчак, Л. О. Мазур // Традиції фізичної культури в Україні : зб. наук. ст. Волин. держ. ун-ту імені Лесі Українки. – Київ, 1997. – С. 35–44.
88. Українська народна фізична культура як педагогічна освіта : звіт про НДР (проміж.) : тема 1.3.5. / Є. Приступа, В. Левків, Я. Тимчак, Р. Петрина. – Львів, 1997. – 112 с.

1998:

89. Іванашко О. Є. Самосвідомість дошкільника: психологічні орієнтири формування здорового способу життя / Іванашко О. Є., Приступа Є. Н. // Науковий вісник Волин. держ. ун-ту імені Лесі Українки. – Луцьк, 1998. – № 8. – С. 114 – 117.

1999:

90. Приступа Є. Тенденції розвитку фізичного виховання в Україні / Євген Приступа // Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні : зб. наук. пр. РЕГІ. – Рівне, 1999. – С. 267–274.
91. Приступа Є. Н. Інтереси і потреби молоді у сфері проведення культурно-спортивних заходів / Є. Н. Приступа, Т. В. Палагнюк // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Харків, 1999. – № 1. – С. 4–6.
92. Приступа Є. Н. Методика кількісних вимірів рухової активності людини / Є. Н. Приступа, І. М. Ріпак, В. М. Соколовський // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Хврків, 1999. – № 7. – С. 10–13.
93. Приступа Є. Українські народні рухливі ігри, розваги та забави: методологія, теорія і практика : [монографія] / Євген Приступа, Олег Слімаковський, Микола Лук'янченко. – Дрогобич, 1999. – 449 с. – ISBN 966-7444-31-7.
94. Іванашко О. Є. Психологічний зміст соціально-перцептивних уявлень дошкільників в усвідомленні здорового способу життя / Іванашко О. Є., Приступа Є. Н. // Науковий вісник Волин. держ. ун-ту імені Лесі Українки. – Луцьк, 1999. – № 7. – С. 118 – 121.
95. Іванашко О. Є. Мотиваційні детермінанти усвідомлення дітьми здорового способу життя / Іванашко О. Є., Приступа Є. Н. // Духовність як основа консолідації суспільства: аналітичні розробки, пропозиції наукових та практичних працівників : міжвід. наук. зб. – Київ, 1999. – Т. 16. – С. 223 – 226.

2000:

96. Приступа Є. Методика кількісних вимірів параметрів рухової активності людини / Євген Приступа // Олімпійський спорт і спорт для всіх : тези доп. IV Міжнар. наук. конгр. – Київ, 2000. – С. 537.

2001:

97. Приступа Е. Система спортивних змагань інвалідів / Евгений Приступа // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. ВДПУ. – Київ ; Вінниця, 2001. – С. 129 – 134.
98. Приступа Є. Параметри рухової активності чоловіків першого зрілого віку / Євген Приступа, Ігор Ріпак // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. ВДПУ. – Київ ; Вінниця, 2001. – С. 48–52.
99. Приступа Є. Н. Рухова активність в житті дорослих чоловіків / Є. Н. Приступа, І. М. Ріпак // Кінезіологія в системі культури : матеріали наук. конф. – Івано-Франківськ, 2001. – С. 62–63.
100. Приступа Є. Н. Методологія рухової активності людини / Приступа Є. Н., Ріпак І. М. // Патріотичне виховання української молоді засобами фізичної культури та козацької педагогіки : матеріали II обл. наук.-практ. конф. – Суми, 2001. – С. 161 – 164.
101. Приступа Є. Формування потреби у руховій активності дорослих на засадах урахування особливостей їхньої мотивації та інтересів / Євген Приступа, Ігор Ріпак // Вісник Львів. нац. ун-ту. Серія: Педагогіка. – Львів, 2001. – Вип. 15, ч. 2. – Л., 2001.
102. Приступа Є. Н. Пристрій для оцінки рухової активності людини / Є. Н. Приступа, В. А. Виноградський, І. М. Ріпак // Наука і підприємництво. Теорія і практика передумови економіки : зб. наук пр. міжнар. симп. – Вінниця ; Мукачеве, 2001. – Спецвипуск. – С. 268–272.
103. Куриш В. І. Особливості впливу різних методів контролю на психічний стан студентів / Куриш В. І., Лук'янченко М. І., Приступа Є. Н. // Реалізація здорового способу життя – сучасні підходи : зб. наук. ст. Міжнар. конф. (14–16 черв. 2001 р.). – Дрогобич, 2001. – С. 129–132.
104. Насадюк І. І. Рухова активність студентів / І. І. Насадюк, Є. Н. Приступа // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Харків, 2001. – № 6. – С. 18–20.

105. Пристрій для оцінки рухової активності : пат. 39293А Україна / Б. А. Виноградський, Є. Н. Приступа, І. М. Ріпак, В. М. Соколовський, В. І. Матвіїв. – Опубл. 15.06.2001, Бюл. № 5.

106. Prystupa E. Pedagogical aspects of using popular folk active games in the educational process in the physical training / Prystupa Eugeniusz // Człowiek i Ruch. – 2001. – Nr. 1, cz. 1. – P. 32 – 36.

2002:

107. Приступа Е. Особенности системы спортивных соревнований инвалидов / Евгений Приступа // Наука в олимпийском спорте. – 2002. – № 2. – С. 36–41.

108. Приступа Е. Виды спорта и тенденции формирования программ соревнований Параолимпийских игр / Е. Приступа, Е. Болах // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Харків, 2002. – № 23. – С. 72–77.

109. Приступа Е. Спортивные игры в программах параолимпийских игр / Евгений Приступа, Эвгениуш Болах // Problemy dysmorfizmu plciowego w sporcie : praca zbiorowa / pod red. T. Sochy. – Katowice, 2002. – S. 360–366.

110. Приступа Є. Тенденції розвитку важкої атлетики серед інвалідів / Євген Приступа, Євген Мислаковський // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Львів, 2002. – Вип. 6, т. 2. – С. 481–483.

111. Приступа Є. Реєстрація параметрів рухової активності людини за допомогою апаратно-програмного комплексу / Євген Приступа, Ігор Ріпак // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. держ. ун-ту імені Лесі Українки. – Луцьк, 2002. – Т. 2. – С. 18–21.

112. Приступа Є. Динаміка навантажень у неповносправних важкоатлетів протягом передзмагального мезоциклу тренування / Євген Приступа, Євген Мислаковський, Тетяна Приступа // Молода спортивна наука України : зб.

наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Львів, 2002. – Вип. 6, т. 2. – С. 483–490.

113. Приступа Є. Адаптаційні реакції системи кровообігу неповносправних важкоатлетів на силові навантаження / Євген Приступа, Тетяна Приступа, Богдан Сікора // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту спорту. – Львів, 2002. – Вип. 6, т. 2. – С. 369–372.

114. Бубела О. Показники коефіцієнтів асиметрії у дітей молодшого шкільного віку / Олег Бубела, Євген Приступа // Сучасні проблеми розвитку теорії та методики гімнастики : зб. наук. матеріалів. – Львів : ЛДІФК, 2002. – С. 40–43.

115. Бубела О. Характеристика вправ, які використовуються на уроках фізичного виховання на предмет формування постави у дітей молодшого шкільного віку / Олег Бубела, Євген Приступа // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Харків, 2002. – № 10. – С. 3–9.

116. Сколімовський Т. Підготовка фахівців для інвалідного спорту у вищих закладах освіти Польщі / Тарас Сколімовський, Євген Приступа, Євгеніуш Болах // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту спорту. – Львів, 2002. – Вип. 6, т. 2. – С. 569–571.

117. Prystupa E. Tendencje rozwoju sportu paraolimpijskiego / Prystupa E. // *Advances in Clinical and Experimental Medicine*. – 2002. – Vol. 11, N 1, supl. 1. – S. 59–63.

2003:

118. Приступа Е. Виды спорта и тенденции формирования программ соревнований Параолимпийских игр / Е. Приступа, Е. Болах // Наука в олимпийском спорте. – 2003. – № 1. – С. 115–120.

119. Приступа Є. Спортивні ігри у програмах Паралімпійських ігор / Євген Приступа, Євгеніуш Болах // Оздоровча і спортивна робота з неповносправними : зб. наук. ст. з проблем фіз. виховання і спорту та фіз. реабілітації неповносправних. – Львів, 2003. – Вип. 1. – С. 75–80.

120. Приступа Є. Глобалізація підготовки кадрів у галузі фізичного виховання і спорту / Євген Приступа, Анджей Рокіта // Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні : зб. наук. пр. – Рівне, 2003. – Вип. 3, ч. 2. – С. 29–34.
121. Приступа Є. Тенденції підготовки фахівців фізичного виховання і спорту в Європі / Євген Приступа, Анджей Рокіта // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Харків, 2003. – № 15. – С. 124–130.
122. Приступа Є. Комплексне відновлення неповносправних важкоатлетів з церебральним паралічем в процесі спортивної підготовки / Євген Приступа, Тетяна Приступа // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Львів, 2003. – Т. 3. – С. 260–262.
123. Приступа Є. Система контролю в спорті вищих досягнень неповносправних осіб / Євген Приступа, Тетяна Приступа // Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні : зб. наук. пр. – Рівне, 2003. – Вип. 3, ч. 2. – С. 156–161.
124. Приступа Є. Модельні характеристики змагальної діяльності неповносправних спортсменів у плаванні на 100 м вільним стилем / Євген Приступа, Євгеніуш Болах, Володимир Сейдель // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Львів, 2003. – Вип. 7, т. 3. – С. 258–260.
125. Ріпак І. Рухова активність як чинник зміцнення здоров'я чоловіків першого зрілого віку / Ігор Ріпак, Євген Приступа, Євгеніуш Болях // Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні : зб. наук. пр. – Рівне, 2003. – Вип. 3, ч. 2. – С. 74–77.
126. Рокіта А. Використання едукативних м'ячів „EDUBAL” у процесі інтеграційного виховання і навчання молодших школярів / Анджей Рокіта, Тадеуш Жєпа, Євген Приступа // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Львів, 2003. – Вип. 7, т. 2. – С. 54–57.

127. Коррекция психической напряженности у детей-инвалидов зрения в процессе игровой терапии / В. Внук, Е. Приступа, Т. Приступа, Е. Болях // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Харків, 2003. – № 24. – С. 101–110.
128. Комп'ютерна програма „Діагностика” : а. с. № 7095 Україна / А. О. Бубела, О. Ю. Бубела, Б. А. Виноградський, Є. Н. Приступа, В. М. Афонін. – № 6885 ; заявл. 13.12.02 ; опубл. 10.02.03.
129. Оптимизация процесса формирования осанки у детей младшего возраста с использованием компьютерных технологий / Е. Приступа, О. Бубела, Т. Приступа, Е. Болах // Potęgowanie zdrowia : czynniki, mechanizmy i strategie zdrowotne / pod red. E. Bolach. – Radom, 2003. – S. 197–199.
130. Суточные параметры двигательной активности человека – важный фактор оптимизации оздоровительных тренировок / Е. Приступа, Е. Болах, И. Рипак, Т. Приступа // Potęgowanie zdrowia : czynniki, mechanizmy i strategie zdrowotne / pod red. E. Bolach. – Radom, 2003. – S. 374–376.
131. Prystupa E. Gry sportowe w programach igrzysk paraolimpijskich / E. Prystupa, E. Bolach // Instrumentalne wykorzystanie gier z pilka / red. nauk. T. Koszycz, J. Dembinski. – Wroclaw, 2003. – S. 101–107.
132. Prystupa E. Optymalizacja procesu kształtowania postawy ciała u dzieci w młodszy wieku szkolnym z wykorzystaniem technologii komputerowych / Prystupa E., Bubela O.-O. // Wychowanie i kształcenie w reformowanej szkole / red. nauk. J. Jonkisz, M. Lewandowski. – Wroclaw, 2003. – S. 315–319.
133. Bolach E. Porównanie motywacji do wyczynowego uprawiania piłki koszykowej przez zawodników pełnosprawnych i niepełnosprawnych / E. Bolach, A. Mikiciuk, E. Prystupa // Оздоровча і спортивна робота з неповносправними : зб. наук. ст. з проблем фіз. виховання і спорту та фіз. реабілітації неповносправних. – Львів, 2003. – Вип. 1. – С. 153–162.

134. System kontroli w sporcie wyczynowym osób niepełnosprawnych / E. Bolach, E. Prystupa, W. Seidel, B. Bolach // Fizioterapia. – 2003. – T. 11, N. 2, supl. – 1. – S. 35.

135. Osobliwosci adaptacyjnych układu krążenia do wysiłku siłowego u niepełnosprawnych ciężarowców / J. Myslakowski, E. Prystupa, T. Prystupa, W. Seidel, B. Sikora // Оздоровча і спортивна робота з неповносправними : зб. наук. ст. з проблем фіз. виховання і спорту та фіз. реабілітації неповносправних. – Львів, 2003. – Вип. 1. – С. 145–152.

136. Kontrola rekreacji adaptacyjnych układu krążenia w treningu niepełnosprawnych ciężarowców / J. Myslakowski, T. Prystupa, W. Seidel, E. Prystupa // Fizioterapia. – 2003. – T. 11, supl. 1. – S. 25.

2004:

137. Приступа Є. Глобалізаційні тенденції в системі підготовки фахівців галузі фізичного виховання і спорту в Європі / Євген Приступа // Наукові записки. Серія: Педагогіка. – 2004. – № 4. – С. 125–129.

138. Приступа Є. Методологічні аспекти формування критеріїв оцінки фізичної підготовленості людини / Євген Приступа // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Львів, 2004. – Вип. 8, т. 2. – С. 283–287.

139. Приступа Є. Вплив силових тренувань на гемодинаміку неповносправних осіб з церебральним паралічем / Євген Приступа, Тетяна Приступа, Євгеніуш Болях // Актуальні проблеми розвитку руху „Спорт для всіх” у контексті європейської інтеграції України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. – Тернопіль, 2004. – С. 178–180.

140. Приступа Є. Вплив силових тренувань на гемодинаміку неповносправних осіб з церебральним паралічем / Євген Приступа, Тетяна Приступа, Роман Ясінський // Оздоровча і спортивна робота з неповносправними : моногр. з проблем фіз. виховання і спорту неповносправних. – Львів, 2004. – С. 55–58.

141. Едукаційна програма Європейського Союзу Сократес-Еразмус в системі підготовки фахівців галузі фізичного виховання і спорту / Є. Приступа, Р. Ясінський, Г. Домбровська [та ін.] // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Львів, 2004. – Вип. 8, т. 4. – С. 284–286.
142. Проблеми контролю в спорті вищих досягнень неповносправних осіб / Є. Болях, Ю. Мігасевич, Є. Приступа [та ін.] // Оздоровча і спортивна робота з неповносправними : моногр. з проблем фіз. виховання і спорту неповносправних. – Львів, 2004. – С. 51–55.
143. Maciantowicz J. Straty energii mechanicznej a zachowania rytmu w konkurencjach interdyscyplinarnych / J. Maciantowicz, E. Prystupa // Актуальні проблеми розвитку руху „Спорт для всіх” у контексті європейської інтеграції України : матеріали конф. – Тернопіль, 2004. – С. 46–48.
144. Dyscypliny sportowe i tendencje kształtowania programow zawodow sportowych na igrzyskach Paraolimpijskich / E. Prystupa, E. Bolach, T. Prystupa, B. Bolach // Aktywność ruchowa osób niepełnosprawnych : monogr. w zakresie rekreacji, turystyki i sportu osób niepełnosprawnych. – Wrocław, 2004. – S. 117–130.
145. Kontrola reakcji adaptacyjnych układu krążenia w treningu niepełnosprawnych / E. Prystupa, E. Bolach, T. Prystupa [etc.] // Aktywność ruchowa osób niepełnosprawnych : monogr. w zakresie rekreacji, turystyki i sportu osób niepełnosprawnych. – Wrocław, 2004. – S. 155–165.

2005:

146. Приступа Є. Напрями і тенденції розвитку спорту вищих досягнень інвалідів / Євген Приступа // Олімпійський спорт і спорт для всіх : тези доп. ІХ Міжнар. наук. конф. – Київ, 2005. – С. 522.
147. Приступа Є. Н. Сучасні тенденції в системі підготовки фахівців галузі фізичного виховання і спорту в Європі / Є. Н. Приступа // Реалізація здорового способу життя – сучасні підходи : зб. наук. пр. – Дрогобич, 2005. – Вип. 4. – С. 387–395.

148. Приступа Є. Сучасні концепції діагностики фізичної підготовленості людини / Євген Приступа, Євгеніуш Болях // Актуальні проблеми теорії і методики фізичного виховання : колект. моногр. – Львів, 2005. – С. 250–255.
149. Приступа Е. Тенденции развития паралимпийского спорта / Евгений Приступа, Евгениуш Болах // Наука в олимпийском спорте. – 2005. – № 2. – С. 26–41.
150. Приступа Є. Параметри змагальної діяльності неповносправних волейболістів / Євген Приступа, Анна Балдик, Анна Лободзінська // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Львів, 2005. – Вип. 9, т. 2. – С. 84–86.
151. Приступа Е. Закономерности развития паралимпийского спорта / Евгений Приступа, Татьяна Приступа, Евгениуш Болях // Оздоровча і спортивна робота з неповносправними : зб. наук. ст. з проблем фіз. виховання і спорту та фіз. реабілітації неповносправних. – Львів, 2005. – Вип. 4. – С. 70–75.
152. Актуальні проблеми теорії і методики фізичного виховання : колект. моногр. / ред. кол. : Вацеба О. М., Петришин Ю. В., Приступа Є. Н., Боднар І. Р. – Львів : [Укр. технології], 2005. – 296 с. – ISBN 966-345-036-3.
153. Влияние терапии на параметры психической напряженности детей-инвалидов зрения / Т. Приступа, А. Толочко-Романовская, А. Балдык, Е. Приступа [и др.] // Оздоровча і спортивна робота з неповносправними : зб. наук. ст. з проблем фіз. виховання і спорту та фіз. реабілітації неповносправних. – Львів, 2005. – Вип. 4. – С. 128–133.
154. Prystupa E. Tendencje rozwoju sportu osób niepełnosprawnych / E. Prystupa, E. Bolach, T. Prystupa // Niepełnosprawni – osieroceni – niedostosowani: problemy profilaktyki i wsparcia we współczesnej pedagogice : praca zbiorowa. – Jelenia Gora, 2005. – S. 89–96.
155. Zakazane środki i metody w sporcie kwalifikowanym (wyczynowym) osób niepełnosprawnych / E. Bolach, B. Bolach, E. Prystupa, J. Migasiewicz //

Реалізація здорового способу життя – сучасні підходи : зб. наук. пр. – Дрогобич, 2005. – С. 263–266.

2006:

156. Приступа Е. Закономерности развития Паралимпийского спорта [Электронный ресурс] / Приступа Е., Приступа Т., Болях Е. // Спортивна наука України. – 2006. – № 2(3). – Режим доступа : www.sportscience.org.ua

157. Приступа Т. Влияние терапии на параметры психической напряженности детей-инвалидов зрения [Электронный ресурс] / Т. Приступа, А. Толочко-Романовска, Е. Приступа // Спортивна наука України. – 2006. – № 2(3). – Режим доступа : www.sportscience.org.ua

158. Prystupa E. Ocena bezpieczeństwa podczas nauczania skoku do wodu na głowie / E. Prystupa, W. Wiesner // Annales Universitatis Mariae Curie-Sklodowska. Sect. D Med. – 2006. – Vol. 60, suppl. 16, nr. 6. – S. 212 – 215.

159. Prystupa E. Aktualne koncepcje zastosowania aktywnosci ruchowej w modyfikacji stylu zycia osob chorych na cukrzyce / E. Prystupa, I. Migasiewicz, W. Michalczak // Annales Universitatis Mariae Curie-Sklodowska. Sect. D Med. – 2006. – Vol. 60, suppl. 16, nr. 6. – S. 208 – 211.

160. Prystupa E. Developmental trends in sports for the disabled. The case of Summer Paralympics / E. Prystupa, T. Prystupa, E. Bolach // Human Movement. – 2006. – Vol. 7, nr. 1. – S. 77 – 83.

161. Prystupa E. Reakcje adaptacyjne u dzieci niewidomych i niedowidzacych uprawiających gry i zabawy ruchowe / E. Prystupa, T. Rzepa, A. Rokita // Psychologiczne wspomaganie rozwoju psychicznego dziecka : teoria i badania / pod red. A. Czapigi. – Wrocław, 2006. – S. 129 – 136.

162. Prystupa E. Aspekty zdrowotne i lecznicze w edukacji pływackiej studentów AWF we Wrocławiu / E. Prystupa, W. Wiesner, K. Zaton // Annales Universitatis Mariae Curie-Sklodowska. Sect. D Med., 2006. – Vol. 60, suppl. 16, nr. 6. – S. 216 – 220.

163. Analysis of selected parameters of powerlifting technique of disabled competitors / I. Migasiewicz, W. Wiesner, W. Seidel, T. Prystupa,

B. Pietraszewski, D. Opoka, E. Prystupa // Polish Journal of Environmental Studies. – 2006. – Vol. 15, nr. 5B, cz. 2. – S. 603 – 606.

164. Changes of performance asymmetry as an effect of complex motor activity learning process / P. Kunysz, B. Blachura, I. Migasiewicz, E. Prystupa [etc.] // Polish Journal of Environmental Studies. – 2006. – Vol. 15, nr. 5B, cz. 2. – S. 600 – 602.

165. Czy polski nauczyciel wychowania fizycznego podola oczekiwaniom spoleczno-edukacyjnym? / R. Muszkieta, P. Olesniewicz, E. Prystupa // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Харків, 2006. – № 4. – С. 204 – 210.

166. Dynamika tonusu miesni konczyn gornuch u osob niepełnosprawnych z porażeniem mózgowym pod wpływem treningow silowych i odnowy biologicznej / E. Prystupa, T. Prystupa, D. Opoka [ets.] // Annales Universitatis Mariae Curie-Sklodowska. Sect. D Med. – 2006. – Vol. 60, suppl. 16, nr. 6. – S. 194 – 201.

167. Influence of ski exercises on the vertical body posture in the visually disabled persons / I. Migasiewicz, B. Blachura, P. Kunysz, W. Wiesner, R. Jasinski, D. Opoka, R. Blacha, E. Prystupa // Polish Journal of Environmental Studies. – 2006. – Vol. 15, nr. 5B, cz. 2. – S. 607 – 611.

168. Influence of recreation training on some elements of compensation of type 2 diabetes mellitus / W. Michalczak, W. Wiesner, I. Migasiewicz, P. Zarzycki, D. Opoka, T. Prystupa, E. Prystupa, P. Kunysz // Polish Journal of Environmental Studies. – 2006. – Vol. 15, nr. 5B, cz. 2. – S. 594 – 596.

169. Late effects after cure of Wilms'tumor in childhood and the body posture development in the survivors / E. Biec, W. Wiesner, T. Skolimovski, T. Prystupa, E. Prystupa // Polish Journal of Environmental Studies. – 2006. – Vol. 15, nr. 5B, cz. 2. – S. 597 – 599.

170. Model polskiego nauczyciela wychowania fizycznego / R. Muszkieta, P. Olesniewicz, E. Prystupa // Педагогіка, психологія та медико-біологічні

проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Харків, 2006. – № 5. – С. 152 – 155.

171. Motywacja do uprawiania tenisa stolowego przez osoby niepełnosprawne / E. Bolach, B. Bolach, T. Prystupa, E. Prystupa, W. Seidel, I. Szczegielniak // Aktywnosc ruchowa osob niepełnosprawnych – 2005 : II Miedzynarod. konf. nauk. – Wroclaw, 2006. – T. 2. – S. 89 – 98.

172. Parametry biomechaniczne techniki wyciskania sztangi u niepełnosprawnych ciezarowcow / E. Prystupa, I. Migasiewicz, W. Seidel, T. Prystupa, A. Zajac // Annales Universitatis Mariae Curie-Sklodowska. Sect. D Med. – 2006. – Vol. 60, suppl. 16, nr.6. – S. 180 – 183.

173. Parametry sitowo-predkosciowe miesni konczyn gornych u osob z porazeniem mozgovym pod wptywem treningu sitowego i kompleksowej odnowy biologicznej / E. Prystupa, I. Migasiewicz, T. Prystupa, D. Opoka, P. Olesniewicz, W. Seidel // Annales Universitatis Mariae Curie-Sklodowska. Sect. D Med. – 2006. – Vol. 60, suppl. 16, nr. 6. – S. 202 – 207.

174. Porownanie treningu sportowego pomiedzi pelnosprawnymi i niepełnosprawnymi zawodnikami uprawiajacymi ptywanie / A. Lobodzinska, W. Seidel, T. Prystupa E. Prystupa, A. Zajac, B. Bolach // Czynniki determinujace efektywnoso treningu ptywackiego oraz procesu uczenia sie i nauczania plywania : III Miedzynarodowe sympozjum. – Wroclaw, 2006. – S. 40.

175. The influence of teaching of skiing on forming the spatial orientation of the blind and the visually impaired / I. Migasiewicz, P. Kunysz, D. Opoka, E. Prystupa // Polish Journal of Environmental Studies. – 2006. – Vol. 15, nr. 5B, cz. 2. – S. 612 – 615.

176. Wplyw treningu sportowego niepełnosprawnych zawodnikow uprawiajacych plywanie na poziom spastycznosci / E. Prystupa, I. Migasiewicz, W. Seidel, T. Prystupa, O. Labuz, I. Szczagielniak // Annales Universitatis Mariae Curie-Sklodowska. Sect. D Med. – 2006. – Vol. 60, suppl. 16. – S. 184 – 187.

177. Wplyw treningu silowego i zabiegow odnowy biologicznej na wybrane parametry ukkladu krazenia osob niepełnosprawnych z dzieciecym porazeniem

mozgowym / E. Prystupa, T. Prystupa, D. Opoka, I. Migasiewicz, Z. Jethon, W. Seidel // *Annales Universitatis Mariae Curie-Sklodowska. Sect. D Med.* – 2006. – Vol. 60, supl. 16. – S. 188 – 193.

178. Wplyw gier i zabaw ruchowych na stan funkcjonalny układu krążenia u dzieci niewidomych i niedowidzacych / E. Prystupa, I. Migasiewicz, T. Prystupa, D. Opoka, W. Seidel // *Annales Universitatis Mariae Curie-Sklodowska. Sect. D Med.* – 2006. – Vol. 60, supl. 16. – S. 176 – 179.

179. Związki zachodzące między czynnościami kontrolno-oceniającymi a stylami komunikacji dydaktycznej u nauczycieli wychowania fizycznego / R. Muszkieta, P. Olesniewicz, E. Prystupa // *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова.* – Харків, 2006. – № 3. – С. 138 – 144.

2007:

180. Приступа Є. Бачу ЛДУФК центром підготовки фахівців Західної України / Євген Приступа // *Спортивка.* – 2007. – № 57 (205). – 16 лип.

181. Приступа Є. Життя без хвороб, або Чи потрібні Україні спеціалісти здоров'я? / Євген Приступа // *Народне здоров'я.* – 2007. – № 12. – С. 6.

182. Приступа Е. Спорт инвалидов – важная составляющая олимпийского образования / Евгений Приступа // *Наука в олимпийском спорте.* – 2007. – № 2. – С. 153–157.

183. Приступа Є. Н. Фізична активність – найкращі ліки, або чи потрібні Україні фахівці зі здоров'я? / Приступа Є. Н. // *Дзеркало тижня.* – 2007. – 24 лют. – С.14.

184. Приступа Е. Основные тенденции развития Паралимпийского спорта / Евгений Приступа, Юрий Брискин, Алина Передерий // *Паралимпийское движение в России на пути к Пекину: проблемы и решения.* – СПб. : СПбНИИ физической культуры, 2007. – С. 110–115.

185. Приступа Є. Концепції вільного часу людини, як важливої категорії рекреації / Євген Приступа, Аркадіуш Жепка, Лех Войцех // *Педагогіка,*

психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Харків, 2007. – № 1. – С. 106–112.

186. Приступа Є. Рекреація, як соціально-культурне явище, різновид і результат діяльності / Євген Приступа, Аркадіуш Жепка, Владімеж Лара // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Харків, 2007. – № 1. – С. 112–120.

187. Prystupa E. Hidrokinesitherapy in physical rehabilitation of children with spastic forms of cerebral palsy / E. Prystupa, Y. Galas, A. Vovkanych // Kierunki rozwoju fizioterapij : XIV Miedzynar. kongr. naukowy Polskiego towarzystwa fizioterapij. – Wroclaw, 2007. – Supl. 1. – P. 1 – 3.

188. Opoka D. The level of carotenoids in students of PWSZ at legnica as an effects of environvtntal contamination / D. Opoka, E. Prystupa, I. Migasiewicz // Srodowiskowe zrodla zagrozen zdrowotnych : II Miedzynarodowe Sympozjum Naukowe. – Lublin, 2007. – S. 258.

189. Opoka D. Physical activity and skin carotenoid score measured non-invasive method / Dorota Opoka, Juliusz Migasiewicz, Eugeniusz Prystupa // Srodowiskowe zrodla zagrozen zdrowotnych : II Miedzynar. sympoz. nauk. – Lublin, 2007. – S. 748 – 752.

190. Zachowania prozdrowotne kobiet zatrudnionych w medycznych stuibach wieziennych / D. Opoka, Z. Jethon, E. Prystupa, I. Migasiewicz, A. Kaczmarek, P. Lapinski // Kobiety w grupach dyspozycyjnych spoleczenstwa : socjolgiczna analiza udzialu i roli kobiet w wojsku, policji oraz w innych grupach dyspozycyjnych / pod red. K. Dojwy, I. Maciejewskiego. – Wroclaw, 2007. – S. 317 – 323.

191. Biological regeneration as a factor for muscle strength optimization in upper limbs of disabled weight lifters with cerebral palsy / T. Prystupa, E. Prystupa, A. Wolynska-Slezynska, J. Slezynski // Journal of human kinetics.– 2007. – Vol. 18. – P. 121 – 133.

2008:

192. Приступа Є. Вступне слово / Євген Приступа // Теоретико-методичні основи організації фізичного виховання молоді : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – С. 3.
193. Приступа Є. Життя без хвороб, або Чи потрібні Україні спеціалісти здоров'я? [Закінчення. Початок у №12 за 2007 р.] / Євген Приступа // Народне здоров'я. – 2008. – № 1. – С. 4-5.
194. Приступа Є. Н. Концепція вільного часу людини як важлива категорія рекреації [Електронний ресурс] / Є. Н. Приступа // Спортивна наука України. – 2008. – № 5. – С. 9–22. – Режим доступу : www.sportscience.org.ua
195. Приступа Є. „Тези про занепад українського спорту – невиправдані” / Євген Приступа // Vudo. Шлях воїна. – 2008. – № 1. – С. 16. – Текст : укр., англ.
196. Приступа Є. Рекреація як соціально-культурне явище, різновид і результат діяльності [Електронний ресурс] / Євген Приступа, Аркадіуш Жепка, Войцех Лара // Спортивна наука України. – 2008. – № 3. – Режим доступу : [http:// www.nbu.gov.ua](http://www.nbu.gov.ua).
197. Орока D. M. Aspekty ksztalcenia kadr dla potrzeb uslug rekreacji ruchowej w klubach fitness w Polsce / Орока D. M., Prystupa T., Jethon Z. // Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Львів, 2008. – С. 293–303.

2009:

198. Клімато-географічні передумови організації у Львівській області підготовки спортсменів до Ігор XXX Олімпіади (м. Лондон, 2012 р.) / Приступа Є. Н., Бріскін Ю. А., Линець М. М., Александров В. Ф. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Харків, 2009. – № 1. – С. 105 – 109.
199. Muszkieta R. Specjalista rekreacji i specjalista turystyki-ksztalcenie, kompetencje, mozliwosci zawodowe / Radoslaw Muszkieta, Eugeniusz Prystupa, Aleksander Skaliy // Ksztalcenie kadr w zakresie kultury fizycznej / red. nauk.

Radoslaw Muszkieta, Marek Napierala, Aleksander Skaliy, Walery Zukow. Seria : Monografie. – Poznan, 2009. – N. 3. – S. 5–10.

200. Wybrane postawy zawodowe nauczycieli wychowania fizycznego z uwzględnieniem współczesnych wymagań i kompetencji / Radoslaw Muszkieta, Eugeniusz Prystupa, Aleksander Skaliy, Marek Napierala // Kształcenie kadr w zakresie kultury fizycznej / red. nauk. Radoslaw Muszkieta, Marek Napierala, Aleksander Skaliy, Walery Zukow. Seria: Monografie. – Poznan, 2009. – N. 3. – S. 77–85.

2010:

201. Приступа Є. Вплив фізичної рекреації на збереження і зміцнення здоров'я сучасної людини / Є. Приступа, Н. Завидівська // Фізична рекреація : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту / Приступа Є. Н., Жданова О. М., Линець М. М. [та ін.] ; за наук. ред. Є. Приступи. – Дрогобич : Коло, 2010. – Ч. 1, розд. 3. – С. 88 – 130.

202. Приступа Є. Розвиток моторики і фізичної підготовленості людини / Є. Приступа, Н. Завидівська // Фізична рекреація : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту / Приступа Є. Н., Жданова О. М., Линець М. М. [та ін.] ; за наук. ред. Євгена Приступи. – Дрогобич : Коло, 2010. – Ч. 2, розд. 1. – С. 131 – 153.

203. Приступа Є. Якість життя людини: категорії, компоненти та їх вимірювання / Приступа Євген, Куриш Назарій // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2010. – № 2. – С. 54–63.

204. Приступа Е. Н. Рекреация как социально-культурное явление, разновидность и результат / Приступа Е. Н., Линец М. М. // Международная научно-практическая конференция государств – участников СНГ по проблемам физической культуры и спорта : доклады пленарных заседаний. – Минск, 2010. – Ч. 2. – С. 206 – 214.

205. Приступа Є. Рекреаційні ігри / Є. Приступа, О. Жданова, П. Мартин // Фізична рекреація : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і

- спорту / Приступа Є. Н., Жданова О. М., Линець М. М. [та ін.] ; за наук. ред. Євгена Приступи. – Дрогобич : Коло, 2010. – Ч. 2, розд. 4. – С. 276 – 305.
206. Приступа Є. Соціально-культурні аспекти рекреації / Є. Приступа, Н. Завидівська, П. Мартин // Фізична рекреація : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту / Приступа Є. Н., Жданова О. М., Линець М. М. [та ін.] ; за наук. ред. Євгена Приступи. – Дрогобич : Коло, 2010. – Ч. 1, розд. 2. – С. 57 – 88.
207. Приступа Е. Н. Спорт инвалидов как составляющая международного олимпийского движения / Приступа Е. Н., Брискин Ю. А., Передерий А. В. // Международная научно-практическая конференция государств – участников СНГ по проблемам физической культуры и спорта : докл. пленар. заседаний. – Минск, 2010. – С. 66 – 75.
208. Приступа Є. Формування системи знань про спорт інвалідів / Євген Приступа, Юрій Бріскін, Аліна Передерій // *Humanistyczny wymiar kultury fizycznej* / red. nauk. Mariusz Zasada [i in.]. Seria: Monografie. – Bydgoszcz; Lwow ; Warszawa, 2010. – Nr 12. – S. 245 – 258.
209. Приступа Є. Н. Взаємозв'язок остеопорозу та ожиріння / Приступа Є. Н., Приступа Л. Н., Опімах О. І. // Галицький лікарський вісник. – 2010. – Вип. 3.
210. Походження рекреації та її сутність / Є. Приступа, Л. Чеховська, О. Жданова, М. Линець // Фізична рекреація : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту / Приступа Є. Н., Жданова О. М., Линець М. М. [та ін.] ; за наук. ред. Є. Приступи. – Дрогобич : Коло, 2010. – Ч. 1, розд. 1. – С. 9 – 56.
211. Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту / за заг. ред. Євгена Приступи. – Вип. 14 : [у 4-х т.]. – Львів : ЛДУФК, 2010. – Т. 1. – 394 с.; Т. 2. – 301 с.; Т. 3. – 215 с.; Т. 4. – 203 с.
212. Фізична рекреація : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту / Приступа Є. Н., Жданова О. М., Линець М. М. [та ін.] ;

за наук. ред. Є. Приступи. – Дрогобич : Коло, 2010. – 448с. – ISBN 978-966-2328-06-6.

213. Prystupa Y. Paralympic sport as a basic of adaptive sport / Yevgenij Prystupa, Yuriy Briskin, Alina Perederiy // *Zdrowie dobrem społecznym : materialy miedzynar. symp. / pod red. nauk. I. Murawowa i A. Nowaka.*–Radom, 2010. – S. 114–123.

214. Education, tourism and health for people / ed. by Walery Zukow, Radoslaw Muszkieta, Eugeniusz Prystupa [et al.]. – Lviv ; Poznan ; Warszawa, 2010. – 378 s. – Serie : Monograph ; N 10/10. – ISBN-978-83-929551-9-1.

215. Humanistyczne aspekty rehabilitacji, turystyki, rekreacji i sportu = Humanistic aspects of rehabilitation, tourism, recreation and sport / red. nauk. Walery Zukow, Radoslaw Muszkieta, Eugeniusz Prystupa [et al.]. – Lwow ; Poznan ; Warszawa, 2010. – 146 s. – Seria : Monografie ; N 11/10. – ISBN-978-83-62750-00-9.

2011:

216. Приступа Є. Завищені нормативи чи слабкі діти? / Євген Приступа // *Дзеркало тижня.* – 2011. – № 9 . – С. 12.

217. Приступа Є. Наше завдання: зберегти національну ідентичність / Євген Приступа // *Країна спорту.* – 2011. – № 10. – С. 2.

218. Приступа Є. Подібної кількості студентів на Всесвітній Універсіаді від нашого університету не було / Євген Приступа // *Спортивка.* – 2011. – № 96 (731). – С. 13.

219. Приступа Є. Н. Порівняльний аналіз фізичної підготовленості кваліфікованих гандболісток на різних етапах підготовки [Електронний ресурс] / Приступа Є. Н., Тищенко В. О., Петришин Ю. В. // *Спортивна наука України.* – 2011. – № 5. – Режим доступу : <http://www.sportscience.org.ua/index.php/>

220. Приступа Є. Н. Роль і місце фахівця з фізичної реабілітації в системі охорони здоров'я населення / Приступа Є. Н., Вовканич А. С. // *Педагогіка,*

психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2011. – № 9. – С. 92 – 96.

221. Приступа Е. Н. Решение проблем современной молодежи средствами олимпийского образования / Приступа Е. Н., Брискин Ю. А., Питын М. П. // Sportul Olimpic și sportul pentru toți : materialele Congresului Șt. Intern. – Chișinău : USEFS, 2011. – Vol. 1. – P. 148 – 151.

222. Вовканич А. Фізичні вправи як складова реабілітаційного процесу дітей з розладами особистості і поведінки [Електронний ресурс] / Вовканич А., Приступа Є., Самолюк Х. // Спортивна наука України. – 2011. – № 5. – Режим доступу : <http://www.sportscience.org.ua>

223. Павлова Ю. Рівень соматичного здоров'я сучасної молоді (на прикладі студентів Ужгородського національного університету) / Юлія Павлова, Євген Приступа, Вікторія Тулайдан // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини / за заг. ред. Є. Приступи. – Львів, 2011. – Вип. 15, т. 4. – С. 91–99.

224. Рипак М. Отношение женщин-учителей 36–55 лет к занятиям физической культурой / Рипак М., Приступа Е., Петришин Ю. // Știința culturii fizice. – Chișinău, 2011. – Nr. 8/2. – P. 139 – 143.

225. Львівський державний університет фізичної культури : попул. довід. / [авт. кол. : О. Полянський, М. Линець, І. Свістельник] ; за заг. ред. Є. Приступи. – Львів : ЛДУФК, 2011. – 171 с. – ISBN 978-966-2328-23-3.

226. Методика використання інтегрально-розвивальних м'ячів у інтелектуальному та фізичному розвитку дітей („Інтегрально-розвивальні м'ячі”) : а. с. № 37947 Україна / Приступа Є. Н., Виноградський Б. А., Петрина Р. П., Петришин Ю. В. Окопний А. М., Пасічник В. М. – Зареєстр. 12.04.11.

227. Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини / за заг. ред. Євгена Приступи. – Вип. 15 : [у 4-х т.]. – Львів : ЛДУФК, 2011. – Т. 1. – 406 с.; Т. 2. – 293 с.; Т. 3. – 336 с.; Т. 4. – 199 с.

228. Порівняльна статистична модель фізичної підготовленості студентів різних спеціальностей / Павлова Ю., Тулайдан В., Приступа Є., Виноградський Б. // Теорія та методика фізичного виховання. – 2011. – № 3. – С. 7 – 15.
229. Роль швидко-силових здібностей у формуванні технічної підготовки волейболістів 10–14 років / Олександр Швай, Валерій Поляковський, Леонід Гнітецький, Євген Приступа // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2011. – № 1. – С. 73 – 76.
230. Peculiarities of health-related educational technologies in higher educational establishment learning process [Electronic resource] / Vovkanych A., Zavydivska N., Prystupa Y., Petryshyn Y. // Спортивна наука України. – 2011. – № 2. – С. 3–17. – Режим доступу : <http://www.sportscience.org.ua>
231. The association of osteoarthritis and obesity = Związek osteoartrozy z otyłością / Eugen Prystupa, Ludmila Prystupa, Olexandr Opimakh, Vladyslava Dytko // Zdrowie i społeczeństwo : [rocznik]. – Radom, 2011. – № 1. – S. 131 – 153.
232. The problem of socialization of forming of legal culture in cadets-life-savers / Zarichanskyj Oleg, Prystupa Eugene, Vynogradskyi Bogdan [et al.] // Journal of Health Promotion and Recreation. – 2011. – Vol. 1, nr. 3. – P. 19 – 24.
233. The problem of professional awareness and legal culture of cadets-rescuers / Zarichanskyj Oleg, Prystupa Eugene, Vynogradskyi Bogdan [et al.] // Journal of Health Promotion and Recreation. – 2011. – Vol. 1, N 3. – P. 15 – 18.
234. Effects of obesity on asthma course = Wpływ otyłości na przebieg astmy oskrzelowej / Eugen Prystupa, Ludmila Prystupa, Ganna Fadieieva [i in.] // Zdrowie i społeczeństwo : [rocznik]. – Radom, 2011. – № 1. – S. 155 – 163.

2012:

235. Приступа Є. Н. Українські народні ігри : монографія / Є. Н. Приступа, В. І. Левків, О. В. Слімаковський. – Львів : ЛДУФК, 2012. – 432 с.

236. Приступа Є. 65 років Львівському державному університету фізичної культури. 15 років кафедри рекреації та оздоровчої фізичної культури / Євген Приступа, Ольга Жданова // Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення : матеріали VIII Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Львів, 2012. – С. 11 – 15.
237. Приступа Є. Н. Військові багатоборства та військово-прикладні види спорту в системі підготовки фахівців Збройних Сил України / Є. Н. Приступа, С. В. Романчук // Вісник Кам'янець-Подільського нац. ун-ту імені Івана Огієнка. Серія: Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини. – Кам'янець-Подільський, 2012. – Вип. 5. – С. 223–230.
238. Приступа Є. Львівський державний університет фізичної культури / Євген Приступа, Іван Яремко // Енциклопедія Львова. – Львів : Літопис, 2012. – Т. 4. – С. 342 – 344.
239. Приступа Є. Летальні випадки на уроках фізичної культури: причини та способи запобігання [Електронний ресурс] / Євген Приступа, Андрій Вовканич, Юрій Петришин // Спортивна наука України. – 2012. – № 2. – С. 19 – 27. – Режим доступу : http://www.sportscience.org.ua/index.php/Arhiv.html?file=tl_files/Archiv2012/2/Prystupa_4.pdf
240. Приступа Є. Стан здоров'я школярів та можливості його корекції засобами фізичного виховання / Євген Приступа, Андрій Вовканич, Юрій Петришин // Актуальні проблеми розвитку спорту для всіх: досвід, досягнення, тенденції : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. – Тернопіль, 2012. – С. 122 – 126.
241. Єдинак Г. А. До питання про вдосконалення системи оцінювання фізичної підготовленості військовослужбовців Збройних Сил України / Єдинак Г. А., Приступа Є. Н. // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту імені Лесі Українки. – Луцьк, 2012. – № 4. – С. 276 – 280.

242. Спосіб визначення рівня готовності студентів педагогічних спеціальностей до фізкультурно-оздоровчої роботи : пат. 69490 Україна : МПК А61В 5/02 / Приступа Є. Н., Сидорко О. Ю., Сибіль М. Г., Боднар І. Р., Романчишин О. М. – № 13687 ; заявл. 21.11.2012 ; опубл. 25.04.2012, Бюл. № 8.
243. Спосіб оцінювання швидкості реакції спортсменів в ігрових видах спорту : патент 74403 Україна : МПК А63В 69/00 / Приступа Є. Н., Бріскін Ю. А., Тищенко В. О., Сушинський О. Є., Пітин М. П., Бережанський В. О., Петришак В. С. – № 04663 ; заявл. 13.04.2012 ; опубл. 25.10.2012, Бюл. № 20.
244. Prystupa E. Determinanty zdrowia ukraińskich uczniów / Evgen Prystupa, Iuliia Pavlova // Społeczno-kulturowe studia z kultury fizycznej. – Rzeszów, 2012. – S. 682 – 691.
245. Prystupa E. Paralympic sport as a basic of adaptive sport = Sport paralimpijski jako podstawa sportu adaptacyjnego / Eugen Prystupa, Yuriy Briskin, Alina Perederiy // Sport i społeczeństwo. – Radom, 2012. – Т. 2, nr. 1. – S. 79 – 89.
246. The role of Olympic education in solving problems of modern generation / Eugeniy Prystupa, Yuriy Briskin, Maryan Pityn, Oksana Blavt // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2012. – № 3. – С. 3 – 9.

2013:

247. Приступа Є. Н. Інклюзивне фізичне виховання школярів 1–3 груп здоров'я / Приступа Є. Н., Петришин Ю. В., Боднар І. Р. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2013. – № 1. – С. 62–67.
248. Приступа Е. Н. Исследование качества жизни разных возрастных групп населения / Е. Н. Приступа, Ю. А. Павлова // Наука и спорт: современные тенденции. – 2013. – № 1, т. 1. – С. 12–21.
249. Оцінювання психофізіологічних станів у спорті : монографія / Георгій Коробейніков, Євген Приступа, Леся Коробейнікова, Юрій Бріскін. – Львів : ЛДУФК, 2013. – 312 с. – ISBN 978-966-2328-59-2.

250. Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини / за заг. ред. Євгена Приступи. – Вип. 17 : у 4 т. – Львів : ЛДУФК, 2013. – Т. 1. – 334 с.; Т. 2. – 300 с.; Т. 3. – 296 с.; Т. 4. – 204 с.

251. Prystupa Y. Health level and fitness of secondary school pupils in Ukraine / Prystupa Y., Vodnar I. // *Life and movement*. – 2013. – № 3/4(5). – P. 3–12.

2014:

252. Приступа Е. Н. Организационно-педагогические аспекты инклюзивного физического воспитания учащихся 1–3 групп здоровья / Е. Н. Приступа, И. Р. Боднар, Ю. В. Петришин // *Наука и спорт: современные тенденции*. – 2014. – № 1, т. 2. – С. 118–123.

253. Дидактичні ігри з м'ячами : навч. посіб. / Приступа Є. Н., Петришин Ю. В., Виноградський Б. А., Петрина Р. Л., Пасічник В. М. – Львів : ЛДУФК, 2014. – 206 с. – ISBN 978-966-2328-61-5.

254. Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини / за заг. ред. Євгена Приступи. – Вип. 18 : у 4 т. – Львів : ЛДУФК, 2014. – Т. 1. – 349 с.; Т. 2. – 210 с.; Т. 3. – 239 с.; Т. 4. – 180 с.

255. Vodnar I. Efficiency of inclusive physical education lessons for schoolchildren with minor deviations in health / Vodnar Ivanna, Prystupa Eugene // *Postępy rehabilitacji*. – Т. 28, N 3. – Warszawa, 2014. – P. 13–19.

256. Prystupa E. Olympic education and informational society: problems and research = Edukacja olimpijska a społeczeństwo informacyjne. Problemy i badania / Eugen Prystupa, Yuriy Briskin, Maryan Pityn // *Zdrowie i Społeczeństwo*. – Radom, 2014. – Т. 4, N 1. – S. 81 – 88.

257. Improvement of rally crews pace notes training / Lyudmila Rybak, Evhen Prystupa, Oleh Rybak, Bogdan Vynogradskyi // *Journal of Physical Education and Sport*. – 2014. – Vol. 14(2), art 31. – P. 198–204.

2015:

258. Приступа Є. На Універсіаді відчули справжнє ставлення до нас „старших братів” / Євген Приступа // *Спортивка*. – 2015. – № 17(1279). – 7 лют. – С. 7.

259. Приступа Є. Саме українці найкраще і найбільше організовано підтримували своїх спортсменів [Електронний ресурс] / Євген Приступа // Галичина спортивна. – 2015. – 8 лют. – Режим доступу: <http://galsports.com/news/>
260. Приступа Є. Особливості змін фізіологічних показників кваліфікованих гандболістів упродовж річного макроциклу / Приступа Євген, Тищенко Валерія // // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2015. – № 3(21). – С. 49 – 56.
261. Приступа Є. Первинний аналіз причин летальних випадків під час уроків фізичного виховання / Приступа Євген, Вовканич Андрій, Петришин Юрій // // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2015. – № 3(21). – С. 18 – 27.
262. Поховання спортсменів на Личаківському кладовищі : [наук.-довід. вид.] / Є. Приступа, О. Романчук, Р. Коваль [та ін.] ; за заг. ред. Є. Приступи. – Львів : Манускрипт, 2015. – 63 с. – ISBN 978-966-2400-39-7.
263. Prystupa E. Evaluation of health in context of life quality studying / Evgen Prystupa, Iuliia Pavlova // Postępy Rehabilitacji = Advances in Rehabilitation. – 2015. – Vol. 29, N 2. – P. 33–38.
264. Prystupa Y. Preliminary analysis of reasons of lethal cases during physical education lessons / Yevhen Prystupa, Andriy Vovkanych, Yuriy Petryshyn // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2015. – № 3(21). – С. 18 – 27.
265. BCL1 polymorphism of glucocorticoids receptor gene and bronchial asthma / V. V. Kmyta, V. F. Orlovskiy, L. N. Prystupa, E. N. Prystupa // Georgian Medical News. – 2015. – Vol. 3(2040). – P. 51–55.
266. Organizational basics implementation of the programs of Special Olympics / Yevgenij Prystupa, Alina Perederiy, Yuriy Briskin, Maryan Pityn // Harvard Journal of Fundamental and Applied Studies. – 2015. – N 1 (7), vol. 8. – P. 266 – 272.

Наукова школа

Дисертації, підготовлені під керівництвом Євгена Никодимовича Приступи:

дисертація доктора наук:

1. Боднар І. Р. Теоретико-методичні основи інтегративного фізичного виховання школярів І–ІІІ груп здоров'я : автореф. дис. ... д-ра наук з фіз. виховання та спорту : [спец.] 24.00.02 „Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення” / Боднар Іванна Романівна ; Львів держ. ун-т фіз. культури. – Львів, 2014. – 40 с.

дисертації кандидатів наук:

1. Бубела О-О. Ю. Оптимізація процесу формування постави у дітей молодшого шкільного віку з використанням комп'ютерних технологій : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : [спец.] 24.00.02 „Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення” / Бубела Олексій-Олег Юліанович ; ЛДДФК. – Львів, 2002. – 16 с.

2. Винничук О. Т. Педагогічна діяльність січових товариств на західноукраїнських землях (1899–1939 рр.) : автореферат дис. ... канд. пед. наук : [спец.] 13.00.01 „Загальна педагогіка та історія педагогіки” / Винничук Олег Теофілович ; Прикарпат. ун-т ім. В. Стефаника. – Івано-Франківськ, 1997. – 24 с.

3. Гнітецький Л. В. Формування потреби займатися фізичними вправами у дітей молодшого шкільного віку : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : [спец.] 24.00.02 „Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення” / Гнітецький Леонід Володимирович ; Волин. держ. ун-т імені Лесі Українки. – Луцьк, 2000. – 16 с.

4. Гуменюк Г. М. Формування національної самосвідомості в учнів середнього шкільного віку засобами туристсько-краєзнавчої роботи : автореф. дис. ... канд. психол. наук : [спец.] 13.00.07 „Теорія та методика

виховання” / Гуменюк Галина Михайлівна ; Терноп. держ. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. – Тернопіль, 2000. – 21 с.

5. Іванашко О. Є. Психологічний аналіз усвідомлення здорового способу життя дітьми дошкільного віку : автореф. дис. ... канд. психол. наук : [спец.] 19.00.07 „Педагогічна та вікова психологія” / Іванашко Оксана Євгенівна ; Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Рівне, 2001. – 20 с.

6. Левків В. І. Використання засобів української народної фізичної культури у фізичному вихованні дітей молодшого шкільного віку : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : [спец.] 24.00.02 „Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення” / Левків Володимирович Іванович ; Волин. держ. ун-т імені Лесі Українки. – Луцьк, 1998. – 16 с.

7. Ніфака Я. М. Підготовка студентів факультету фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи (на прикладі плавання) : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : [спец.] 24.00.02 „Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення” / Ніфака Ярослав Миколайович ; Волин. держ. ун-т імені Лесі Українки. – Луцьк, 2000. – 16 с.

8. Петрина Р. Л. Формування відчуття ритму у дітей молодшого шкільного віку : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : [спец.] 24.00.02 „Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення” / Петрина Роман Львович ; Волинський держ. ун-т імені Лесі Українки. – Луцьк, 2000. – 16 с.

9. Ріпак І. М. Управління руховою активністю чоловіків розумової праці першого зрілого віку : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : [спец.] 24.00.02 „Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення” / Ріпак Ігор Миронович ; ЛДДФК. – Львів, 2003. – 20 с.

10. Тимчак Я. В. Військово-фізична підготовка в Україні (ІХ–ХVІІІ ст.) : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : [спец.] 24.00.02 „Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення” / Тимчак Ярослав Володимирович ; Волин. держ. ун-т імені Лесі Українки. – Луцьк, 1998. – 16 с.

11. Тищенко В. О. Вдосконалення техніко-тактичних дій кваліфікованих гандболісток в нападі : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : [спец.] 24.00.01 „Олімпійський і професійний спорт” / Тищенко Валерія Олексіївна ; Львів держ. ун-т фіз. культури. – Львів, 2012. – 18 с.
12. Цюпак Ю. Ю. Педагогічні аспекти формування здорового способу життя у молодших школярів, які проживають в зоні підвищеної радіоактивності : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : [спец.] 24.00.02 „Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення” / Цюпак Юрій Юрійович ; Волин. держ. ун-т імені Лесі Українки. – Луцьк, 2000. – 16 с.
13. Швай О. Д. Педагогічні аспекти управління руховою активністю молодших школярів : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : [спец.] 24.00.02 „Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення” / Швай Олександр Дмитрович ; Волин. держ. ун-т імені Лесі Українки. – Луцьк, 2000. – 16 с.

Рецензовані роботи:

1998:

1. Кліш І. С. Використання засобів етнопедагогіки у фізичному вихованні дітей до 3-х річного віку : метод. посіб. / І. С. Кліш. – Луцьк : [б. в.], 1998. – 66 с. – ISBN 5-7707-94-27-5.
2. Організація і методика диференційованого підходу у процесі фізичного виховання студентів : метод. рек. / підгот. Малімоном О. О. – Луцьк : Надстир'я, 1998. – 32 с.
3. Теорія і методика стрілецького спорту : навч. прогр. / розроб. В. Т. Пятков. – Львів : [б. в.], 1998. – 64 с.

1999:

4. Нісімчук А. Технологія виховання студентів факультетів фізичної культури: теорія і практика : монографія / Андрій Нісімчук. – Луцьк : Вежа, 2000. – 238 с. - ISBN 966-7294-91-9.

5. Пятков В. Т. Теорія і методика стрілецького спорту : підручник / В. Т. Пятков. – Львів : [б. в.], 1999. – 288 с. – ISBN 966-7597-06-7.

6. Чернобай І. Фізкультурно-оздоровчі заходи за українським народним християнським календарем : метод. рек. для початкової школи / Ігор Чернобай. – Львів, 1999. – 15 с.

2001:

7. Ковальчук А. Вдосконалення професійно-стрілецької майстерності співробітників органів внутрішніх справ України у швидкісних стрілецьких вправах : метод. рек. / Андрій Ковальчук. – Львів : [б. в.], 2001. – 40 с.

2002:

8. Бубела О. Ю. 700 вправ для формування правильної постави : навч.-метод. посіб. / Бубела О. Ю. – Львів, 2002. – 214 с. – ISBN 966-666-039-3.

9. Козяр М. Професійно-стрілецька підготовка особового складу органів внутрішніх справ України у швидкісних стрілецьких вправах : навч. посіб. / Михайло Козяр, Богдан Виноградський, Андрій Ковальчук. – Львів : Сполом, 2002. – 109 с. – ISBN 966-665-076-2.

2003:

10. Тимошенко Л. О. Виховання постави : [посібник] / Л. О. Тимошенко, О. Ю. Зубрицька, О. Є. Цюпка. – Львів, 2003. – 65 с.

2005:

11. Ріпак М. О. Фізична культура і здоров'я жінки-вчительки : метод. посіб. / М. О. Ріпак. – Львів : Укр. Технології, 2005. – 165 с. – ISBN 966-345-060-6.

2010:

12. Здорова школа: аспекти освітньої політики : навч. посіб. / Шиян О. І., Павлова Ю. О., Іванова М. А. [та ін.] ; за ред. О. Шиян. – Львів, 2010. – 216 с. – ISBN 978-699-613-884-5.

2011:

13. Гирьовий спорт : навч. посіб. / М. Ф. Пічугін, Г. П. Грибан, В. М. Романчук [та ін.] ; за ред. Г. П. Грибана. – Житомир : ЖВІ НАУ, 2011. – 880 с. – ISBN 978-617-581-080-4.

14. Мазур Л. Здоров'я і освіта. Книга про здоров'я людини та хвороби освіти : монографія / Леонід Мазур. – Львів : [б. в.], 2011. – 510 с. – ISBN 966-7119-92-0.

2012:

15. Шиян О. Здорова школа: аспекти управління : навч. посіб. / Олена Шиян, Роман Шиян. – Львів : ЛДУФК, 2012. – 216 с. – ISBN 978-699-2328-50-9.

2013:

16. Грибан Г. П. Профілактика спортивного травматизму у військових підрозділах : навч. посіб. / Г. П. Грибан, В. М. Романчук, С. В. Романчук ; за ред. Г. П. Грибана. – Житомир, 2013. – 140 с. – ISBN 978-617-581-175-7.

Публікації про Є. Н. Приступу:

1. Без таких ректорів не було б сильного спорту України [Електронний ресурс] // Сайт МОН України ; Комітет фізичного виховання та спорту. – Режим доступу: <http://osvitasport.org/news>

2. Бібліографічний покажчик наукових праць докторів наук та професорів Львівського державного університету фізичної культури [Електронний ресурс] // Електронний репозитарій ЛДУФК. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua>

3. Бібліографічний покажчик наукових праць провідних учених, видатних спортсменів Львівського державного університету фізичної культури (1946–2010) : наук. вид. : у 2-х т. / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : ЛДУФК, 2011. – Т. 2. – С. 137–166.

4. Біобібліографічний покажчик наукових праць ректорів Львівського державного університету фізичної культури [Електронний ресурс] //

- Електронний репозитарій ЛДУФК. – Режим доступу:
<http://repository.ldufk.edu.ua>
5. Гнот С. Історія кафедри теорії і методики фізичного виховання / Соломія Гнот // Теорія та методика фізичного виховання. – 2006. – № 4. – С. 19.
  6. Гречанюк О. Львівська кузня науково-педагогічних кадрів / Оксана Гречанюк // Теорія та методика фізичного виховання. – 2006. – № 4. – С. 11.
  7. Історія діяльності аспірантури Львівського державного університету фізичної культури [Електронний ресурс] // Сайт Львівського державного університету фізичної культури. – Режим доступу:
<http://www.ldufk.edu.ua/index.php/istorija-aspiranturi.html>
  8. Львівський державний університет фізичної культури : попул. вид. / [авт. кол.: О. Полянський, М. Линець, І. Свістельник] ; за заг. ред. Є. Приступи. – Львів : ЛДУФК, 2011. – С. 30.
  9. Приступа Євген Никодимович [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – <http://uk.wikipedia.org/wiki>
  10. Приступа Євген Никодимович [Електронний ресурс] // Сайт ЛДУФК. – <http://www.ldufk.edu.ua/index>
  11. Ректор Євген Приступа сьогодні відзначає день народження [Електронний ресурс] // Вголос. – 2012. – 1 бер. – Режим доступу:
<http://vgholos.com.ua>
  12. Ректор ЛДУФК Євген Приступа – лауреат нагороди Павла Чубинського [Електронний ресурс] // Сайт МОН України ; Комітет фізичного виховання та спорту. – Режим доступу: <http://osvitasport.org/news>
  13. Яремко Є. Сторінки історії наукової і педагогічної діяльності кафедри анатомії і фізіології / Євген Яремко, Мирослава Гриньків, Любомир Вовканич // Теорія та методика фізичного виховання. – 2006. – № 4. – С. 34–39.

Інтерв'ю:

Євген Приступа: „Фізична активність — найкращі ліки, або Чи потрібні Україні фахівці зі здоров'я?”

Джерело:

Дзеркало тижня. — 2007. — 24 лют. — С. 14. — Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/HEALTH/fizichna_aktivnist_naykraschi_liki_abo_chi_potribni_ukrayini_fahivtsi_zi_zdorovyia.html

Створення нової галузі знань «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини», а також аналіз реальної якості життя українців (quality of life) та найважливіших чинників, які її визначають, стали головною спонукальною причиною дискусії, що розгорнулася на сторінках «Дзеркала тижня», за участю академіка Володимира Платонова і професора Геннадія Апанасенка. У зв'язку з цим викликає глибоку стурбованість пасивність провідних вітчизняних наукових центрів медичної галузі знань, тому що тільки консолідованими зусиллями можна змінити на краще жахливу ситуацію, пов'язану зі здоров'ям українців. Для повнішої оцінки стану здоров'я українців зупинимося на порівняльній характеристиці таких важливих показників, як очікувана тривалість життя (ОТЖ), очікувана тривалість здорового життя (ОТЗЖ) та індекс DALY, який характеризує втрачені роки здорового життя. Очікувана тривалість життя в Україні в 1990 році становила 70,5 року, в 1995 році вона істотно зменшилася — до 66,8 року, трохи збільшилася у 2003-му — до 67,8 року. Аналогічні показники (ОТЖ) для розвинених європейських держав групи А (Ісландія, Італія, Швейцарія, Швеція й ін.) на 2003 рік становили понад 80 років. Різниця між країнами з найвищими і найнижчими показниками ОТЖ на Європейському континенті зросла приблизно з 12 років у 1990-му до 15 років у 2003 році. У багатьох розвинених країнах Європи середня ОТЖ жінок нині перевищує 80 років, а чоловіків — 75 років, тоді як ОТЖ українок обмежується 72 роками, а українців — 60 роками. У середньому різниця між ОТЖ для жінок і чоловіків у Європі становить близько 8 років (близько 4 років в Ісландії і близько 13 років у Росії). У зв'язку зі збільшенням ОТЖ для спеціалістів суспільного здоров'я зростає значення інформації про проблеми зміцнення, відновлення і подовження здоров'я (тобто про проблеми, не пов'язані зі смертю). У зв'язку з цим слід підкреслити, що останніми роками значно поліпшена методологія оцінювання очікуваної тривалості здорового життя (ОТЗЖ), що дає можливість відповісти на два стратегічні запитання: чи супроводжувалося підвищення тривалості життя підвищенням рівня здоров'я? Який час люди живуть із хорошим станом здоров'я і яку частину свого життя вони живуть із недостатнім здоров'ям? Базуючись на аналізі численних наукових публікацій, цілком чітко можна зазначити: загальне збільшення ОТЖ істотно впливає на збільшення кількості прожитих років здорового життя людини. На жаль, українці за показниками ОТЗЖ (54,9 року) «поділяють» трагічні останні місця з громадянами Туркменистану (51,6 року), Таджикистану (53,1 року), «програючи» навіть узбекам (57,9 року). Водночас ОТЗЖ ісландців, італійців, норвежців, швейцарців, шведів та інших європейців перевищує 70 років. Відповідно до даних Єврорегіону ВООЗ, лише у 2002 році населення Європи втратило, відповідно до оцінок експертів, 150,3 мільйона років здорового життя з трьох основних причин: неінфекційні захворювання (НІЗ — 77% від загальної кількості); зовнішні причини травматизму й отруєнь (14%); інфекційні захворювання (9%). Таким чином, основу загальної кількості хвороб становлять хронічні дегенеративні захворювання. Це — дуже велика й різноманітна група, яка, однак, має деякі спільні характеристики. На частку семи головних

чинників ризику (високий артеріальний тиск, вживання тютюну, зловживання алкоголем, високий рівень холестерину, ожиріння, недостатнє споживання фруктів та овочів, недостатня фізична активність) припадає більше половини втрачених років здорового життя (DALYs) у Європі. На щастя, більшості основних причин втрати здорових років життя можна уникнути, тому що основні чинники ризику — поведінкові, і їх можна зменшити або цілком усунути, ефективно реалізуючи профілактичні й оздоровчі технології, про що йтиметься нижче. У 2002 році в Європейському регіоні ВООЗ причиною 8,1 мільйона випадків смерті (85,8 % усіх випадків смерті) були неінфекційні захворювання. Наприклад, смертність від ішемічної хвороби серця в розвинених країнах Європи у 2002 році на 100 тис. жителів серед жінок становила 66, а серед чоловіків — 135 випадків. Відповідно, параметри для жителів України — 300 і 550, що в багато разів перевищує середньоєвропейські показники. Важливою тенденцією і фактичним результатом оздоровчо-профілактичних заходів, реалізованих у розвинених країнах Європи, є істотне зниження протягом 1990—2000 рр. смертності від ішемічної хвороби серця та цереброваскулярних хвороб у середньому на 30%. Водночас відзначається істотне підвищення смертності із зазначених причин у країнах Східної Європи, зокрема і в Україні (на 20—30%). Відповідно до даних доповіді про стан охорони здоров'я у світі за 2002 рік, основними причинами неінфекційних хвороб є недостатня фізична активність і нездоровий раціон харчування. Незважаючи на системні оздоровчо-профілактичні заходи, у розвинених країнах світу спостерігається зростання надмірної ваги й огрядності серед дорослих і дітей та тісно пов'язане з ними поширення діабету типу 2. Незалежно від рівня соціально-економічного розвитку, наукові дослідження свідчать: основні детермінанти неінфекційних хвороб загалом однакові. Вони включають підвищене споживання енергетично багатих, але бідних на поживні елементи продуктів із високим вмістом жиру, цукру та солі; зниження рівня рухової активності вдома, на робочому місці, під час відпочинку, у транспорті, а також вживання тютюну. Неінфекційні хвороби лягають важким економічним тягарем на вже досить перевантажену систему охорони здоров'я України і зумовлюють великі соціальні витрати. Тому здоров'я українського народу є ключовим чинником соціально-культурного розвитку і важливою умовою економічного зростання молодій європейській державі. Не потребує доказів той факт, що адекватні, розумні, стратегічно правильні інвестиції у здоров'я українців та українок стануть у недалекому майбутньому важливою умовою підвищення якості життя наших співвітчизників. Для цього важливі, як переконливо підкреслив у своїй статті «Бережи здоров'я змолоду» академік Володимир Платонов, не лише наші вітчизняні досягнення, світова пріоритетність яких не підлягає сумніву, а й сучасний передовий науково-практичний досвід розвинених країн Європи та світу. Приміром, реалізований на початку 70-х років у Фінляндії оздоровчо-профілактичний проект «Північна Карелія» сприяв різкому зниженню показників паління і зміні шкідливих харчових звичок з одночасним збільшенням фізичної активності населення, що, у свою чергу, істотно підвищило якість життя людей та рівень їхнього здоров'я. Становлять інтерес також загальнонаціональні програми підвищення рухової активності та боротьби з палінням, реалізовані в ряді розвинених країн світу. У «Глобальній стратегії ВООЗ у сфері раціону харчування, фізичної активності і здоров'я», затвердженій Всесвітньою асамблеєю охорони здоров'я у 2004 році, сформульовано чотири головні завдання: — зменшення чинників ризику неінфекційних хвороб у результаті нездорового харчування та недостатньої фізичної активності завдяки рішучим діям і заходам зі зміцнення здоров'я та профілактики хвороб; — розширення загального усвідомлення і розуміння ролі раціону харчування та фізичної активності як детермінант здоров'я населення і позитивного потенціалу профілактичних заходів; — заохочення розробки, зміцнення і здійснення національних... і громадських програм та планів дій із поліпшення раціону харчування і підвищення фізичної активності... — збір наукових даних і моніторинг основних впливів на раціон харчування та фізичної активності; надання підтримки науковим дослідженням... розвиток кадрових

ресурсів, необхідних для зміцнення здоров'я. Далі глобальна стратегія ВООЗ декларує моральну, технічну, матеріальну і т.ін. підтримку тим національним програмам зміцнення здоров'я людей, у яких передбачено «...розвиток системи підготовки кваліфікованих фахівців із таких питань, як здоровий раціон харчування та фізична активність...» У зв'язку з цим абсолютно не зрозуміло, чому нині, готуючи в багатьох вищих навчальних закладах України фахівців із фізичної реабілітації, ми не знаходимо їм відповідного місця в державному класифікаторі професій. Адже це означає, не багато не мало, марне витрачання бюджетних коштів... Водночас наші висококласні магістри фізичної реабілітації після досить-таки нескладної процедури нострифікації своїх дипломів можуть успішно працювати в багатьох країнах Євросоюзу на посадах фізіотерапевтів та реабілітологів. І взагалі марнотратство — не використовувати багатющий досвід наших колишніх колег-співвітчизників із Тартуського університету (Естонія), де протягом багатьох років успішно готувалися й готуються спортивні лікарі переважно з числа випускників інститутів фізичної культури. Адже глибокі знання і досвід фахівців у сфері екстремальної діяльності людини (не буде зайвим нагадати, що високоінтенсивна змагальна і тренувальна діяльність у спорті — відмінна науково-практична модель для вивчення поведінки й підготовки, наприклад космонавтів тощо), можуть бути успішно реалізовані не тільки в галузі здоров'я людини, спорту і фізичного виховання, а й у ряді суміжних галузей народного господарства України (наприклад, у системі МНС, Міністерства оборони, СБУ тощо). Що стосується фахівців оздоровчо-профілактичної медицини, то їх успішно готують у багатьох країнах Євросоюзу. Наприклад, у Польщі підготовкою таких фахівців займаються (не конкуруючи, а взаємодоповнюючи одне одного) академії фізичного виховання і медичні академії. В Англії, після того, як наприкінці минулого року було створено Міністерство фітнесу (його створення пов'язане зі значним збільшенням кількості людей із надмірною вагою), підготовка фахівців цього профілю покладається на факультети фізіотерапії (фізичної реабілітації) і кінезіології. Фізична активність у розумних, адекватних дозах може замінити всі відомі ліки, але жодні ліки світу за своїми оздоровчими і профілактичними властивостями не можуть замінити сучасній людині фізичної активності. Слід підкреслити, що в Україні є багаті вітчизняні традиції наукової школи академіка Олександра Богомольця, науково-дослідного інституту медичних проблем фізичної культури, де зароджувалися передові ідеї і концепції валеології, геронтології, геріатрії. У зв'язку з цим постають два запитання: — чи потрібні Україні, стан здоров'я населення якої близький до катастрофічного, висококваліфіковані фахівці в галузі здоров'я? — якщо в багатьох країнах Євросоюзу готуються фахівці з фізичної реабілітації, оздоровчо-профілактичної і спортивної медицини (тут слід підкреслити, що зазначені спеціальності в різних країнах мають різні назви, оскільки тільки до 2010 року, відповідно до резолюції Болонського процесу, планується загальноєвропейська уніфікація напрямів та спеціальностей підготовки кадрів), то чи не варто провідним українським вузам обох галузей знань (маються на увазі галузі «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» та «Медицина») прийняти взаємодоповнюючу, взаємовигідну, консолідовану стратегію на благо здоров'я українського народу?

Євген Приступа: „Ректор в Україні і в ЄС – це дві різні посади”

Джерело:

Сайт Львівського державного університету фізичної культури [Електронний ресурс] . –

Режим доступу: <http://www.ldufk.edu.ua/>

Іван ДУПНАК

Ректор Львівського державного університету фізичної культури Євген ПРИСТУПА, якого у перший день весни рідні, друзі, колеги по роботі та вся фізкультурно-спортивна громадськість нашого регіону, і не тільки, вітали з 50-річним ювілеєм, з тих керівників вузу, хто пройшов усі сходинки Альма-матер – від рядового студента до її першої особи. У розмові з кореспондентом інформаційно-аналітичного відділу ЛДУФК Євген Никодимович торкався різних проблем, а почалася вона з питання, коли він вперше замислився над тим, аби очолити рідний навчальний заклад.

- Коли після завершення строкової служби у лавах СА (радянської армії – Авт.) в 1980 році поступив у Львівський інститут фізкультури, то зрозуміло, й гадки не мав, що колись його очолю, – трохи замислившись, говорить ювіляр. – А думки про посаду ректора з'явилися, коли захистив кандидатську дисертацію і став завідувачем кафедри теорії і методики фізичного виховання. В мене були свої ідеї щодо покращення роботи вузу, тож, вважаю, цілком природньо, що хотілося їх втілити в життя.

- Які спогади у вас залишили студентські роки?

- Напевно не буду оригінальним, коли скажу, що студентські роки – це чи не найпрекрасніший період у житті. Студентом я був зразковим, грав за збірну інституту з баскетболу, активно займався наукою, навіть одержував Ленінську стипендію. Але попри те встигав скуштувати й інші сторони студентського романтизму.

- Що спонукало вас вступити у Львівський інфіз?

- Це був мій свідомий вибір. Народився і виріс я у містечку Млинів, що на Рівненщині. Там в підлітковому віці почав займатися баскетболом. Щоправда була ще й вільна боротьба, але баскетбол завжди для мене був вид спорту номер один. Адже я вже десь у п'ятому – шостому класі мав такий зріст як і сьогодні. Самі розумієте, що з такими даними я не міг не потрапити в секцію баскетболу. До того ж в цю гру я закохався одразу. Після восьмого класу я вступив у Івано-Франківський технікум фізичної культури і вже тоді для себе визначив, що продовжу здобувати освіту за фахом у Львівському інфізі. Куди й поступив по закінченні служби.

- Як ставилися до такого вибору батьки і чи хтось у сім'ї окрім вас займався спортом?

- У батьків нас було двоє – я і молодша сестра Людмила. Спорт окрім мене ніхто не захоплювався, але батьки завжди були за те, щоб я ним займався. Сестра вчилася виключно на «5» і по закінченні школи поступила в Тернополі у медичний інститут. В подальшому захистила кандидатську і докторську дисертації і нині очолює кафедру медичного університету в Сумах.

- Одержавши диплом про вищу освіту, не виникало у вас бажання зайнятися практичною роботою – працювати тренером з баскетболу або вчителем фізкультури?

- Коли вчився в інституті, то хоча й займався студентською наукою, бачив себе довший час лише якраз у практичній роботі. Я ж ще після технікуму, поки не забрали до війська, у рідному Млинові працював інструктором райради «Колос». А на четвертому курсі інфізу працював тренером з баскетболу в одній з ДЮСШ Львова. Там і мав намір продовжити свою тренерську діяльність. Однак мені запропонували залишитися викладачем на кафедрі управління фізичною культурою. Після певних роздумів, я подумав: «А чому б і

ні? Потрібно спробувати». Далі була аспірантура, захист кандидатської, а з часом і докторської дисертацій, завідування кафедрою. До речі, я був у числі чотирьох перших аспірантів львівського інфізу. А з того квартету нині окрім мене, тепер вже в університеті, працює і Наталія Степанченко, яка очолює кафедру педагогіки та психології.

- Проте у вашій професійній кар'єрі був період, коли ви працювали за кордоном.

- Так, з низки різних причин я упродовж семи років працював у Польщі, де у Вроцлавській академії фізичного виховання спочатку очолював кафедру фізіотерапії, а згодом департамент туризму і рекреації. Вважаю, те «заслання» пішло мені на користь, причому як у професійному плані, так і в сенсі надбання життєвого досвіду. Я одержав нагоду вивчити систему навчання у вищих навчальних закладах не лише Польщі, а й багатьох інших країн ЄС. Тепер намагаюся той досвід використати на посаді ректора ЛДУФК.

- Наскільки суттєво відрізняється робота ректора ВНЗ в Україні і в країнах ЄС?

- Можу стверджувати, що це дві різні посади. Якщо в Європі ректор виконує представницькі функції і управляє лише стратегією вузу, то у нас на ньому лежить майже вся текучка. У тій же Польщі деканати і кафедри мають значно більше повноважень і прав, а в Україні з найменшими дрібницями одразу біжать до ректора. Це не докір і не звинувачення в непрофесіоналізмі, просто у нас так прийнято. Але такий стан речей потрібно змінювати. А ще не можу не сказати про навантаження викладачів: у нас професор на рік має навантаження в районі 800 аудиторних годин, а в них – може трохи більше 100. Як кажуть, відчуйте різницю. Тут навіть коментувати щось важко.

- Ви згадали за професорсько-викладацький склад. Чи задовольняє вас кадровий потенціал ЛДУФК?

- Як відомо межі вдосконалення немає, але буду щирим – задовольняє, причому повністю. Звісно, окремі ланки потребують підсилення. Зокрема практичні кафедри, але ми над цим питанням працюємо. Наприклад, в навчальному процесі у нас вже задіяні такі відомі фахівці, як старші тренери збірних України зі стрільби з лука і жіночої боротьби Сергій Антонов та Андрій Пістун відповідно. Особливо мене тішить той факт, що у нас сьогодні є справжній синтез молодих і досвідчених спеціалістів. Для прикладу, нині проректорами працюють такі досвідчені і добре знані далеко за межами Львівщини фахівці, як професор Михайло Линець і доцент Василь Бусол. Поряд з ними набираються досвіду ще зовсім молоді Володимир Левків і Ярослав Тимчак, а середньою, так би мовити, ланкою в цій команді проректорів є Федір Музика. Аналогічна ситуація у нас і в деканатах факультетів та на кафедрах. Єдине чого нам бракує сьогодні, так це профільних професорів. Але цю ситуацію ми обов'язково виправимо.

- Дайте оцінку рівня спортивної підготовки студентів ЛДУФК?

- Ця проблема напряму пов'язана з профорієнтаційною роботою. Для її удосконалення ми визначилися з пріоритетними видами спорту: всі види стрільби – кульова, з луку і стендова, а також фехтування, важка атлетика, вільна боротьба, бокс та зимові види спорту. Окрім того, хоча нас цілком влаштовує співпраця з львівськими училищем фізичної культури і ШВСМ, з яких до нас поступає чимало талановитих спортсменів, ми розширюємо географію абітурієнтів, запрошуючи у наш вуз на навчання провідних спортсменів з інших регіонів країни. Наприклад, влітку минулого року нашим студентом став перший номер національної збірної України зі стендової стрільби Юрій Нікандров, який приїхав у Львів з Донецька. Така робота перші результати почала давати влітку 2007

року, коли з Всесвітньої Універсіади в Бангкоку наші студенти привезли п'ять медалей, три з яких були золоті. Зазначу, ці нагороди стали першими після 1993 року. Четверо наших представників захищали спортивну честь на Олімпіаді-2008 в Пекіні, і один з них, Олександр Петрів, який вчиться у магістратурі, став чемпіоном. Одразу семеро наших спортсменів змагалися і на Зимовій Універсіаді в Харбіні, яка фінішувала минулої неділі. Були в складі української делегації на цих змаганнях і двоє наших тренерів – Орест Стефанишин та Віктор Бережанський. Щоправда в Китаї з медалями не склалося, але ви самі знаєте, який в Україні стан справ з зимовими видами спорту.

- Озвучте головні завдання вашої роботи і в чому бачите можливості покращення ефективності роботи вузу?

- Наразі головне – початок симбіозу науки і практики в сфері підготовки олімпійців, фізичного виховання і реального зміцнення здоров'я населення. Також необхідно почати будівництво Студентського центру олімпійської підготовки, де будуть сучасний комплекс для стрільби з луку, 50-метровий басейн, універсальний зал для ігрових видів спорту тощо. А ще дуже важливо відродити команди з ігрових видів спорту, які будуть захищати честь вузу на найвищому рівні.

- Інших проблем наразі немає?

- На жаль, проблем вистачає. Зокрема у нас є НДІ (директор – доцент Богдан Виноградський), але при цьому ми маємо дуже низький рівень матеріального забезпечення науково-дослідницької роботи і недостатнє бюджетне фінансування. Ну а про медикаментозне забезпечення я й не говорю. Це нині чи не проблема номер один нашої галузі, і без її вирішення в сучасному спорті сьогодні немає про що й говорити.

- Чи задовольняє вас співпраця з профільним міністерством та місцевими органами влади?

- У цьому питанні жодних проблем не виникає. Більше того, у керівників і області, і міста ми знаходимо підтримку та розуміння практично в усіх наших напрацюваннях.

- Яким є ваше ставлення до проблеми, що сьогодні важливіше – спортивні успіхи України на міжнародній арені чи здоров'я нашої нації?

- Вважаю, що ці речі не можна порівнювати. Спорт – це престиж держави і за рівнем його розвитку та досягнень в значній мірі судять про потенціал тої чи іншої країни. Повірте, 11-те місце України на Іграх у Пекіні має для нашої держави величезне значення. Але й катастрофічний стан здоров'я населення, це також проблема більш ніж серйозна. Тому обидва ці питання потрібно вирішувати паралельно. І зробити це цілком реально. Візьміть для прикладу ту ж Норвегію. Ця країна приблизно як наші три області, а в них і спорт, і здоров'я людей знаходяться на найвищому рівні.

- І на останок, як оцінюєте шанси України загалом і Львова зокрема щодо проведення Євро-2012?

- Глибоко переконаний, що Євро-2012 в Україні відбудеться. А Євро в Україні без Львова – це повна нісенітниця. Справа в тім, що попередні розрахунки показують, найбільше туристів під час Євро-2012 приїде саме до Львова.

Євген Приступа: „Спорт в Україні може консолідувати націю”

Джерело:

Універсум [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://universum.lviv.ua/>

Олександра Тимчишин

20 вересня 2008 р.

Євген Никодимович Приступа народився у 1959 році. 1984 року закінчив Львівський державний інститут фізичної культури, а в 1989 році після закінчення аспірантури цього ж вищого навчального закладу захистив кандидатську дисертацію.

З 1996 року після захисту докторської дисертації – доктор педагогічних наук, професор.

Працював на керівних посадах різних вищих навчальних закладів, а саме: завідувачем кафедри теорії та методики фізичного виховання Львівського державного інституту фізичної культури, начальником відділу молодіжних організацій Львівського обласного спортивного комітету, доцентом кафедри методології безперервної освіти вчителів Львівського обласного науково-методичного інституту освіти, завідувачем кафедри теорії та методики фізичного виховання Прикарпатського університету імені Василя Стефаника, деканом факультету фізичного виховання Волинського державного університету імені Лесі Українки.

З 2001 року – професор кафедри фізіотерапії Академії фізичного виховання у м. Вроцлаві (Польща).

З квітня 2007 року – ректор Львівського державного університету фізичної культури, а з червня 2007 року – голова Спеціалізованої вченої ради із захисту дисертаційних робіт Львівського державного університету фізичної культури.

Є автором понад 200 друкованих наукових праць (47 з них опубліковано у провідних іноземних виданнях). Серед них видані як одноосібно, так і у співавторстві 5 монографій і

1 підручник. Підготував 12 кандидатів наук з фізичного виховання і спорту. Член редакційної колегії п'яти наукових журналів в Україні та Євросоюзі.

– Задля належного стану і довготривалої перспективи у розвитку галузі фізичного виховання, спорту і здоров'я людини потрібна кропітка і наполеглива постійна праця. У цій галузі, як і в будь-якій іншій, доленосною є керівна функція. Яким бачить сучасний стан галузі фізичного виховання, спорту і здоров'я людини, її орієнтири ректор Львівського державного університету фізичної культури?

– У 2006 році рішенням Кабінету міністрів України затверджено перелік галузей знань, де зафіксовано нову назву нашої галузі: «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини». Заняття фізичною активністю у навчальних закладах є обов'язковими для різних категорій молоді, проте понад 70 і більше відсотків дітей шкільного віку мають вади, відхилення у стані здоров'я, зумовлені ризиками сучасної цивілізації: гіпокінезія (недостатня рухова активність), комп'ютерна залежність, стресогенні ситуації і, загалом, брак належних умов життя. Тут держава має звернути пильну увагу на процеси, які зумовлюють рівень поповнення продуктивних сил держави.

Останні наукові дослідження стану здоров'я студентів вищих навчальних закладів засвідчують ще більш катастрофічну ситуацію. На перших курсах студенти, здебільшого, мають достатній рівень соматичного здоров'я, фізичної підготовленості, а від третього–четвертого курсів істотно змінюються показники у негативний бік. Таким чином випускники вищих навчальних закладів, тобто інтелектуальна еліта Української держави, мають подеколи безповоротні зміни у стані свого здоров'я.

– Очевидно, невтішні показники стану здоров'я нації спонукають до проведення масштабних державних заходів.

– У недалекому майбутньому вирішальну роль має відіграти затвердження і впровадження загальнодержавної цільової соціальної програми «Здорова нація», яка сьогодні на розгляді у Президента України Віктора Ющенка. За статистикою, більше половини втрачених років здорового життя європейця припадає на хронічні дегенеративні захворювання. Їх можна зменшити або цілком усунути, якщо ефективно реалізувати профілактичні й оздоровчі технології, навчити населення уникати поведінкових ризиків (тютюнопаління, алкоголізму, ожиріння, недостатнього споживання фруктів та овочів, незначної фізичної активності).

Звернемося до історичних джерел. На початку 60-х років минулого століття середня тривалість життя пересічного громадянина тоді ще УРСР за рейтингом входила до першої десятки на європейському просторі. Подібні показники були у інших державах так званої Старої Європи. На той час, наприклад, Фінляндія за аналогічними показниками була на останньому місці. Тоді у Фінляндії було прийнято державну програму, що ґрунтувалася на двох фундаментальних чинниках: фізичній активності і дієті, тобто елементах здорового харчування населення. Минуло менше ніж півстоліття. Сьогодні за параметрами здоров'я, якості життя Фінляндія входить до трійки провідних європейських держав. Таким шляхом треба йти і нам. Першочергову роль у цьому напрямі відіграє затвердження згадуваної вже цільової соціальної програми «Здорова нація».

– Зовнішня політика держави скерована на євроінтеграцію, яка поступово стає складовою внутрішньої політики України на усіх рівнях. Наскільки спортивна галузь поглинута євроінтеграційними процесами?

– Дивлюсь, на обкладинку попереднього числа «Універсуму» і читаю заголовок: Борис Кожин: «Вихід один – негайно в НАТО». Спортивна інфраструктура України вже давно є інтегрованою в Євроатлантичний простір. Сотні провідних українських тренерів успішно працюють на спортивні досягнення інших держав, десятки провідних українських науковців, докторів наук, професорів є інтегрованими в європейську і світову модель спортивної науки. Спорт, спортивні досягнення України на міжнародній арені визначні. Для прикладу, Олімпійські ігри у Пекіні, де Україна посіла одинадцяте місце, конкуруючи за дев'яте, десяте місце з такими спортивними державами, як Франція і Італія. Українська збірна виборола 27 медалей, в тому числі і 7 золотих. Вперше за 28 років Львів побачив золоту олімпійську нагороду. Її здобув студент 5 курсу Львівського державного університету фізичної культури Олександр Петрів. Ще більші спортивні здобутки на Паралімпійських іграх, де Україна посіла почесне четверте місце. Безсумнівний успіх був на попередніх Паралімпійських іграх в Афінах: Україна була на шостому місці. У 2007 році на Всесвітній студентській універсіаді в Бангкоці, що має ще назву Малі олімпійські ігри, українська студентська збірна посіла третє місце в світовій класифікації, набравши стільки ж золотих медалей, як і студентська збірна Росії. Фактично жодна галузь України не може похвалитися такими досягненнями.

Зверніть увагу. Ми говоримо про досягнення українських спортсменів. Фактично, Україну сьогодні пізнають за декількома ознаками: і проблемними – Чорнобиль, Крим, міжнародні зв'язки з Росією, і визначальними – перемоги братів Кличків, інших українських спортсменів.

Я пригадую, як у 1992 році на Зимових олімпійських іграх у Лілегамері, коли Оксана Баюл перемогла в одиночному фігурному катанні, дві години розшуковували український прапор. Така держава – Україна і олімпійський чемпіон. Це був вибух. Досягнення українських спортсменів на світовій арені: чи це студентський спорт, олімпійський, чи паралімпійський спорт, йдуть не завдяки, а всупереч тому, що діється у державі.

– Становлення національної системи освіти в Україні відбувалося на основі радянської моделі. Чи суттєво зазнала змін концепція фізичного виховання?

– Система освіти у галузі фізичного виховання і спорту у радянський період була однією із провідних у світі, що стосувалося спорту вищих досягнень. Для прикладу, за результатами Олімпіади в Сеулі 1988 року збірна команда Радянського Союзу (до речі, там Сергій Бубка здобув золоту олімпійську нагороду) в неофіційному командному заліку була на першому місці, на третьому – США – світова потуга у спорті, а друге місце посіла національна збірна Німецької демократичної республіки. Зрозуміло, що система підготовки спортсменів в олімпійському спорті була на досить високому щаблі. Ті традиції значною частиною продовжуються і в незалежній Українській державі, але доповнюються елементами глобалізаційних процесів. Основні напрацювання технологічної системи підготовки спортсменів поширюються через обмін досвідом з іншими країнами, через комунікативні тексти у засобах масової інформації.

Українська вища школа включена в систему Болонського процесу, тому досвід збагачується, хоча відбувається не такий активний обмін студентами, викладачами, науковцями. Для прикладу, маю кількарічний досвід роботи в Польщі, де спортивна інфраструктура на порядок вища, а спортивні результати на порядок нижчі. Порівняємо, за результатами Олімпійських ігор в Афінах: Україна – 9 золотих медалей, Польща – три. На останніх Олімпійських іграх у Пекіні: Україна – 7 золотих медалей, Польща – 3. На Всесвітній студентській універсіаді в Бангкоці у 2007 році (так звані малі олімпійські ігри) лише студенти нашого університету (не студентська збірна України) здобувають три

золоті медалі, а збірна Польщі – дві золоті. Отже, тут головним чинником є рівень підготовки тренерів, менеджерів, лікарів, реабілітологів, тобто всіх, хто кумулятивно працює на досягнення найвищого спортивного результату.

– Який поступ української спортивної науки?

– Праці українських науковців відомі у світі. Зазначу, що у таких європейських країнах, як Польща, Чехія, Словаччина, розпочали підготовку фахівців спортивного напрямку лише два роки тому. Українські науковці сьогодні працюють у різних куточках світу – від Китаю до США. Лише у Польщі працюють більше десяти українських докторів наук, професорів. Українські тренери, реабілітологи, фахівці спортивної медицини залучені до підготовки національних збірних не лише Європи, а й світу. Для прикладу, у США до кінця 80-х років минулого століття фехтувальна американська школа була у третій–четвертій десятці. Зняття «залізної завіси» дало поштовх до інтеграції українських фахівців, спеціалістів у американську систему спортивної підготовки. І сьогодні американська фехтувальна школа є однією із провідних у світі. Те саме стосується спортивної гімнастики. Зараз американці успішно конкурують за призові місця з китайською, японською, пострадянською школами гімнастики.

– Львівщина є осередком, де були започатковані і розвинулися багато видів спорту. Чим були зумовлені такі історичні реалії?

– Історично склалося, що терени Львівської області були включені то в Австро-Угорську імперію, то в Польську державу. Тобто Львівщина була більш наближена до впливу європейського цивілізаційного простору, і то правда, що вплив європейських тенденцій у Львові був відчутнішим, ніж у Києві, Харкові, Донецьку.

Історичні довідки підтверджують, що у Львові вперше на українських теренах (відповідно до сьогоденних меж) відбувалися баскетбольні, футбольні матчі. У 2010 році відповідно до Указу Президента України будемо відзначати 100-річчя українського хокею. Перші хокейні матчі, майданчики, інфраструктура хокею з шайбою була, власне, у Львові.

– Спортивна інфраструктура Львова тривалий час залишається неоновленою. З чого треба починати?

– Справді, якщо проаналізувати, на Львівщині за 17 років незалежності не збудовано жодного спортивного об'єкта, який би відповідав елементарним вимогам європейської цивілізації. А маємо такі високі досягнення у спорті. Багато держав Європейського Союзу не мають жодної золотої медалі, а Україна – аж сім, з яких Львівщина – одну.

Після Олімпійських ігор у Пекіні, сподіваюся, будуть прийняті Президентом України, урядом, парламентом відповідні програми, кроки, які би поліпшили ситуацію у матеріально-технічному забезпеченні українського спорту, напряму підготовки до олімпійських ігор, професійного спорту, і, що дуже важливо, спорту для всіх.

Хто побував на Американському континенті, помітив, що американці бігають, плавають, грають в теніс. За даними наукових досліджень, 15% американських громадян систематично займаються одним із різновидів фізичної активності. Глибоко переконаний, що культ спорту будемо втілювати і в Україні.

Такий факт. Майже мільйонний Львів – і півтора басейна на місто. За статистикою, лише до 10 % дітей шкільного віку Львова вміють триматися на воді, не йдеться про навички

плавання. Де ж ця дитина зможе навчитися плавати? А скільки маємо сучасних фітнес-залів у Львові? Економіко-політичні тенденції держави переконливо засвідчують, що у недалекому майбутньому спортивну інфраструктуру Львова, Львівщини, України таки буде поліпшено – більшає людей заможних, людей середнього класу, для яких цінність здоров'я, здорового способу життя виходять на перше місце.

– Спорт, особливо професійний, потребує постійної підтримки медиків. Наскільки ця підтримка дієва?

– Сучасна система підготовки спортсменів високого класу передбачає медичне, фармакологічне, дієтичне забезпечення. В Україні відчутним є попит на фахівців цього спрямування. Світова організація антидопінгового контролю визначила близько 150 найменувань заборонених медичних препаратів, решта – є дозволеними, а що дозволене, не є заборонене. Тут виникає проблема адекватного забезпечення системи підготовки спортсменів, їх реабілітації, відновлення. Ця проблема багатофакторна, багатофункціональна, зроблено лише перші кроки до її розв'язання.

У Національному університеті фізичного виховання і спорту України спільно із Національним університетом медицини ім. академіка Богомольця відкрито факультет підготовки спортивних лікарів, що є знаковим чинником, знаковим елементом удосконалення системи. Але проблема фармакологічного, реабілітаційного, ортопедично-травматологічного в аспекті пропедевтики забезпечення в системі підготовки є надзвичайно актуальною. Ми маємо добрих тренерів, методистів, масажистів. Але сучасний спорт з його навантаженнями фізичного, психологічного характеру немислимий без допомоги фармакологічної медичної галузі.

– Які тенденції у розвитку спорту в європейських країнах варто прищепити на український ґрунт?

– У спорті треба підтримувати тенденції, які характерні для податкового законодавства Євросоюзу, США. Тобто люди, які фінансують спорт, незалежно від напряму, різновиду спорту, повинні мати податкові пільги. У парламенті України пройшов перше читання закон про фізичну культуру і спорт, який увібрав в себе кращі взірці, тенденції, бренди Євросоюзу, євротлантичного світу. Ці тенденції, ці взірці треба переймати. Найперше – це мода на здоровий стиль життя.

У спортивній галузі розрізняють декілька різновидів спорту. Один із них – олімпійський. Олімпійська медаль – престиж держави. На Олімпійських іграх в Атланті в 1996 році Китай перебував у третій десятці, а сьогодні китайські спортсмени випереджають потужну збірну США. З досвіду зарубіжних країн нам треба навчитися створювати налагоджену спортивну інфраструктуру, її доступність як для повносправних, так і для людей із особливими потребами, низьку вартість послуг. Не можна собі уявити невеличке європейське містечко, де би не було сучасного спортивного залу, фітнес-клубу, басейну, тенісних кортів. Це свідчить про культуру, про цивілізованість мешканців.

Професійний спорт ставить за мету поряд з високими спортивними досягненнями здобуття високих прибутків. Майк Тайсон, боксер, виходячи на ринг, десять років тому за один тільки вихід на ринг заробляли десятки мільйонів доларів. Першим мільярдером у спорті став американський гольфіст Тайгер Вудс.

У США за параметрами обігу фінансів спорт на другому місці після військово-промислового комплексу. Держава, яка хоче мати світовий престиж, має бути гегемоном і

в спорті вищих досягнень. В Україні, з одного боку, маючи надзвичайно високий потенціал кадрового забезпечення в спорті вищих досягнень, ми можемо пишатися результатами. Адже саме спеціалісти, тренери, менеджери, організатори, керівники спортивного міністерства, національного олімпійського комітету, федерацій доправили до того, що Україна має 11 місце у світі на Олімпійських іграх і четверте місце – на Паралімпіаді. Фантастичні досягнення. Але коли не буде переорієнтації державного бюджету на потреби спорту вищих досягнень, коли не буде пріоритету у розвитку матеріально-технічної бази, медико-фармакологічного забезпечення, то на наступній олімпіаді такі результати будуть недосяжними.

Спорт для всіх, спорт масовий, аматорський винятково важливий для здоров'я. Американці говорять, що дорога до крісла менеджера, шефа потужної промислової фірми пролягає через фітнес-зал, через зал аеробіки, через тяжкий джогінг, боді-білдинг, через спеціально організовану фізичну активність. Цю моду треба переймати. Щодо масового спорту цифри говорять самі за себе: 5% українців займаються фізичною активністю. Середня тривалість життя пересічного українця найнижча у Європі. Я би охарактеризував цю ситуацію так – Батьківщина в небезпеці. За демографічними прогнозами, в 2050 році в Україні мешкатиме менше 30 млн. українців, якщо держава не втручатиметься у ці процеси.

– Волонтерство у масовій спортивній діяльності підтримують чимало державу світу. Україна відгукнулася на цю ідею?

– Нещодавно я побував на європейському симпозіумі з проблем волонтерства у спорті. Це стосувалося і Євро-2012, і волонтерства на щодень, спорту для всіх. Наведу такі дані: у державах Євросоюзу 90% організаційно-менеджерських проблем спорту для всіх забезпечуються волонтерами. Держави на діяльності волонтерських спортивних об'єднань, клубів, заощаджують шалені кошти, які йдуть згодом на розвиток, реактивацію спортивної інфраструктури. Тому проблема полягає сьогодні не у браку басейнів, спортивних залів, а у неадекватній поставі українського суспільства до себе, до свого здоров'я, до фізичної активності. Скажіть, будь ласка, чи треба великих сучасних спортивних палаців для того, щоб людина тричі на тиждень по 10 хвилин позаймалася оздоровчою фізичною культурою. Хоча ці тенденції поступово змінюються на краще.

– Що було основою Вашої ректорської програми і в чому Ви бачите свій внесок?

– Перше. Створення університету європейського типу, відкритого на суспільство. Друге. Концентрація в університеті і навколо нього провідних фахівців галузі не лише Західного регіону України, а й усієї України і Центральної Європи. Третє. Створення Науково-методичного центру підготовки олімпійців, Західноукраїнського центру здоров'я. Ці напрями вже реалізуємо. Цього року в університеті відкрито Науково-дослідний інститут, адже без науки нема освіти. Я не погоджуюся з думкою, що Україна вступає в систему Болонського процесу. Україна ніколи звідти не виходила. Нагадаю, що ректором Болонського університету (Італія) був виходець із Галичини, наш славетний земляк Юрій Котермак.

– Окресліть науково-педагогічні напрацювання університету.

– Вони значні. Університет є одним із провідних серед п'яти галузевих вищих навчальних закладів подібного типу в Україні. Наприклад, Польща близька за кількістю населення, менша територіально є нашим промоутером в Євросоюзі. Вона має шість подібних навчальних закладів. Наш університет заслужено посідає друге місце у державі. Львівські

спортивні наукові та тренерсько-методичні школи відомі своїми здобутками. Це школи: легкої атлетики, фехтування, вільної боротьби, стрілецьких видів спорту, зимових видів спорту. Намагаємося дати їм новий подих.

У нашому університеті й Національному університеті фізичного виховання і спорту України на початку 90-х років виникла і згодом була зреалізована ідея підготовки фахівців з фізичної реабілітації, що дало новий поштовх в розвитку галузі. Значними є здобутки школи гуманітарних дисциплін у напрямі виховання національної самосвідомості й патріотизму спортсмена.

– Серед згаданих досягнень науковців є і Ваші. Як Ви розпочали свою наукову кар'єру?

– Як і все в житті, тут свою роль відіграв випадок. Закінчив Львівський інститут фізичної культури і був готовий їхати на тренерську роботу на батьківщину. На той час в інституті було відкрито аспірантуру. Я вступив до неї і став першим аспірантом, який захистив кандидатську дисертацію. Тема була присвячена проблемам моделювання в підготовці висококваліфікованих баскетболістів. Тоді усі наукові зусилля переважно були спрямовані на досягнення успіху збірною Радянського Союзу на Олімпійських іграх в Сеулі (1988). У 1996 році захистив докторську дисертацію, яка стосувалася проблем фізичної культури, фізичного виховання в українській етнопедагогіці.

– Зараз Ви очолюєте Спеціалізовану вчену раду. Хотілось би почути, бодай коротко, про історію її створення.

– У 1993 році у цьому кабінеті у тодішнього ректора Мирослава Герцика зібралися провідні фахівці галузі західноукраїнських високих шкіл з метою створити регіональну спеціалізовану Вчену раду. На той час існувала лише одна рада в Київському університеті. Після тієї зустрічі чотири роки ми цілеспрямовано працювали, і, зважаючи на кадровий потенціал, Спеціалізовану вчену раду було створено при Волинському тоді ще державному університеті імені Лесі Українки. У 1997 році я очолив цю першу в Західній Україні Спеціалізовану вчену раду із захисту дисертацій у галузі фізичного виховання і спорту.

Коли науковий потенціал нашого університету значно зріс, рада запрацювала у Львові. Зараз я знову очолюю цю раду. Вона працює за трьома спеціальностями: фізвиховання, олімпійський і професійний спорт, фізична реабілітація. Незважаючи на доволі високу кваліфікацію членів спеціалізованої ради, маємо практичні проблеми: багато дисертаційних досліджень ґрунтується не на сучасних технологіях, методиках наукового пізнання. Тобто держава, федерації, інші спортивні структури мало уваги приділяють фінансуванню потужних наукових проєктів.

– З огляду на підготовку до Євро-2012 розпочалася реконструкція спортивної бази Університету. Як планується використовувати спортивні об'єкти?

– Університетська спортивна база водночас є базою олімпійської підготовки. Стадіон університету включено як тренувальний об'єкт у програму Євро-2012. Цього року відновлення спортивної бази профінансоване державним бюджетом. Реконструкція розпочалася згідно із вимогами УЄФА. Після Євро-2012 спортивні об'єкти університету використовуватимуть як сучасну базу олімпійської підготовки, зокрема і для іноземних команд. Так, географічно-кліматичні умови Львова і Лондона, в якому відбудеться наступна олімпіада, дуже подібні, тому англійські спортсмени зможуть у Львові

систематично проводити тренування. Стадіон університету буде адаптовано під центр легкоатлетичної підготовки згідно з вимогами міжнародної федерації легкої атлетики. До 100-річчя українського хокею буде збудовано Льодовий палац. Моєю мрією є будівництво у Львові сучасного 50-метрового басейну.

У контексті Євро-2012 зараз відбуваються політичні, психологічні атаки щодо ймовірності передавання права на таке проведення. У жодній державі з історії тринадцяти попередніх чемпіонатів Європи не забирали цього права. Чому забиратимуть в Україні чи Польщі? Я глибоко переконаний, що в Україні цей чемпіонат відбудеться на доволі високому рівні. І яскравим моментом для консолідації української нації стане факт, якщо у фіналі буде грати Національна збірна України.

– Чи вдається у напруженому графіку ректора вибрати час для занять спортом?

– Зранку щонайменше 15 хвилин присвячую атлетичній гімнастиці, розтягуванням, силовим вправам. Граю в шахи. З минулих спортивних буднів згадую товариський матч київських зірок проти галицьких левів. Киян очолював олімпійський чемпіон Олександр Волков, а до складу команди входив ще один олімпійський чемпіон Сергій Бубка. Львів'ян очолював голова обласної ради Мирослав Сенник. Кияни не зуміли обіграти нашу львівську команду, і ми почесно зіграли в нічию 32:32.

– Ваші учні у галузі спорту, в науці.

– Сім років працюючи у Польщі, був наставником докторантів Вроцлавської академії та інших університетів Польщі. В Україні підготував до захисту 12 кандидатів наук з фізичного виховання і спорту. Серед них – теперішні проректори нашого університету Володимир Левків, Ярослав Тимчак, декан Роман Петрина, завідувач кафедри Олексій Бубела, заступник декана Ігор Ріпак. А тринадцятого не наважуюся... бо 13-й.

– Євгене Никодимовичу, спорт об'єднує народ, націю. Ви погоджуєтеся із таким твердженням?

– На початку 90-х років я опублікував невеличку статтю в журналі «Республіканець» під назвою «Чи здатен національний спорт консолідувати українську націю?». Спорт може виступати і виступає сьогодні елементом національної об'єднуючої ідеї.

На Чемпіонаті світу з футболу у 2006 році, за підсумками змагань, збірна України увійшла до вісімки провідних футбольних держав світу. Я є глибоко переконаний, що за українську збірну однаково вболівали фанати і Донецька, і Львова, і Луганська і Ужгорода, їхні почуття були тотожні, тобто спорт, зокрема футбол, виступив чинником консолідації роздрібненої, поділеної історично, культурно, політично української нації.

Євген Приступа : „Завищені нормативи чи слабкі діти?“

Джерело:

gazeta.dt.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://gazeta.dt.ua/HEALTH/zavischeni_normativi_chi_slabki_diti.html

11 березня 2011 р.

За численними даними ВООЗ, фізична активність є одним з головних чинників, що забезпечують психічне та фізичне здоров'я людини. Відповідно до можливостей індивіда фізична активність аж ніяк не може зашкодити здоров'ю, а, швидше, навпаки, — є одним з найголовніших чинників відтворення та зміцнення здоров'я. Отже, не урок фізичної культури, головна складова якого — спеціально організована фізична активність, є причиною низки трагічних смертей школярів, а, скоріш за все, неправильно визначена і реалізована величина фізичного навантаження, що не відповідає адаптаційним можливостям дитячого організму. Проте саме на уроках фізичної культури сталися трагічні випадки, про які повідомлялося в ЗМІ. Чи є вони виключно «українським феноменом», провина за який покладається то на систему освіти (невідповідність навчальних програм, навчальних нормативів, неякісну матеріальну базу, низький науково-педагогічний рівень готовності сучасного вчителя фізичної культури тощо), то на систему охорони здоров'я (відсутність медичних пунктів у школах, низький рівень превентивної медицини, відсутність медичного контролю та систематичного нагляду за станом здоров'я школярів тощо), то на генетичні, соціально-економічні, психологічні, екологічні і т.п. чинники? На превеликий жаль, навіть побіжний аналіз доступних матеріалів в інтернет-ресурсах, показує, що трагічні випадки на уроках фізичної культури не є винятковими навіть в економічно розвинених країнах Євросоюзу, Росії та США. Важливим чинником, на який потрібно звернути увагу фахівців, є те, що безпосередньою причиною смерті школярів під час виконання фізичного навантаження є різноманітні кардіологічні та респіраторні захворювання, серед яких домінують гіпертрофічна кардіоміопатія, аневризма аорти та міокардит (слід підкреслити, що серцево-судинні захворювання — головна причина смертності у розвинених країнах: наприклад, у США кожні дві людини з п'яти помирають через хворобу серця). Як зазначають фахівці, раптова смерть часто є наслідком наявного, але не розпізнаного лікарем захворювання або недооцінки невідповідності функціональних можливостей організму фактичним навантаженням. На другому місці — випадки смерті як наслідок значних інтенсивних навантажень у хворобливому стані. Вочевидь, іще одним істотним чинником зазначених трагедій є вікові особливості психофізичного розвитку організму школярів — усі проаналізовані летальні випадки сталися із школярами у віковому діапазоні 11—18 років. Науці давно відомо, що саме від вікових особливостей так званого перехідного періоду найбільше залежить уразливість молодого організму у плані різноманітних подразників ендо- та екзогенної природи. Причина летальних випадків на уроках фізкультури полягає насамперед у тому, що стан здоров'я українців — на межі катастрофи. Про це свідчать реальні показники очікуваної тривалості життя (для порівняння: в Україні цей показник становить 67 років, а в Швеції, Ісландії Швейцарії — понад 80 років), очікуваної тривалості здорового життя (українці — 55 років, ісландці, шведи, швейцарці — понад 70 років) та індексу DALY, який характеризує втрачені роки здорового життя. За даними міжнародних організацій, якщо політика нашої держави і далі залишатиметься так само інертною, то до 2025 року (дані Світового банку) населення України скоротиться до 37 млн., а згідно з прогнозом ООН до середини нинішнього століття в нашій країні проживатиме близько 26 млн. людей. Саме тому завданням нової державної стратегії є втілення нової концепції зміцнення здоров'я українського народу, особливо дітей шкільного віку. Консолідація державної політики з європейською стратегією «Здоров'я та розвиток дітей і підлітків» сприятимуть поліпшенню ситуації в Україні, бо здоров'я дітей — це фундамент успішності (або неуспішності) майбутнього розвитку держави. А саме в цій сфері і маємо найбільші проблеми. За даними НАМН України, захворюваність дітей шкільного віку за останні десять років зросла майже на 27%. Так, якщо в першому класі вже налічується більше ніж 30% дітей, які мають хронічні захворювання, то до п'ятого класу їх кількість зростає до 50%, сягаючи в дев'ятому 64%. А загалом лише у 7% (!) українських школярів спостерігається задовільний функціональний стан організму. Вже у першому класі відхилення у стані опорно-рухового апарата мають 11% школярів, носоглотки — 25%,

нервової системи — 30%, органів травлення — 30%, алергічні прояви зафіксовано у 25% дітей. З першого до дев'ятого класу частота зниження гостроти зору зростає у 1,5 разу (так звана хвороба відмінника), частота порушень постави — теж у 1,5, поширеність хвороб органів травлення — в 1,4, поширеність хвороб ендокринної системи — в 2,6 разу. Водночас лише 5% учнів зараховано до спеціальної медичної групи (і чи не тут криється причина планування непомірних фізичних навантажень). Ще трагічнішими видаються дані Інституту педіатрії, акушерства та гінекології НАМНУ, згідно з якими лише 6—10% підлітків 12—18-річного віку є здоровими, а в 50% хлопців та 65% дівчат резерви адаптаційних можливостей — низькі чи нижчі за середні (чи не тут криється причина тих трагедій, що сталися на уроках фізкультури?). Згідно з даними ВООЗ, головною причиною випадків смерті на Європейському континенті є неінфекційні хвороби, на які припадає понад 85%. Основними причинами неінфекційних хвороб є недостатня фізична активність, нездоровий раціон харчування, тютюнопаління, алкоголізм, наркоманія, надмірна вага, небезпечний секс, високий кров'яний тиск, високий рівень холестерину. Про недостатній рівень фізичної активності сучасного школяра свідчить, зокрема, те, що не більше 5—10% українських школярів виконують мінімальну вікову норму фізичної активності розвиваючого характеру, причому фізична активність дівчат у 2—4 рази нижча, ніж у хлопців. Істотною причиною погіршення здоров'я школярів є значне зменшення фізичної активності з віком. Особливої гостроти набуває проблема здорового харчування школяра, адже неякісне харчування не здатне забезпечити організм молодій людини всім необхідним. За даними парламентських слухань «Молодь за здоровий спосіб життя», у 27 % нашого населення просто не вистачає грошей на здорове харчування. В Україні палять 45% юнаків і 35% дівчат, 68% хлопців і 64% дівчат уживають алкоголь, 13% молоді вживають «легкі наркотики». Не менш важливою проблемою формування дитячого здоров'я є режим робочого дня школяра. Тривалість, інтенсивність, інформаційна насиченість навчальної діяльності сучасного учня — поза межами можливого. Тривалість робочого тижня старшокласника іноді перевищує 50—53 години (тривалість робочого тижня дорослої людини не перевищує 40—41 години). Додайте до цього те, що дитина більшу частину цього часу проводить у навчальних класах, за незручними партами, при поганому освітленні, без належної вентиляції приміщень тощо. Плюс тривалість дитячого сну, яка в середньому не перевищує 7—8 годин, при потребі не менше ніж 9,5—10 годин. Згідно з науково обґрунтованими нормами дитина середнього шкільного віку повинна мінімально пройти-пробігти-подолати дистанцію в сім кілометрів за добу, у тому числі не менше трьох кілометрів упродовж часу перебування у школі, а також гуляти-бавитися — просто перебувати на свіжому повітрі не менше трьох годин на добу. Найпростіші підрахунки показують, що сучасний школяр не виконує і п'ятої частини науково обґрунтованих вимог стосовно рухового режиму. На проблемне запитання «Завищені нормативи чи слабкі діти?» тенденції сучасного цивілізаційного розвитку вже давно дали вичерпну відповідь. Адже заборона попереднім урядом дітям бігати (!??) і виконувати певні фізичні вправи свідчить не про слабкість українських дітей, а лише про неадекватність окремих політиків. Саме в сучасній європейській концепції оцінювання фізичної підготовленості школярів на чільне місце висуваються аспекти здоров'я дитини, переважно окреслені через енергетичні параметри функціонування організму, правильну будову тіла, а не лише як результати рухових тестів. У зазначеній методології підкреслюється важливість енергетичних можливостей організму, стану системи кровообігу (energetic fitness), резистентності організму на вплив хвороботворних факторів, стану психіки. Тобто сучасна методологія оцінювання фізичного стану школяра (health-related-fitness) враховує лише ті компоненти фізичної підготовленості, які разом із достатньою (!) фізичною активністю ефективно впливають на здоров'я дитини. Це — цивілізаційний підхід, визнаний у більшості розвинених країн світу. Важливими складовими успіху у справі зміцнення здоров'я молоді також мають стати: налагодження системи медичного забезпечення шкільної освіти (так, наприклад, на Волині лише в

кожній п'ятій школі функціонує медичний кабінет, а на Закарпатті на 735 навчальних закладів у штатних розписах передбачено лише десять посад лікарів і 228 медичних сестер); підвищення кваліфікаційних вимог до рівня підготовленості вчителів фізичної культури, а також розробка механізмів підвищення їхньої кваліфікації (більш як 9% учителів фізкультури не мають спеціальної освіти), крім того, рухові заняття в початковій школі проводять майже всі вчителі без спеціальної освіти. Істотного поліпшення потребує матеріально-технічна база. Пріоритетною ланкою зміцнення здоров'я школярів має стати система позашкільної та позакласної роботи (чекає свого опрацювання та реалізації в українській шкільній практиці проблема педагогіки вільного часу школяра, першорядним завданням якої повинно бути зміцнення здоров'я молоді). І найголовніше — у суспільній свідомості має міцно утвердитися й домінувати переконання, згідно з яким систематична і достатня фізична активність є найефективнішим способом зміцнення здоров'я молодої людини, а загалом у світі фізичній активності немає жодної повноцінної альтернативи. Саме тому спорт, фізична культура і здоров'я людини повинні стати національною ідеєю України.

Євген Приступа: „Ніколи раніше подібної кількості студентів на Всесвітній Універсіаді від нашого університету не було”

Джерело:

Галичина спортивна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://galsports.com/news>
12 серпня 2011 р.

З 12 по 23 серпня українські спортсмени-студенти відстоюватимуть честь своїх університетів і України на XXVI Всесвітній літній Універсіаді, яку прийматиме китайське місто Шенчжень. Спортсмени Універсіади змагатимуться у 24 видах спорту, а українці виступатимуть у 20 видах. Загалом, на XXVI Всесвітній літній Універсіаді Україну представлятимуть 316 осіб, з яких: 293 спортсмени і тренери, 15 суддів, 8 членів штабу. Приємно, що у складі збірної України буде 15 представників львівського державного університету фізичної культури.

– Найбільші світові форуми після Олімпіад – це Всесвітні Універсіади, – розповідає **ректор ЛДУФК, професор Євген ПРИСТУПА**. – Вони проводяться раз у два роки. Ми пишаємося успіхами українських спортсменів, і львівських зокрема, на цьогорічній зимовій Універсіаді, де наша команда із 15 медалями посіла третє місце. Третину нагород виборола аспірантка Львівського державного університету фізичної культури лижниця Катерина Григоренко. Це перші медалі нашого університету за 20 років незалежності України на світових зимових універсіадах. Повірте, це фантастичний успіх, за що Катерина Григоренко представлена до урядової відзнаки. Дай Боже, аби на Олімпійських іграх у Сочі-2014 наша Катя була на п'єдесталі пошани.

– **Євгене Никодимовичу, на участь у Всесвітній літній Універсіаді претендувало понад 20 студентів нашого університету...**

– Упродовж останніх років разом із Всеукраїнською спортивною студентською спілкою, обласним Комітетом фізичного виховання і спорту МОН України ми напрацьовували стратегію підготовки до літньої Універсіади в Китаї. Ми дуже втішені, що 15

представників ЛДУФК змагатимуться на цих Іграх. Ніколи раніше подібної кількості студентів на Всесвітній Універсіаді від нашого університету не було. Для порівняння наведу наглядний приклад – два роки тому ЛДУФК на Всесвітній Універсіаді представляли троє студентів.

Окрім того, значна кількість провідних спортсменів, студентів вишу не зможе позмагатися в Китаї, бо веде цілеспрямовану підготовку до ліцензійних турнірів, аби вибороти путівку в Лондон. Зокрема, це важкоатлет Ігор Шимечко, у котрого восени ліцензійний чемпіонат світу. Це стрибун у висоту Дмитро Дем'янюк, котрий зі своїм кращим результатом 2.35 міг претендувати на медаль Всесвітньої Універсіади. Але насичений графік виступів завадив йому брати участь у студентському світовому форумі. Це наша новоспечена магістрантка Аня Музичук у ці дні в Ростові-на-Дону змагається із кращими шахістками світу на турнірі Гран Прі ФІДЕ. На даний момент вона – шоста (!!!) у світовому рейтингу ФІДЕ.

Попри відсутність трьох вищеназваних потенційних призерів Універсіади, дуже розраховуємо на наших представників фехтування – Анфісу Почкалову, Яну Шемякіну, Ростислава Герцика. Велику надію покладаємо на вдалий виступ шахістів ЛДУФК – молодшу сестру Ані Марію Музичук, Мартина Кравціва. Планувалася участь на Універсіаді трьох футболістів ЛДУФК. Але Бориса Баранця не відпускає ФК «Оболонь», тому за збірну гратимуть Михайло Козак і Олексій Омельченко. Сподіваємося на успішний виступ представників стрільби – Юлії Коростильової (стрільба кульова), Ростислава Грибовського (стрільба стендова), Оленки Кушнірук (стрільба з лука). Одним словом, уболіватимемо й переживатимемо за всіх українських спортсменів. Віриться, що медалі, в тому числі й золоті, наші студенти у Китаї завоюють.

– Пане ректор, прихильники спорту з нетерпінням очікують відкриття оновленої спортивної арени СКІФ.

– Стадіон готовий наполовину. Зараз спеціалісти працюють з оснащенням футбольного поля, легкоатлетичного ядра й т.д. Загалом, усі роботи виконуються за планом і восени комплексна спортивна база олімпійської підготовки СКІФ буде сдана в експлуатацію. Чи ця подія станеться в жовтні, листопаді чи навіть грудні, принципового значення не має. Головне, аби проведені роботи були якісними. Тому жодного поспіху бути не може. Ми вдячні фірмі «Альтком», яка є генпідрядником, і до усіх без винятку робіт підходить фахово.

– На завершення, попрошу вас проаналізувати першу половину 2011 року. Яким він був для університету?

– Важкий, але результативний. Завершили цей навчальний рік на першому місці в X Універсіаді України. Окрім того, маємо значні здобутки на спортивній і науковій ниві. Виш поступово навів контакти із осередками практичного спорту – федераціями і клубами, де власне і готуються спортсмени високого рівня. Поєднання теорії й практики дає позитивний ефект. Дуже тішить третє місце збірної університету з легкої атлетики серед усіх вишів України. Якщо донедавна ми були у хвості пелетону, то зараз поступово виходимо із «затінку». Тішить і обнадіює цьогорічний набір до нашого університету, особливо – на старші курси. До нас на навчання йдуть, окрім Львівського, випускники Броварського, Київського, Дніпропетровського училищ фізичної культури. Поступили двоє членів юніорської збірної команди України з плавання. Отримали дозвіл на відкриття докторантури, започаткували ще два наукових журнали: «Фізична реабілітація», «Фізична активність, здоров'я і спорт». Підтримуємо й міжнародний статус нашого вишу.

Євген Приступа: „У Львові готуватимуть докторів наук з олімпійського та професійного спорту”

Джерело:

Галичина спортивна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://galsports.com/news>
2 липня 2011 р.

Вчора рішенням Колегії Міністерства освіти і науки, молоді і спорту України схвалено рішення про відкриття у львівському державному університеті фізичної культури докторантур за двома спеціальностями: «Олімпійський та професійний спорт» і «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення».

Про це повідомив ректор ЛДУФК Євген Приступа. «Хочу зауважити, що окремі члени колегії міністерства думали над тим як діяти, проте позитивна позиція міністра освіти і науки України дозволила львівському університету отримати рішення яке є надзвичайно важливим для підготовки наукових кадрів у галузі спорту в західному регіоні України», – сказав Євген Никодимович. Відділення НОК України вітає професорсько-викладацький склад університету та висловлює надію, що колектив університету своєю ефективною працею докаже правильність рішення колегії міністерства. Хочемо відмітити, що до сьогодні лише Національний університет фізичного виховання і спорту України (м. Київ) мав право докторських студій з цих спеціальностей. Можливість готувати докторів наук у галузі спорту на Львівщині це серйозний крок для підвищення якості наукових кадрів у галузі спорту і якості отриманої спеціальної освіти студентами Львівщини.

Євген Приступа: „До Львова привезуть не одну олімпійську медаль”

Джерело:

Вголос [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vgolos.com.ua/>
23 липня 2012 р.

На літніх Олімпійських іграх, що за кілька днів стартують у Лондоні, Львівщину представлятимуть 17 вихованців Львівського державного університету фізичної культури.

Честь України та свого університету у Лондоні захищатимуть: Олександр Усік, Євген Хитров (бокс), Юлія Остапчук (вільна боротьба), Ігор Шимечко (важка атлетика), Вікторія Ленишин (гімнастика художня), Сергій Дребот (дзюдо), Тетяна Гамера-Шмирко (легка атлетика, марафон), Дмитро Дем'янюк (стрибки у висоту), Олександр Дідух (теніс настільний), Артур Айвазян, Роман Бондарук (стрільба кульова), Дмитро Грачов, Маркіян Івашко, Катерина Палеха (стрільба з лука), Яна Шемякіна, Анфіса Почкалова, Дмитро Бойко (фехтування).

Ректор ЛДУФК Євген Приступа охоче поспілкувався з кореспондентом [Вголосу](#) напередодні старту XXX Олімпіади.

Євгене Никодимовичу, з яким настроєм проводжали своїх спортсменів до Лондона?

Настрій був бойовим, а відчуття хорошим - як у мене, так і в спортсменів (сміється...). Молимо Бога, аби Він нам поспривав, щоб більшість наших спортсменів повернулися з медалями. Підсумки міжнародних змагань минулого року демонструють, що наші олімпійці готові до головних змагань чотириріччя. Головні надії покладаю на нашу стрілецьку команду (лук та кульова стрільба), на боксерів, штангіста Ігоря Шимечка та наших фехтувальниць, але найбільше надій покладаю на бокс. Фаворитом Олімпіади бачу Олександра Усіка.

Чотири роки тому несподівано для усіх Олександр Петрів став олімпійським чемпіоном. Цього року він не потрапив до олімпійського потяга. Для Вас це велика несподіванка?

У спорті несподівано олімпійськими чемпіонами не стають. На той час Петрів постійно був у п'ятірці кращих пістолетників світу. Несподіванки у його золоті не бачу. На олімпійську медаль претендують приблизно 15-20 рівноцілних спортсменів. Тренеру потрібно вивести спортсмена у потрібний час на пік форми. Утім, зізнаюся, у Пекіні більше сподівалися на Романа Бондарука, адже в рейтингу він був вищим за Петріва, та доля розпорядилася так, що Петрів став першим, а Бондарук – шостим.

Цього року Петрів не потрапив на Олімпіаду. Це свідчить про те, що конкуренція зростає. У світі збільшується кількість людей, які спроможні виграти Олімпійську медаль.

Чи може хтось з теперішніх олімпійців вистрелити так, як Петрів чотири роки тому?

Обов'язково хтось вистрелить. У цьому й полягає цікавість спорту, адже інколи вистрілює той, на кого не розраховують.

У Лондоні ЛДУФК представлятимуть 17 спортсменів. Це достатньо?

Ця цифра мене влаштовує. А претендувало на поїздку до Лондона 40 спортсменів. Надіялася, що на Олімпіаду поїдуть більше наших борців, легкоатлетів, фехтувальників. Наприклад, Ростиславові Герцику до Олімпіади не вистачило одного очка. Це трагедія, адже він – один з кращих рапіристів світу. Як би там не було, хочу, щоби з цих 17 людей, які їдуть зі Львова на Олімпіаду, було стільки ж олімпійських призерів. Переконаний, що наші олімпійці будуть з медалями.

Ви згадали за борців. У їх складі виникло чимало скандалів перед Олімпіадою...

У кожному виді спорту є тренерська рада. Коли відбирається один спортсмен, то завжди буде 3-5 незадоволених. Якщо б були ліцензії іменні, жодних питань не виникало б. Зрозуміло, коли хтось їде, а хтось ні, то той, що не їде, буде незадоволений. Це є конкурентна боротьба. Я б волів, щоб до Лондона їхала не Лазарева, а Благиня, хотів щоб їхала Вашук, а не Бурмістрова. Ці спортсменки у своїй майстерності приблизно рівні, а вже тренер приймає нелегке рішення, коли з кількох рівноцілних спортсменів треба відібрати лише одного. Чи правильні ці рішення - покажуть лише змагання у Лондоні. Преса різко висмикує ці моменти і поширює серед громадськості. А це означає, що в якісь мірі усе відбувається прозоро.

Лідер збірної з фехтування на шпагах Яна Шемякіна в інтерв'ю заявила, що в неї не найкращі стосунки з Ксенією Пантелєвою через сутичку на етапі Кубка світу. Як це вплине команді?

Особисті стосунки бувають в родинному житті. У мене теж на роботі не зі всіма найкращі стосунки. Утім, я глибоко переконаний, що Андрієві Орликовському та тренерському штабу вдасться зробити команду одностайних. Дай Боже, щоб в першому турі наші дівчата здолали Росію. Це їм під силу.

І на останок, що скажете загалом про олімпійську збірну України?

Світовий банк пророкує Україні 9 золотих медалей і місце в десятці. Боротьба буде напруженою. За перше-друге місце змагатимуться Китай та США, за третє-четверте, мабуть, Росія та Англія. У цій конкурентній боротьбі ми можемо виступити і краще і, на жаль, гірше. Утім, якщо провести аналіз чемпіонатів світу, то він показує, що ми маємо кращу ситуацію у порівнянні з олімпійськими іграми у Пекіні. Пригадуєте, що зробили наші боксери на чемпіонаті світу в Баку? Якщо світові лідери нас високо ставлять в турнірній таблиці, це свідчить про те, що Україна є олімпійською державою.

Євген Приступа: „3 Лондона наші олімпійці привезуть 4-5 медалей”

Джерело:

Вголос <http://vgolos.com.ua/>

18 січня 2012 р.

2012 рік особливий не лише тим, що він високосний. Цьогоріч у Лондоні відбудеться головна спортивна подія чотириріччя – літні Олімпійські ігри. На попередніх іграх у Пекіні увесь світ вразили влучні постріли Олександра Петріва, на той момент студента Львівського державного університету фізичної культури, котрий привіз у місто Лева довгоочікувану золоту олімпійську медаль.

Чи здатні нинішні атлети Львівщини, більшість з яких є представниками ЛДУФК, підкорити олімпійський п'єдестал? З цим запитанням ми звернулися до ректора провідного у своїй сфері вишу України, професора Євгена Приступи.

Хоча прогнози в спорті річ невдячна, вірю, що з Лондона наші олімпійці привезуть чотири-п'ять медалей, а за сприятливих обставин – ще більше, - каже **Євген Приступа**. - Водночас, зазначу, що з кожним роком конкуренція у спорті найвищих досягнень лише зростає. Якщо раніше на золоту олімпійську медаль у тому чи іншому виді спорту претендувало приблизно п'ять-шість атлетів, то віднедавна їх число зросло до двадцяти. А Олімпіада – це взагалі особливі ігри, де панує неповторна аура й атмосфера. Тому й чимало відомих у світі титулованих спортсменів мають у своїй колекції нагороди чемпіонатів світу та Європи, а олімпійської медалі, особливо – золотої, там бракує.

Аби підвести спортсмена до піку форми саме на період проведення олімпійських ігор, над цим, окрім тренера, працює ціла комплексна наукова група, яких у нашому університеті аж чотири. Зростає роль фармакологічного супроводу, яке включає відновлення атлета. Звісно, тренер повинен тонко відчувати необхідну для свого підопічного кількість стартів перед олімпійськими іграми, аби в Лондоні він знову був «голодним» до боротьби. Загалом, на результат виступу впливає дуже багато чинників. Тому щось прогнозувати дуже і дуже складно.

Зрозуміло, що Україна не здатна конкурувати з такими спортивними монстрами як Китай, США і Росія. США на одну золоту медаль витрачають приблизно 1,5 мільйона

доларів, а Україна – менше 100 тисяч. Відповідно, зростає роль селекції спортивних талантів, роль студентського спорту. У цьому плані хотів би відзначити плідну співпрацю нашого університету із Львівським училищем фізичної культури, звідки в основному ми й черпаємо необхідний резерв, який уже в нас сформовується у атлета, котрий готовий на дорослому рівні конкурувати із провідними спортсменами світу.

Євгене Никодимовичу, нещодавно в Україні оприлюднили список із 533 кандидатів на участь у Іграх XXX Олімпіади у Лондоні, затверджений Головою Державної служби молоді та спорту України Равілем Сафіулліним.

У цьому списку усі кандидати поділені на три групи: елітна, провідна і перспективна. До елітної – увійшли десятеро представників Львівського державного університету фізичної культури. Це – наші випускники, аспіранти й студенти. Зокрема, новоспечені чемпіони світу з боксу Олександр Усик і Євген Хитров (обоє аспіранти ЛДУФК), котрих у збірній тренує наш викладач, найкращий тренер світу за підсумками 2011 року Дмитро Сосновський. Дай Боже, аби і в Лондоні вони ще раз на увесь світ прославили Україну. Вірю я в успіх інших представників ЛДУФК елітної групи, кожен з яких має всі передумови зійти на олімпійський п'єдестал. Цікаво, що такі ж самі шанси на успіх мають і представники ЛДУФК провідної чи перспективної груп. А борчині Людмила Балушка, Ольга Нерепеха чи Ірина Гусяк хоча й наразі не включені у жодну з цих груп, за словами нашого провідного тренера Андрія Пістуна постійно перебувають в обіймі збірної України й також можуть поборотися за місце в олімпійській команді. Загалом, у тих видах спорту, де ліцензії не є іменними, конкуренція за місце у збірній значно зросла й боротьба за можливість стартувати в Лондоні триватиме до останнього. Саме ця конкуренція й відбирає у спортсмена фізичні, моральні й психологічні сили, яких під час головного виступу на Олімпіаді йому може й забракнути. Це також одна із проблем вітчизняного спорту.

Проблемними в Україні є ігрові види, останнім успіхом яких є бронзова медаль гандбольної жіночої збірної на Олімпіаді в Афінах 2004 року.

Саме на юних гандболісток Львівського училища фізичної культури та університету фізичної культури ми розраховуємо в найближчому майбутньому. Попри хитке фінансове становище, Галичанка живе, а її гравці поступово дорослішають й прогресують і вже сьогодні лідерів команди запрошують до лав різноманітних збірних України. А на дитячому рівні вихованкам Василя Козара й Віталія Надича в останні три роки в Україні не має рівних. Так що є всі передумови вірити в те, що в недалекому майбутньому національна збірна України з гандболу формуватиметься на базі львівської Галичанки.

Євген Приступа: „Тридцять олімпійських надій Львівського державного університету фізичної культури”

Джерело:

Галичина спортивна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://galsports.com/news>
18 січня 2012 р.

2012 рік особливий не лише тим, що він високосний. Цьогоріч у Лондоні відбудеться головна спортивна подія чотириріччя – літні Олімпійські ігри. На попередніх іграх у Пекіні увесь світ вразили влучні постріли Олександра Петріва, на той момент студента львівського державного університету фізичної культури, котрий привіз у місто Лева довгоочікувану золоту олімпійську медаль.

– Чи здатні нинішні атлети Львівщини, більшість з яких є представниками Львівського державного університету фізичної культури, підкорити олімпійський п’єдестал?

З цим запитанням ми звернулися до ректора провідного у своїй сфері вишу України, **професора Євгена ПРИСТУПИ.**

- Хоча прогнози в спорті рідко невдачні, вірю, що з Лондона наші олімпійці привезуть чотири-п’ять медалей, а за сприятливих обставин – ще більше. Водночас, зазначу, що з кожним роком конкуренція у спорті найвищих досягнень лише зростає. Якщо раніше на золоту олімпійську медаль у тому чи іншому виді спорту претендувало приблизно п’ять-шість атлетів, то віднедавна їх число зросло до двадцяти. А Олімпіада – це взагалі особливі ігри, де панує неповторна аура й атмосфера. Тому й чимало відомих у світі титулованих спортсменів мають у своїй колекції нагороди чемпіонатів світу та Європи, а олімпійської медалі, особливо – золотої, там бракує. Аби підвести спортсмена до піку форми саме на період проведення олімпійських ігор, над цим, окрім тренера, працює ціла комплексна наукова група, яких у нашому університеті аж чотири. Зростає роль фармакологічного супроводу, яке включає відновлення атлета. Звісно, тренер повинен тонко відчувати необхідну для свого підопічного кількість стартів перед олімпійськими іграми, аби в Лондоні він знову був «голодним» до боротьби. Загалом, на результат виступу впливає дуже багато чинників. Тому щось прогнозувати дуже і дуже складно. Зрозуміло, що Україна не здатна конкурувати з такими спортивними монстрами як Китай, США і Росія. США на одну золоту медаль витрачають приблизно 1,5 мільйона доларів, а Україна – менше 100 тисяч. Відповідно, зростає роль селекції спортивних талантів, роль студентського спорту. У цьому плані хотів би відзначити плідну співпрацю нашого університету із Львівським училищем фізичної культури, звідки в основному ми й черпаємо необхідний резерв, який уже в нас сформується у атлета, котрий готовий на

дорослому рівні конкурувати із провідними спортсменами світу.

– Євгене Никодимовичу, нещодавно в Україні оприлюднили список із 533 кандидатів на участь у Іграх XXX Олімпіади у Лондоні, затверджений Головою Державної служби молоді та спорту України Равілем Сафіулліним...

– У цьому списку усі кандидати поділені на три групи: елітна, провідна і перспективна. До елітної – увійшли десятеро представників Львівського державного університету фізичної культури. Це – наші випускники, аспіранти й студенти. Зокрема, новоспечені чемпіони світу з боксу Олександр Усик і Євген Хитров (обоє аспіранти ЛДУФК), котрих у збірній тренує наш викладач, найкращий тренер світу за підсумками 2011 року Дмитро Сосновський. Дай Боже, аби і в Лондоні вони ще раз на увесь світ прославили Україну. Вірю я в успіх інших представників ЛДУФК елітної групи, кожен з яких має всі передумови зійти на олімпійський п'єдестал. Цікаво, що такі ж самі шанси на успіх мають і представники ЛДУФК провідної чи перспективної груп. А борчині Людмила Балущка, Ольга Нерепеха чи Ірина Гусяк хоча й наразі не включені у жодну з цих груп, за словами нашого провідного тренера Андрія Пістуна постійно перебувають в обіймі збірної України й також можуть поборотися за місце в олімпійській команді. Загалом, у тих видах спорту, де ліцензії не є іменними, конкуренція за місце у збірній значно зросла й боротьба за можливість стартувати в Лондоні триватиме до останнього. Саме ця конкуренція й відбирає у спортсмена фізичні, моральні й психологічні сили, яких під час головного виступу на Олімпіаді йому може й забракнути. Це також одна із проблем вітчизняного спорту.

– Проблемними в Україні є ігрові види, останнім успіхом яких є бронзова медаль гандбольної жіночої збірної на Олімпіаді в Афінах 2004 року.

– Саме на юних гандболісток Львівського училища фізичної культури та університету фізичної культури ми розраховуємо в найближчому майбутньому. Попри хитке фінансове становище, «Галичанка» живе, а її гравці поступово дорослішають й прогресують і вже сьогодні лідерів команди запрошують до лав різноманітних збірних України. А на дитячому рівні вихованкам Василя Козара й Віталія Надича в останні три роки в Україні не має рівних. Так що є всі передумови вірити в те, що в недалекому майбутньому національна збірна України з гандболу формуватиметься на базі львівської «Галичанки». Отож, з оптимізмом до перемог!!!

Представники Львівського державного університету фізичної культури – кандидати на участь в Олімпійських іграх у Лондоні 2012 року

Елітна група (10 атлетів):

Бокс: Олександр Усик, Євген Хитров (обоє – аспіранти)

Важка атлетика: Ігор Шимечко (аспірант)

Легка атлетика: Дмитро Дем'янюк (студент)

Стрільба кульова: Артур Айвазян (випускник), Роман Бондарук (студент)

Стрільба з лука: Маркіян Івашко (аспірант), Дмитро Грачов, Катерина Палеха (обоє – випускники)

Фехтування: Яна Шемякіна (аспірантка)

Провідна група (17 атлетів):

Вільна боротьба: Ростислав Первачук, Оксана Ващук, Юлія Остапчук (усі – студенти)

Греко-римська б-ба: Олександр Чернецький (аспірант)
Художня гімнастика: Вікторія Ленишин (студентка)
Дзюдо: Сергій Дребот (аспірант)
Легка атлетика: Олександр Нартов (студент)
Стрільба кульова: Олександр Петрів (здобувач), Леся Леськів (випусниця)
Стрільба з лука: Катерина Яворська (студентка), Георгій Іваницький (студент ЛУФК)
Настільний теніс: Олександр Дідух (випусник)
Фехтування: Олег Штурбанін (випусник), Ростислав Герцик (аспірант), Клод Юнес (студент), Ксенія Пантелєєва (студент ЛУФК), Анфіса Почкалова (студент)

Перспективна група (три особи):

Вільна боротьба: Алла Черкасова і Юлія Благія (студентки)
Настільний теніс: Євген Прищепа (аспірант)

Євген Приступа: „До Львова привезуть не одну олімпійську медаль”

Джерело:

Галичина спортивна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://galsports.com/news/>
24 липня 2012 р.

На літніх Олімпійських іграх, що за кілька днів стартують у Лондоні, Львівщину представлятимуть 17 вихованців Львівського державного університету фізичної культури.

Честь України та свого університету у Лондоні захищатимуть: Олександр Усік, Євген Хитров (бокс), Юлія Остапчук (вільна боротьба), Ігор Шимечко (важка атлетика), Вікторія Ленишин (гімнастика художня), Сергій Дребот (дзюдо), Тетяна Гамера-Шмирко (легка атлетика, марафон), Дмитро Дем'янюк (стрибки у висоту), Олександр Дідух (теніс настільний), Артур Айвазян, Роман Бондарук (стрільба кульова), Дмитро Грачов, Маркіян Івашко, Катерина Палеха (стрільба з лука), Яна Шемякіна, Анфіса Почкалова, Дмитро Бойко (фехтування).

Ректор ЛДУФК **Євген Приступа** охоче поспілкувався з кореспондентом Вголосу напередодні старту XXX Олімпіади.

Євгене Никодимовичу, з яким настроєм проводжали своїх спортсменів до Лондона?

Настрій був бойовим, а відчуття хорошим - як у мене, так і в спортсменів (сміється...). Молимо Бога, аби Він нам поспривав, щоб більшість наших спортсменів повернулися з медалями. Підсумки міжнародних змагань минулого року демонструють, що наші олімпійці готові до головних змагань чотириріччя. Головні надії покладаю на нашу стрілецьку команду (лук та кульова стрільба), на боксерів, штангіста Ігоря Шимечка та наших фехтувальниць, але найбільше надій покладаю на бокс. Фаворитом Олімпіади бачу Олександра Усіка.

Чотири роки тому несподівано для усіх Олександр Петрів став олімпійським чемпіоном. Цього року він не потрапив до олімпійського потяга. Для Вас це велика несподіванка?

У спорті несподівано олімпійськими чемпіонами не стають. На той час Петрів постійно був у п'ятірці кращих пістолетників світу. Несподіванки у його золоті не бачу. На олімпійську медаль претендують приблизно 15-20 рівносильних спортсменів. Тренеру потрібно вивести спортсмена у потрібний час на пік форми. Утім, зізнаюся, у Пекіні більше сподівалися на Романа Бондарука, адже в рейтингу він був вищим за Петріва, та доля розпорядилася так, що Петрів став першим, а Бондарук – шостим.

Цього року Петрів не потрапив на Олімпіаду. Це свідчить про те, що конкуренція зростає. У світі збільшується кількість людей, які спроможні виграти Олімпійську медаль.

Чи може хтось з теперішніх олімпійців вистрелити так, як Петрів чотири роки тому?

Обов'язково хтось вистрелить. У цьому й полягає цікавість спорту, адже інколи вистрілює той, на кого не розраховують.

У Лондоні ЛДУФК представлятимуть 17 спортсменів. Це достатньо?

Ця цифра мене влаштовує. А претендувало на поїздку до Лондона 40 спортсменів. Надіялися, що на Олімпіаду поїдуть більше наших борців, легкоатлетів, фехтувальників. Наприклад, Ростиславові Герцику до Олімпіади не вистачило одного очка. Це трагедія, адже він – один з кращих рапіристів світу. Як би там не було, хочу, щоби з цих 17 людей, які їдуть зі Львова на Олімпіаду, було стільки ж олімпійських призерів. Перекоаний, що наші олімпійці будуть з медалями.

Ви згадали за борців. У їх складі виникло чимало скандалів перед Олімпіадою...

У кожному виді спорту є тренерська рада. Коли відбирається один спортсмен, то завжди буде 3-5 незадоволених. Якщо б були ліцензії іменні, жодних питань не виникало б. Зрозуміло, коли хтось їде, а хтось ні, то той, що не їде, буде незадоволений. Це є конкурентна боротьба. Я б волів, щоб до Лондона їхала не Лазарева, а Благиня, хотів щоб їхала Ващук, а не Бурмістрова. Ці спортсменки у своїй майстерності приблизно рівні, а вже тренер приймає нелегке рішення, коли з кількох рівноцінних спортсменів треба відібрати лише одного. Чи правильні ці рішення - покажуть лише змагання у Лондоні. Преса різко висмикує ці моменти і поширює серед громадськості. А це означає, що в якісь мірі усе відбувається прозоро.

Лідер збірної з фехтування на шпагах Яна Шемякіна в інтерв'ю заявила, що в неї не найкращі стосунки з Ксенією Пантелєвою через сутичку на етапі Кубка світу. Як це вплине команду?

Особисті стосунки бувають в родинному житті. У мене теж на роботі не зі всіма найкращі стосунки. Утім, я глибоко перекоаний, що Андрієві Орликовському та тренерському штабу вдасться зробити команду однодумців. Дай Боже, щоб в першому турі наші дівчата здолали Росію. Це їм під силу.

І на останок, що скажете загалом про олімпійську збірну України?

Світовий банк пророкує Україні 9 золотих медалей і місце в десятці. Боротьба буде напруженою. За перше-друге місце змагатимуться Китай та США, за третє-четверте, мабуть, Росія та Англія. У цій конкурентній боротьбі ми можемо виступити і краще і, на жаль, гірше. Утім, якщо провести аналіз чемпіонатів світу, то він показує, що ми маємо кращу ситуацію у порівнянні з олімпійськими іграми у Пекіні. Пригадуєте, що зробили

наші боксери на чемпіонаті світу в Баку? Якщо світові лідери нас високо ставлять в турнірній таблиці, це свідчить про те, що Україна є олімпійською державою.

Євген Приступа: „Перестав бути «бідним студентом», коли отримав Ленінську стипендію і... талони на харчування...”

Джерело:

Галичина спортивна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://galsports.com/news>
19 липня 2012 р.

Ректор Львівського державного університету фізичної культури згадує роки навчання і порівнює студентів різних поколінь.

Моя розмова з ректором відбувалася на початку вступної кампанії. Розумів, що Євген Никодимович, як і будь-який ректор, порине у спогади з кращим настроєм, коли на душі буде спокій за набір студентів, за виконання державного замовлення. Ректор не приховував свого задоволення. Буквально за три дні конкурс уже був три-чотири особи на місце. Абітурієнти інфізи не віртуальні, а реальні. Вони, як правило, не подають заяви до кількох ВНЗ, щоб вступити куди візьмуть, а вмотивовані саме на здобуття освіти з фізичної культури.

- Ви вступали у рідний інститут 1980 року. А який тоді був конкурс?

- Сім-вісім осіб на місце. Але не було загальноінститутського конкурсу. Щороку комітети з фізкультури і спорту Радянського Союзу і Радянської України “спускали” квоти на певний вид спорту. Скажімо, футбол – 25 осіб, волейбол – 20... Щось на зразок нинішнього держзамовлення. Набирали окремо групи хлопців і дівчат.

- Ви – колишній баскетболіст. При вступі були вже майстром спорту?

- Ні, мав перший “дорослий розряд”. Але це не був вирішальний фактор.

Були такі часи, коли спортсмени, маючи перший розряд, олімпіади вигравали. Першим радянським олімпійським чемпіоном з боксу був Володимир Сафонов. 1956 року він прибув у Мельбурн з далекої Чити першорозрядником, а поїхав заслуженим майстром спорту. Легендарний футболіст Едуард Стрельцов став чемпіоном Олімпіади у Мельбурні, не маючи навіть першого розряду. Вирішальним фактором того, що вступив з першого разу, очевидно, було те, що за моїми плечима вже був Івано-Франківський технікум фізичної культури, служба в армії, невеличкий стаж практичної роботи.

- Коли я вчився на факультеті журналістики, у нас у групі був майстер спорту з плавання. Ми його рідко коли бачили на парах, на іспитах. Але якось диплом отримав...

- Щось подібне було і в інфізі. Особливо, коли йшлося про спортсменів високих досягнень. Викладачі закривали очі на успішність. Але змагання різного рангу - це теж освіта. Щоб стати добрим тренером, треба пройти ту школу - збори, змагання, відновлення... Зараз спостерігаємо іншу тенденцію. Є чимало прикладів, коли видатні спортсмени водночас і блискучі студенти, аспіранти, викладачі. Скажімо, наш аспірант

Олександр Усик, чемпіон світу з боксу, названий кращим спортсменом України 2011 року, закінчив університет з “червоним” дипломом і успішно вчиться в аспірантурі. Відмінниками навчання були важковаговик, рекордсмен світу Ігор Шемечко, учасниця цьогорічної Олімпіади у Лондоні фехтувальниця Яна Шемякіна...

- Яким студентом були ви? Писали шпаргалки, сачкували з лекцій?

- Написання шпаргалок вважав активною формою підготовки до іспиту. Часом і витягав шпаргалки, особливо, коли йшлося про точні медичні науки, анатомію, фізіологію... Сачкувати мені було важче, ніж моїм одногрупникам, бо я був старостою групи.

- А заради чого сачкували?

- Спокуси були різні. Здебільшого піти на ранковий сеанс якогось гарного фільму, або на морозиво. Часом хотілося довше поспати...

- І, попри все, були Ленінським стипендіатом...

- Так, другий, третій, четвертий курси...

- Чи відчували матеріальну скруту? Чи допомагали грошима батьки?

- Грошима - ні. Привозив з дому якісь харчі. Батько мій був примусово вивезений до Німеччини. Під час одного з бомбардувань був важко поранений. У його спині “сиділо” 17 осколків. Багато грошей витрачали на ліки, вчилася ще сестра... Траплялися голодні дні. Але я перестав бути “бідним студентом”, коли отримав Ленінську стипендію. Якщо звичайна - 40 карбованців, то Ленінська - 100. На другому курсі мене прийняли до складу збірної команди інституту з баскетболу. А це давало право отримувати талони на харчування під час зборів і змагань. А ще зважте на те, що у той час у всіх їдальнях були безоплатними хліб і гірчиця...

- Якщо проводити паралелі між студентами різних поколінь, то як можна порівняти, так би мовити, їхні фізичні кондиції? Маю на увазі зріст, силу, витривалість...

- Людство змінюється. Змінюються умови життя, навколишнє середовище, менталітет, пріоритети... Якщо говорити про популяцію усіх студентів України, то вони стали слабшими. Якщо ж говорити про студентів, які йдуть у спорт, фізичну культуру, то вони сильніші, розвинутіші... Спорт випереджає усі інші сфери життя - економічні, соціальні, культурологічні. На Пекінській Олімпіаді ми змагалися за те, щоб увійти до десятки кращих спортивних держав із Голландією, Нідерландами, Францією. Стали одинадцятими лише через те, що в останній день Олімпіади французи взяли «золото» у чоловічому гандболі... У якій ще сфері ми на одинадцятому місці? Хіба що на сто одинадцятому... І ось вам приклад з нашого університету. За 60 повоєнних років наших вихованців на літніх Олімпійських іграх було не більше 30. А ось на цьогорічній Олімпіаді у Лондоні наших інфізіців буде 17. Сподіваюся, прийдуть вони не з порожніми руками...

Євген Приступа: „У Львівському державному університеті фізичної культури витає справжній олімпійський дух”

Джерело:

Галичина спортивна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://galsports.com/news>
3 березня 2012 р.

За підсумками минулорічної X літньої Універсиади України перше місце у загальнокомандному заліку серед вишів зайняла збірна львівського державного університету фізичної культури. А кілька днів тому фінішували Перші зимові студентські ігри України, на яких студенти ЛДУФК здобули 16 нагород, 7 з яких золоті і, за попередньою інформацією, виграли перше загальнокомандне місце. Саме з обговорення зимової Універсиади та перспектив розвитку зимових видів спорту у нашому регіоні та в ЛДУФК зокрема і почалася розмова кореспондента ЗІКу з ректором провідного вишу спортивно-фізкультурної галузі на теренах Західної України професором Євгеном ПРИСТУПОЮ.

– Не буду приховувати, приємно, що наші студенти успішно виступили в прем'єрній зимовій Універсиаді України. Тим більше, що вигравати в зимових видах спорту у представників Києва і Київської області, Харківщини, Сумщини, Чернігівщини, де давні традиції саме в зимових видах спорту, справа доволі не проста. Але як бачимо, наша співпраця упродовж вже не одного року зі спортивними товариствами і ДЮСШ регіону, а також Львівським училищем фізичної культури починає давати перші результати. Вірю, що незабаром наші студенти кафедри зимових видів спорту почнуть привозити стабільно нагороди і з Всесвітніх Універсиад.

– Але ж рік тому Катерина Григоренко на Універсиаді в Туреччині виборола аж п'ять медалей в лижних перегонах...

– Так, це був, не побоюся гучних слів, грандіозний виступ нашої аспірантки. Але ж це зробила одна Катерина, а ми прагнемо того, щоб медалі з зимових змагань такого рівня для представників нашого навчального закладу були не одноразовими досягненнями і сприймалися як виняток чи сенсація, а стали системою. Тим паче в світлі того, що Україна буде подавати заявку на проведення зимової Олімпіади 2022 року. І хоча про бажання прийняти у себе Білі Ігри говорять і на Закарпатті, і на Івано-Франківщині, швидше за все, саме Львів буде в передолімпійських перегонах представляти нашу державу.

– В чому ви бачите резерви розвитку зимових видів у ЛДУФК?

– Наразі у нас є кафедра зимових видів спорту, яку очолює доцент Орест Стефанишин. І завідувач, і весь колектив працюють досить добре і в спортивному плані, підтвердженням чого є нинішній успіх, і в науково-методичному. Однак ми не маємо наміру стояти на місці. Як відомо, цього року в Україні почалося відродження хокею. Професійну команду створено і на Львівщині. І ми не будемо стояти осторонь цього процесу. Хочемо відкрити кафедру хокею, бо як можна розвивати той чи інший вид спорту, коли немає фахівців. Але в цьому плані маємо серйозну проблему – наразі не можемо знайти насправді кваліфікованого викладача, який міг би вчити студентів...

– Але у Львові немає і штучної ковзанки...

– Тут є певні зрушення. Є програма Міністерства освіти України, яка передбачає для нашого вишу будівництво льодової ковзанки. Це буде не Льодовий палац, а лише тренувальний майданчик з трибунами десь на 300-400 глядачів, але для матчів студентської команди і проведення навчального процесу цього буде достатньо.

– Це все, звичайно, дуже важливо і цікаво, але, як і Зимові Ігри-2012, справа майбутнього. А до старту XXX літньої Олімпіади в Лондоні залишається менше п'яти місяців. Нещодавно було опубліковано список кандидатів на участь в Іграх-2012. Прокоментуйте його щодо представників ЛДУФК?

– Зазначу, що в списку, затвердженому головою державної служби молоді та спорту, є 31 прізвище студентів та аспірантів нашого університету. Тобто на олімпійський Лондон ми маємо тридцять і одну надію. Але зауважу, що цей список не є повним, тому що постійно міняються лідери. Список поділений на три групи: елітну, провідну та перспективну. В елітній групі цього списку присутні 10 представників нашого вузу, тобто це найперспективніші спортсмени, котрі мають можливість взяти участь на Олімпійських іграх в Лондоні. Є ще ряд спортсменів, їхні прізвища не увійшли в список, але вони теж можуть взяти участь в Іграх-2012 у Лондоні. Хотів би відзначити такі прізвища спортсменок з вільної боротьби, як Людмила Балушка, Ольга Нарепеха, Ірина Гусяк. Остання трактується як найсильніша спортсменка в Україні у своїй ваговій категорії, але попри це, її немає в даному списку. Ще один приклад – рекорд світу, який встановили на зимовому чемпіонаті України львівські стрільці з лука Ярослав Мокринський, Євген Марченко і наш аспірант Маркіян Івашко. Так от, Ярослава Мокрицького – рекордсмена світу – немає в жодній з груп. Тут можливі два варіанти: перший – на момент складання списку спортсмен не показував належний результат; другий – це недопрацювання федерацій. Тобто, завтра хтось може встановити новий рекорд і автоматично потрапити на Олімпійські ігри.

– На ваш погляд, як ректора, хто з представників ЛДУФК має найбільші шанси завоювати в Лондоні медалі?

– Невдячна справа робити якісь прогнози, я наведу вам приклад. На минулій Олімпіаді в Пекіні прогноз фахівців був близько 12 медалей різного гатунку для національної збірної України. А наші спортсмени здобули 27 нагород, тобто у два з зайвим рази перевершивши прогноз. Ще один приклад. Упродовж передолімпійського циклу на першому місці був наш студент Роман Бондарук. Йому вагомо програвав на Кубках світу та інших змаганнях Олександр Петрів, також наш студент. Та на Олімпійських іграх вистрілив Петрів, а Бондарук залишився на шостому місці. Тут я б хотів відзначити один момент – сучасні тенденції розвитку олімпійського спорту, вони мають певні закономірності. На останніх трьох Олімпійських іграх сформувалася трійка лідерів Олімпійського спорту – це США, Росія та Китай, на долю яких припадало від 94 до 110 олімпійських медалей. На думку багатьох фахівців, родзинкою Олімпіади у Лондоні буде прагнення господарів увійти в цю трійку, тому що Велика Британія в Пекіні прогнала Росії лише чотири золотих медалі. Наступний момент, на відміну від концентрації між цими трьома монстрами олімпійського спорту відбувається процес глобалізації вищих досягнень у світі. Для прикладу, якщо на Олімпійських іграх 2004 року в Афінах представники 74 країн здобули медалі, то вже в Китаї, не зважаючи на те, що трійка лідерів здобула половину призових місць, нагороди тут здобули представники 86 країн. Тобто йде іррадіація розповсюдження центрів олімпійської підготовки у світі. Вага олімпійської медалі, а тим паче олімпійського золота, перекочує з політично-економічної сторони в культурну площину країни.

– Тобто олімпійська медаль є свого роду показником рівня культурного розвитку нації?

– Абсолютно правильно. Ще одна тенденція, коли на олімпіадах 20-річної давнини претендентами на медалі в окремих дисциплінах були зазвичай 5-6 спортсменів, то зараз в

деяких видах спорту кількість сягає більше двох десятків рівносильних атлетів. Я маю на увазі індивідуальні види спорту. На мою думку, результат на лондонській Олімпіаді буде залежати від правильно обраної тактики, а тим більше стратегії підготовки до Ігор. Головним завданням для спортсменів буде вийти в потрібний час, в потрібному місці на пік своєї спортивної форми. Цікавий факт: фахівці США підрахували, що вартість однієї олімпійської медалі їхнього спортсмена, тобто його повномасштабна підготовка, трохи перевищує в середньому 5 млн. доларів. А в Україні ця цифра становить лише близько 100 тис. доларів.

– Виходить, українські спортсмени інколи всупереч здоровому глузду виборюють олімпійські медалі? З чим це пов'язано?

– Перш за все, збільшилася загальна кількість змагальної підготовки. Якщо колись було 20-30 стартів на рік, то зараз у деяких видах близько 100. Це особливо стосується ігрових видів спорту. Другий момент – зростає роль спортивного результату. Величезне значення має фактор технічного обладнання, зростає роль відбору талановитих спортсменів – тобто не кількість тих, хто займається, а власне цей адекватний відбір. І в зв'язку з цим ми дуже позитивно відносимось до того, що за відносно короткий термін в нашому університеті вдалося сконцентрувати власне селекційною роботою такий свого роду іконостас провідних спортсменів України. Цьому успіху безсумнівно сприяла цілеспрямована науково-методична, спортивна і тренерська робота, яка проводиться в університеті і загалом в Галицькому навчально-методичному комплексі, куди окрім нашого університету входять Львівське училище фізкультури та Івано-Франківський коледж. Саме ця співпраця призвела до того, що Львівський університет фізкультури на останніх Універсіадах (і літній, і зимовій) серед всіх вишів України був на першому місці.

– Завдяки чому вам вдалося привернути до себе спортсменів з різних куточків України і вони виявляють бажання вчитися в ЛДУФК?

– Таке бажання у багатьох було присутнє і раніше, але зараз нам вдалося відкрити науково-дослідний інститут. Це дало змогу збільшити кількість наукових груп, які супроводжуються різні збірні України при підготовці до Олімпійських ігор, чемпіонатів світу і Європи. По-друге, ми фактично висунули ідею, яка не суперечить засадам та принципам Болонського процесу, що спортсмен працюючи (а праця талановитого атлета – це тренування, участь у змаганнях), паралельно навчається і формує свій професійний рівень. Фактично саме ця модель і призвела до того, що талановиті спортсмени зі східних регіонів України з радістю поступають у наш університет, де є можливість більш професійно підвищувати свій спортивний рівень та здобувати фахові знання. Наступний момент – це істотне покращення матеріально-технічної бази львівських центрів олімпійської підготовки – це база СКА і звичайно, чималу роль відіграло і покращення бази нашого університету. Для прикладу, легкоатлетична збірна України планує свій останній передолімпійський збір проводити у Львові, на тренувальній базі ЛДУФК. Це пов'язано в першу чергу зі схожістю клімату Лондона та Львова.

– Чи залучаєте ви до викладацької роботи молодих талановитих тренерів, які вже досягли певних результатів?

– Спорт – це така галузь людської діяльності, де розірвати теорію і практику, науку і методику підготовки є неможливим. І прикладом такої успішної роботи є те, що за останні роки у нашому вузі успішно працюють Дмитро Сосновський, між іншим, найкращий тренер світу з аматорського боксу минулого року за версією АІБА, тренери збірних України Сергій Антонов (стрільба з лука), Андрій Пістун (жіноча боротьба), Зоряна Семеряк (фехтування), Валерій Лебедюк (легка атлетика) і багато інших. У нас працюють

усі молоді провідні тренери Львова. Їх ми долучаємо до навчального процесу і це дає фантастичні результати. Є студенти, яких ці фахівці тренують та викладають у них спеціалізацію і це набагато зближує практику і спортивну роботу. Тобто працює система своєрідного дистанційного навчання. Коли спортсмени їдуть на збори, в одній сумці вони везуть спортивну форму, а в іншій – книги.

– Які у вас стосунки з ДЮСШ та спортивними товариствами? Адже саме їхні вихованці стають студентами ЛДУФК.

– Головний спортивний резерв, це наша співпраця з Львівським училищем фізкультури. Другий момент – це школи вищої спортивної майстерності. Також ми співпрацюємо зі спортивними федераціями, проводимо своєрідну селекційну роботу. Завдяки цій співпраці ми зараз і виходимо на світовий рівень розвитку спорту вищих досягнень. Хочу сказати, мені дуже приємно, що більшість талановитих спортсменів України обирають для навчання саме наш вуз. Як на мене, нам вдалося створити в Львівському університеті фізкультури хорошу атмосферу і тут витає справжній олімпійський дух.

– Коли розпочнеться експлуатація реконструйованого стадіону «СКІФ» і якими видами спорту, крім легкої атлетики, будуть там займатися?

– Відкриття та введення в експлуатацію заплановане на квітень цього року. Це правильне і мудре рішення, щоб не завершувати будівельні роботи в морозну пору року. Стадіон фактично вже був готовий восени. Залишалось лише постелити легкоатлетичне покриття. Але температурний режим не дозволяв це зробити в листопаді. Тому вирішили перенести відкриття на весну. Скажу, що база «СКІФ» повністю відповідає світовим стандартам по проведенню легкоатлетичних змагань. Це буде своєрідним центром легкої атлетики в Україні. Також ми розпочали реконструкцію тренувального залу фехтувальників. Плануємо проводити там збори національних команд з жіночої шпаги та чоловічої рапіри, кістяк яких складають львів'яни. Є ще деякі напрацювання, щоб приютити там і наших боксерів. На наступний олімпійський цикл у нас в плані побудова залу з ігрових видів спорту. В перспективі ми ще бачимо і побудову басейну. Це буде щось схоже на тренувальну базу в Кончі-Заспі. Паралельно з відкриттям стадіону планується і відкриття наукових лабораторій, які повинні супроводжувати олімпійську підготовку.

Євген Приступа: „Щоб стати олімпійським чемпіоном, треба правильно вибрати тата і маму...”

Джерело:

Високий замок online [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://wz.lviv.ua/sport/123013>

Борис Козловський

23 травня 2013 р.

Навряд чи хтось буде відзначати цю не вельми приємну дату. 65 років тому у Радянському Союзі (то були ще сталінські повоєнні часи) з подачі “народного академіка” Трохима Лисенка затаврували ганьбою і доценту знищили зародки такої біологічної науки, як генетика. І генетику, і кібернетику тоді порівнювали з “продажною дівкою імперіалізму”. Хоча здавніх-давен у народі розуміли, що спадковість — явище біологічне. Яблуко від яблуні... До розшифрування геному людини пострадянські країни жодного стосунку не мали. Нині цей напрям науки,

зокрема спортивна генетика, бурхливо розвивається. Чи справді природа закладає генетичну схильність людей до тих чи інших видів спорту? Про це — розмова з ректором Львівського державного університету фізичної культури, доктором педагогічних наук Євгеном Приступою.

-Спортивна генетика вирішує різні завдання. Не будемо торкатися таких драстичних тем, як генна інженерія, анаболічні стероїди, які змінюють людську природу. Мене більше цікавить діагностика здібностей, потенційних задатків спортсмена для досягнення найвищих результатів у тому чи іншому виді спорту...

— Згадуються слова скандинавського професора Пер-Олафа Астранда: “Щоб стати олімпійським чемпіоном, треба зробити дві речі. Перша — вибрати правильного тата. Друга — вибрати правильно маму...”

1995 року Клод Бушар організував масштабний проєкт, у якому брали участь кілька дослідницьких центрів і близько 800 людей, які пройшли через так звану калориметричну камеру. Протягом кількох тижнів вимірювалися метаболічні реакції, виділення калорій при відповідних навантаженнях. Одна група піддослідних реагувала приростом витривалості, інших фізичних якостей, друга — не реагувала жодним чином. Професору Джеймсу Томпсону належить цікава фраза: ”Одному треба вмирати у тренувальному залі — і немає жодного адаптаційного ефекту, а другий тільки пройшов біля атлетичного залу — і у нього нарости м’язи...”

Сучасна біологічна наука, в тому числі і українська, переконливо довела, що існують генетичні расові типи, встановлено етнічний характер генетичної спадковості. У Шотландії, наприклад, в університеті Глазго створено центр з вивчення феномену кенійських і ефіопських бігунів.

— Це через їхні стабільні перемоги на Олімпійських іграх?

— Так. Не будемо далеко за прикладами ходити. Олімпіади у Лондоні, Пекіні. У фіналах забігу на 100 метрів серед восьми бігунів — жодної білої людини. Восанне біла людина у бігу на 100 метрів була олімпійським чемпіоном 1972 року у Мюнхені. Це наш земляк, почесний професор нашого університету Валерій Борзов, вихованець видатного тренера українських легкоатлетів (на жаль, вже покійного) професора Валентина Петровського. Бігун з Ямайки Усейн Болт біжить стометрівку як блискавка, і ще усміхається... Цей феномен пов’язаний з функціонуванням нервово-м’язової системи. Сучасна спортивна фізіологія засвідчує, що будова м’язових волокон у афроамериканців, азіатів, людей європейського типу не різняться. Але передача нервових імпульсів до м’язів у білої людини, умовно кажучи, у два рази повільніша, ніж у афроамериканців. Відіграють певну роль і біохімічні процеси. Так Господь сотворив людину, що у стаєра литковий м’яз на 95-97 відсотків складається із червоних м’язових волокон (вони працюють в аеробному кисневому режимі), а у спринтерів, тих же Болта, Борзова, навпаки: 95 — білі, безкисневі. Скільки б не тренували людину, якщо вона має схильність до марафонського бігу, то ніколи не досягне видатних успіхів у спринті.

— Ви говорили про феномен афроамериканських легкоатлетів. Але на останніх Олімпіадах темношкірих спортсменів не було серед фіналістів у плаванні...

— У цьому виді спорту — пріоритет за білою людиною. Феноменальних успіхів домагалися свого часу американці. Марк Спітц у Мюнхені здобув 7 золотих медалей. Його рекорд побив Майкл Фелпс у Пекіні — 8 золотих медалей. З приємністю згадаємо і нашу “золоту рибку” Яну Клочкову... Щодо афроамериканців, то тут простежується роль гідродинамічних характеристик тіла людини. У них дуже високий центр маси тіла, що негативно позначається на результативності діяльності у водному середовищі. Хоча темношкірі, як і білі американці, мають тотожний доступ до басейнів. Майже зовсім афроамериканці не присутні у хокеї. Може, одного-двох випускають для екзотики...

— Окрім генетичної схильності, очевидно, слід брати до уваги і такі складники, як менталітет, кліматичні умови, традиції, підтримка державою тих чи інших видів спорту... Тривалий час “монополістами” у футболі вважали бразильців, у баскетболі — американців, у хокеї — канадців...

— Цей «монополізм», як ви кажете, значною мірою міфологізований. Окрім бразильців, чемпіонами світу з футболу були англійці, німці, французи, іспанці. Згадаймо міф про непереможність канадських професійних хокеїстів. Але на початку 70-х років збірна Радянського Союзу з хокею із 12 матчів п'ять таки виграла...

— Я найбільше цікавлюся американським баскетболом. Це справжнє шоу. Мені здається, пострадянські команди відстали від цього рівня, як наш вітчизняний автопром від “Мерседеса”...

— Знову ж таки згадаємо історію Олімпійських ігор. Чемпіонами, крім американців, були у 2004 році аргентинці. А 1972 і 1988 року — Радянський Союз. Але треба визнати, що баскетбол — це свого роду національна ідея США, філософія життя. Коли починається чемпіонат якогось штату серед студентських команд, все припиняється — робота, навчання... Батьки їдуть на ігри з дітьми. Тренер університетської команди отримує зарплату утричі більшу, аніж професор... Сплеск американського баскетболу стався після поразок США у В'єтнамі. Американський лікар Кеннет Купер організував обстеження понад 30 тисяч американських вояків різних родів військ. Стан їхнього здоров'я викликав тривогу. Багато було смертей. Чимало їхніх генералів нагадували статурою наших радянських генералів — “широка страна моя родная”... Тоді було вирішено припинити “плач Ярославни”, а через спорт, фізкультуру формувати у молоді культ переможця, культ Рембо... Ідеалом для молодих стали такі баскетболісти, як Рассел, Чемберлен, Коузі. Тема баскетболу мені близька, бо я сам колишній баскетболіст. Свого часу у Радянському Союзі Володимир Кондрашин, а потім Олександр Гомельський створили чудові збірні команди. У них переважали литовці, українці. Серед тих гравців обмаль росіян — Єрьомін, Мишкін, Тараканов. Але це не означає, що росіяни не вміють грати у баскетбол. Якщо йдеться про ігрові, командні види спорту, то успіх більшою мірою залежить

не лише від генетичних маркерів, а від системи підготовки, від майстерності тренера, популярності у країні тієї чи іншої гри.

Євген Приступа: „Я був радикальним – тієї ночі побили моїх студентів!”

Джерело:

Високий замок onlain [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wz.lviv.ua/>

Олена Садовник

3 грудня 2013 р.

“О 4-й годині ранку 30 листопада 2013 року на майдані Незалежності у Києві відбулося масове брутальне побиття міліцейським спецпідрозділом «Беркут» кількохсот мирних мітингувальників Євромайдану. В результаті жорстокого застосування сили поранено десятки людей. Серед них – чимало студентів, зокрема львівських вищих навчальних закладів. Ми рішуче засуджуємо цей акт насильства та грубе порушення демократичних прав і свобод громадян. Ми вимагаємо об’єктивного розслідування подій ранку 30 листопада 2013 року у Києві, а також негайної відставки керівників силових структур, котрі були причетні до побиття мітингувальників Євромайдану, та притягнення їх до кримінальної відповідальності за скоєне. Академічна спільнота Львівщини солідарна і підтримує активну громадянську позицію наших студентів та інших учасників Євромайдану, які мирними ненасильницькими методами засвідчили своє прагнення того, аби Україна стала повноправним учасником європейського співтовариства”, – таку заяву підписали 13 керівників вищих навчальних закладів на Раді ректорів Львівської області.

- Євгене Никодимовичу, на Раді ректорів ваш виступ назвали найбільш радикальним, – попросила я прокоментувати заяву ректора Львівського державного університету фізичної культури професора Євгена Приступу (на фото).

- Я вдячний, що на мою вимогу того ж дня зібралася Рада ректорів. Ректори університетів стали чи не єдиною громадою, яка на зібранні зазначила свою позицію: засудила ту ганебну масакру на Майдані, яку вчинив “Беркут”. Ректори виступили з поміркованих позицій. Однак через нашу заяву усі студенти і працівники львівських вишів побачили, що їхні керівники підтримують загальнонаціональний страйк. Я ж найбільш радикальним був тому, що тоді на Майдані, у ту злопам’ятну ніч, побили моїх студентів... Моя позиція зводилася до відставки уряду, відставки президента і дострокових виборів.

Ми відчували пресинг з боку Міністерства освіти, тому навіть така поміркована заява – сміливий вчинок усіх ректорів Львова і Львівщини. Я вдячний колегам за те, що вони засудили ту ганьбу – криваву суботу – і що підтримали європрагнення своїх студентів.

- Скільки студентів Львівського університету фізкультури вийшли на Майдан?

- Я би пишався, якби міг вам сказати: “Усі!” Але ми нікого не примушуємо. Хто хоче – ходить на навчання, хто вважає за потрібне – обстоює свою позицію на Майдані. Вважаю, найкраща громадська наука – це Майдан. Студенти, вочевидь, поділяють мої погляди: сьогодні на заняттях майже нікого не було.

На Майдані постраждали семеро наших хлопців. Богу дякувати, у них ушкодження середньої і легкої важкості. Але тим спортсменам і на думку не спало рятуватися втечею. “До кінця!” – це одне з гасел Майдану.

Євген Приступа: „На Універсіаді ми відчули справжнє ставлення до нас наших «старших братів»

Джерело:

ZIK [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zik.ua/ua/news/2015/02/06>

Іван Дупнак

6 лютого 2015 р.

Два дні тому в іспанській Гранаді офіційно запалав вогонь XXVII Всесвітньої зимової Універсіади. На Піренеях буде розіграно медалі у змаганнях з гірськолижного спорту, сноубордінгу, фрістайлу, шорт-треку, фігурного катання, керлінгу та хокею. Втім, для українських вболівальників найбільш цікавими, з позицій завоювання медалей нашими студентами, були змагання з біатлону, лижних перегонів, стрибків з трампліну та лижного двоборства, які тривали з 24 січня по 1 лютого у словацьких містечках Штребске Плесо та Осрблі. Саме про виступ українців у цих дисциплінах та про те, що відбувалося довкола змагань, ІА ZIK розповів ректор Львівського державного університету фізичної культури, професор Євген Приступа.

– В останні роки значимість Всесвітніх Універсіад значно зросла, що й підтверджують нинішні студентські зимові ігри. У Словаччині та Іспанії представлено 43 держави, честь яких захищає понад півтори тисячі спортсменів. Про престижність цих змагань свідчить і той факт, що Універсіаду-2015 відкривали глави держав – президент Словаччини Андрій Кіска та король Іспанії Філіп VI. Дуже красивою була церемонія відкриття і з приємністю хочу відзначити, що майже всі присутні визнали найкрасивішою форму української делегації. Наші спортсмени, тренери та офіційні особи були одягнуті насправді дуже ефектно. То ж зі стовідсотковою впевненістю можна стверджувати, що українські дизайнери свою Універсіаду виграли. Також на найвищому рівні були й всі організаційні моменти. Жодних зауважень не було до умов проживання, харчування та транспорту. Навіть погода майже на сто відсотків задовольнила усіх.

– Як трибуни зустрічали українську делегацію під час відкриття Універсіади?

– Відношення до нашої делегації було дуже теплим. Коли ми з'явилися перед трибунами, це викликало море позитиву у глядачів. Та й загалом спілкуючись із господарями та представниками делегацій інших країн ми постійно відчували їхню підтримку нашої держави. Щоправда виняток склали росіяни. Ви знаєте, це мабуть якийсь фатум, але на церемонії відкриття ми знаходилися, як і в політиці, між делегаціями Росії та США. І саме тут особливо яскраво ми відчули різницю у ставленні до нас американців та наших «старших братів». Спортсмени США весь час з нашими хлопцями та дівчатами спілкувалися, жартували, бажали одні одним успішних стартів. Складалося враження, що зустрілися старі добрі друзі. Натомість представники Росії – як спортсмени, так і офіційні особи – увесь час уникали контактів з нами. Які там посмішки, які там жарти – вони з нами навіть не віталися, а то й не приховували свого ворожого ставлення. Коли я вперше в Словаччині зустрів своїх старих знайомих з Росії, з якими не на одних попередніх змаганнях навіть за чаркою разом відзначали вдалі виступи як українців, так і росіян, а вони тепер зробили вид, що ми абсолютно не знайомі, то я був просто в шоці і не розумів що відбувається. Так, нині відношення між Україною та Росією на офіційному рівні самі знаєте які. Але ж ми прості люди і працюємо в одній сфері діяльності. Зізнаюся, аж такого я не очікував. Але спостерігаючи за представниками Росії, я зрозумів, що в складі їхньої делегації, як і в старі «добрі» радянські часи, чимало працівників спецслужб. То ж і спортсмени, і тренери, і офіційні особи боялися їх, а тому й уникали будь-яких контактів з нами. Що ж, звісно все це неприємно, але це не наші, а їхні проблеми. В мене ж до них лише одне запитання: так де ж при владі хунта – в Україні чи Росії? Думаю відповідь на

це питання дасть тільки час. Ну а на чий стороні правда, показав вже перший старт Універсіади.

– Ви маєте на увазі перемогу нашого Дмитра Русінова в індивідуальній гонці біатлоністів?

– Так, звичайно. «Золото» Дмитра, зізнаюся, викликало у мене протилежні почуття. Як ректор Львівського університету фізкультури, я вболівав за представника нашого вишу Віталія Кільчицького. Адже саме він був головною надією нашої делегації на «золото» в цій дисципліні, про що до початку змагань говорив і президент Федерації біатлону України Володимир Бринзак. На жаль, гонку Віталій провалив, і не те що в призерів навіть, в топ-10 не попав. Однак, перше «золото» Універсіади все одно виборола Україна. Дмитро Русінов настільки блискуче провів гонку, що ні норвежці, ні росіяни нічого не змогли з ним зробити. І мене, і всіх решту українців, які були в Осрблі, просто розпирало від гордості за нашу державу, коли на найвищій сходинці подіуму стояв Дмитро і напевне символічно, що в своєрідній почесній варті, тобто на другій та третій сходинках, стояли двоє росіян (на фото). Також дуже приємно і цікаво було спостерігати в хвилини нашого тріумфу за тренерами та офіційними особами російської делегації – вони були схожі на побитих псів. Знаєте, не було жодних сумнівів, що вони аж ніяк не розраховували втратити цю золоту медаль. Скажу вам, я був настільки щасливий в той момент за перемогу Русінова над росіянами, що навіть забув про невдачу Кільчицького.

- Після індивідуальної, Кільчицький провалив і спринт та гонку переслідування. То ж чи розраховували ви на його успіх в заключний день змагань біатлоністів у мас-старті?

– Віталій приїхав на Універсіаду в статусі лідера нашої команди і ми розраховували, що він виграє кілька нагород, а коли трішки пофартить, то повернеться додому з п'ятьма медалями. Однак ми зайвий раз переконалися, що в біатлоні планувати щось дуже важко. Невдалі виступи Кільчицького у трьох перших гонках призвели до того, що він навіть не потрапив до команди на змішану естафету. Але як засвідчив подальший хід подій, можливо це було й на краще. Він мав час зібратися, аби якомога краще підготуватися до мас-старту. Звичайно, ми вірили в нього, бо він сильний спортсмен. До того ж Віталій – людина самолюбива і було зрозуміло, що в своїй останній гонці на Універсіадах (за віком він більше не зможе приймати участі в цих змаганнях) зробить усе, аби перш за все самому собі довести, що в біатлоні він чогось вартий.

– А по ходу гонки, зокрема після третьої стрільби, ви продовжували вірити в його перемогу?

– Мені розповідали, що коли Віталій на третьому вогневому рубежі, у першій «стійці», тричі промахнувся, то російський коментатор сказав, що його можна сміливо викреслити з числа претендентів на медаль. Те саме він спрогнозував і щодо Русінова. Видно він не дуже добре знається на біатлоні – в цьому виді спорту, як ні в якому іншому, все може перевернутися з ніг на голову за лічені секунди. Зрозуміло, що після третьої стрільби наші хлопці не виглядали претендентами на медаль. Адже попереду були два сильні норвежці і росіянин, які й мали ніби то розіграти весь комплект нагород. Однак по чотири промахи у норвежців та два у росіянина подарували шанс обом нашим хлопцям. І тут треба віддати належне Дмитрові та Віталію, які скористалися ним на всі сто відсотків. Розстрілявши, немов з автомата, по п'ять мішеней, вони понеслися до фінішу, аби розіграти «золото» та «срібло». І тут не можу не сказати знову ж таки про гордість за наших хлопців і про те, яке задоволення я отримав, кинувши погляд в бік тренерів збірної Росії, які змушені були

спостерігати за «золотими розбірками» українців на останньому колі. Тут до речі, на мою думку, і зіграв свою роль той факт, що Кільчицький на відміну від Русінова не біг в змішеній естафеті. Більш свіжий Віталій на останньому кілометрі втік від Дмитра і таки завоював своє «золото». Однак на фініші вони були обоє неймовірно щасливі, так само як і вся наша делегація.

До речі, групу підтримки української команди відзначив навіть диктор на стадіоні в Осрблі. Під час церемонії нагородження, він наголосив, що саме українці найкраще і найбільш організовано підтримували своїх спортсменів. І справді, наші заряди – «Україно вперед!», «Слава Україні! Героям Слава!» та інші, які ми неодноразово вигукували упродовж кожної гонки, були значно потужнішими та ефективними від намагань вболівальників інших команд підтримати своїх спортсменів.

- Наші біатлоністи на цій Універсіаді завоювали п'ять медалей. Результат не поганий, але він поступається досягненням на попередніх Універсіадах.

– Ви абсолютно праві, але цьому є об'єктивне пояснення. Справа в тім, що це зумовлено кількома факторами: по-перше, як я вже казав, зростає престиж Універсіад і відповідно посилюється конкуренція та склад учасників. Зокрема, як ніколи сильну команду прислала Росія, а також Білорусь, Польща, Словаччина, Чехія... Та й Норвегія, яка в попередні роки на Універсіаду прислала нікому не відомих біатлоністів, цього разу привезла цілком боездатну команду. Також у нас не було зараз в складі таких сильних спортсменів, як наприклад сестри Семеренко, які могли вдвох відпрацювати за всю збірну. Нарешті, окремо треба сказати про неузгодженість календаря змагань між Міжнародним союзом біатлоністів (IBU) та Міжнародною федерацією університетського спорту (FISU). Адже практично в одні і ті ж терміни проводилися змагання біатлоністів на Універсіаді у Словаччині та чемпіонат Європи, який проходив у Естонії. Універсіада не є рейтинговим і не є комерційним змаганням. Натомість континентальна першість дозволяє спортсменам заробити як рейтингові очки, так і призові. Зрозуміло, що за таких умов тренери та й самі спортсмени надають перевагу змаганням під егідою Міжнародного союзу біатлоністів. Саме з цієї причини до Осрблі не приїхали Юлія Джима, Анастасія Меркушина, Ірина Варвинець, Дмитро Підручний, Артем Прима та Артем Тищенко. Цікаво, що останній був заявлений на Універсіаду, але в підсумку поїхав на Євро. То ж тепер Україна має заплатити штраф Міжнародній федерації університетського спорту. Зрозуміло, якби ці спортсмени брали участь в Універсіаді, то медальний доробок наших біатлоністів був би значно більшим.

– Невже федераціям так важко узгодити між собою календар змагань?

– Питання досить складне і вирішити його не так просто. Але поступово тут є здвиги в кращу сторону. Зокрема, вже зараз відбуваються консультації між федераціями і є сподівання, що Універсіаду буде включено в календар Міжнародного союзу біатлоністів. Між іншим, ця проблема існує і в інших видах спорту як в зимових, так і літніх Універсіадах. Зокрема в ці дні змагання з гірськолижного спорту тривають і на Універсіаді в Іспанії, і на чемпіонаті світу в США. Думаю не треба пояснювати, де склад учасників набагато сильніший.

– На відміну від попередніх Універсіад, цього разу без медалей залишилися наші спортсмени в лижних гонках. Чим це можна пояснити?

– Думаю, тут слід говорити лише про українських лижниць. Адже чоловіки, як і раніше, на медалі не претендували. Що ж до жінок, то вони насправді виступили значно гірше,

ніж можна було очікувати. Знову ж таки, причин тут кілька. Головна – не знайшлося заміни лідеру команди, аспірантці Львівського університету фізкультури Катерині Григоренко, яка в минулому практично кожен гонку завершувала в числі призерів. Без Катерини наша команда не спромоглася поборотися навіть за «бронзу» в естафеті. Але далася в знаки й висота, на якій проходили змагання в Штребске Плесо. Адже напередодні Універсіади, на чемпіонаті України, який відбувся на новозбудованій базі в селищі Сянки на Львівщині, дівчата на трасі виглядали дуже добре. Але там змагання відбувалися на висоті 800 метрів, а на Універсіаді – близько двох кілометрів. Тому тут питання не тільки до дівчат, а й до їхніх тренерів.

– Якщо лижниці зробили крок назад, то наші двоборці – помітний крок вперед. Адже до медалей їм забракло зовсім трохи...

– Зізнаюся, глибоко в душі я вірив в те, що двоборці завоюють одну, а то й дві медалі. Сподівався, що вдасться піднятися на подіум нашій команді, яка до речі була цілком сформована зі студентів Львівського університету фізкультури. Але суперники, на відміну від минулих Універсіад, цього разу привезли помітно більш сильніші склади. Однак і 5-те місце – це зовсім не погано. Та найбільш прикро за Віктора Пасічника (на фото), якому дециці не вистачило, аби стати бронзовим призером в індивідуальних змаганнях. Після стрибків з трампліну він посідав 5-ту позицію, але під час лижної гонки зумів наздогнати двох суперників, які стартували раніше за нього. Більше того, метрів за 400 до фінішу Віктор йшов третім, але на останніх метрах його таки випередив польський спортсмен. Жодних питань до Пасічника бути не може – хлопець віддав все, що мав і це той випадок, коли не він програв, а переміг його конкурент. То ж Віктор заслуговує на найкращі слова і в мене немає жодних сумнівів, що його перемоги на серйозних міжнародних змаганнях ми обов'язково з вами ще побачимо.

– В Словаччині українці здобули п'ять медалей. Чи можна сподіватися, що наша скарбничка поповниться нагородами в Іспанії?

– Попередній наш досвід говорить, що швидше за все ні. Однак, це спорт і будемо сподіватися, що в Гранаді українці створять хоча б одну медальну сенсацію. Однак, я вважаю, що нам потрібно змінювати відношення до спорту вищих досягнень і акумулювати всі сили там, де ми можемо не просто приймати участь в змаганнях, а реально боротися за медалі. Давайте будемо дивитися правді в очі і визнаємо, що в більшості зимових видів спорту навіть на найближчу перспективу в нас немає ніяких шансів бути серед лідерів. Наприклад, як ми можемо бути конкурентоздатними в стрибках з трампліна, коли на всю Україну в нас немає жодного (!) сучасного трампліна. То можливо, краще ті кошти, які виділяються на цей вид спорту, хоча вони й не є великі, віддати знову ж таки та той біатлон?.. А у нас подібна ситуація не лише в стрибках з трампліна, тобто потрібно діяти за законами спорту – розвивати слід сильні сторони, бо коли ти розпиляєшся на все потроху, то результату не буде ніде. То ж нам є над чим думати і над чим працювати.

– Універсіада – змагання студентів, але все ж це спорт вищих досягнень. А студентський спорт – це ще й масовий спорт.

– Звичайно і це ще один, але зовсім інший напрямок нашої роботи. Тут у нас в Україні також непочатий край роботи. Знову ж таки, давайте не будемо себе обманювати і скажемо прямо, що масовий спорт серед студентів в Україні знаходиться в глибокій кризі, так само як і дитячий та юнацький. І це вже проблема не окремих відомств, а загальнодержавна. Вже не один рік ми говоримо про проблеми здоров'я підростаючого

покоління, тобто про проблеми здоров'я всієї нашої нації в найближчому майбутньому. Якщо в минулому наша молодь (включаю сюди й школярів) мала два головних види занять – навчання та спорт, то нині лівова частка підростаючого покоління хвора на комп'ютери, пиво та сигарети. І якщо ми з цим вже зараз не почнемо боротися, то це може стати загальнонаціональною катастрофою, а для цього необхідно переглянути наші життєві цінності на рівні держави і визначитися з пріоритетами. В мене особисто немає сумнівів, що на першому місці має бути здоров'я українського народу. І нам немає потреби придумувати щось нове, необхідно просто перейняти досвід інших країн і в першу чергу скандинавських.

Євген Приступа: „Саме українці найкраще і найбільш організовано підтримували своїх спортсменів”

Джерело:

Галичина спортивна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://galsports.com/news/y>
8 лютого 2015 р.

Два дні тому в іспанській Гранаді офіційно запалав вогонь XXVII Всесвітньої зимової Універсиади. На Піренеях буде розіграно медалі у змаганнях з гірськолижного спорту, сноубордінгу, фрістайлу, шорт-треку, фігурного катання, керлінгу та хокею. Втім, для українських вболівальників найбільш цікавими, з позицій завоювання медалей нашими студентами, були змагання з біатлону, лижних перегонів, стрибків з трампліну та лижного двоборства, які тривали з 24 січня по 1 лютого у словацьких містечках Штребске Плесо та Осрблі.

Саме про виступ українців у цих дисциплінах та про те, що відбувалося довкола змагань, розповів ректор Львівського державного університету фізичної культури, професор Євген Приступа.

– В останні роки значущість Всесвітніх Універсіад значно зросла, що й підтверджують нинішні студентські зимові ігри. У Словаччині та Іспанії представлено 43 держави, честь яких захищає понад півтори тисячі спортсменів. Про престижність цих змагань свідчить і той факт, що Універсіаду-2015 відкривали глави держав – президент Словаччини Андрій Кіска та король Іспанії Філіп VI. Дуже красивою була церемонія відкриття і з приємністю хочу відзначити, що майже всі присутні визнали найкрасивішою форму української делегації. Наші спортсмени, тренери та офіційні особи були одягнуті насправді дуже ефектно. То ж зі стовідсотковою впевненістю можна стверджувати, що українські дизайнери свою Універсіаду виграли. Також на найвищому рівні були й всі організаційні моменти. Жодних зауважень не було до умов проживання, харчування та транспорту. Навіть погода майже на сто відсотків задовольнила усіх.

– Як трибуни зустрічали українську делегацію під час відкриття Універсіади?

– Відношення до нашої делегації було дуже теплим. Коли ми з'явилися перед трибунами, це викликало море позитиву у глядачів. Та й загалом спілкуючись із господарями та представниками делегацій інших країн ми постійно відчували їхню підтримку нашої держави. Щоправда виняток склали росіяни. Ви знаєте, це мабуть якийсь фатум, але на церемонії відкриття ми знаходилися, як і в політиці, між делегаціями Росії та США. І саме тут особливо яскраво ми відчули різницю у ставленні до нас американців та наших «старших братів». Спортсмени США весь час з нашими хлопцями та дівчатами спілкувалися, жартували, бажали одні одним успішних стартів. Складалося враження, що зустрілися старі добрі друзі. Натомість представники Росії – як спортсмени, так і офіційні особи – увесь час уникали контактів з нами. Які там посмішки, які там жарти – вони з нами навіть не віталися, а то й не приховували свого ворожого ставлення. Коли я вперше в Словаччині зустрів своїх старих знайомих з Росії, з якими не на одних попередніх змаганнях навіть за чаркою разом відзначали вдалі виступи як українців, так і росіян, а вони тепер зробили вид, що ми абсолютно не знайомі, то я був просто в шоці і не розумів що відбувається. Так, нині відношення між Україною та Росією на офіційному рівні самі знаєте які. Але ж ми прості люди і працюємо в одній сфері діяльності. Зізнаюся, аж такого я не очікував. Але спостерігаючи за представниками Росії, я зрозумів, що в складі їхньої делегації, як і в старі «добрі» радянські часи, чимало працівників спецслужб. То ж і спортсмени, і тренери, і офіційні особи боялися їх, а тому й уникали будь-яких контактів з нами. Що ж, звісно все це неприємно, але це не наші, а їхні проблеми. В мене ж до них лише одне запитання: так де ж при владі хунта – в Україні чи Росії? Думаю відповідь на це питання дасть тільки час. Ну а на чийй стороні правда, показав вже перший старт Універсіади.

– Ви маєте на увазі перемогу нашого Дмитра Русінова в індивідуальній гонці біатлоністів?

– Так, звичайно. «Золото» Дмитра, зізнаюся, викликало у мене протилежні почуття. Як ректор Львівського університету фізкультури, я вболівав за представника нашого вишу Віталія Кільчицького. Адже саме він був головною надією нашої делегації на «золото» в цій дисципліні, про що до початку змагань говорив і президент Федерації біатлону України Володимир Бринзак. На жаль, гонку Віталій провалив, і не те що в призери навіть, в топ-10 не попав. Однак, перше «золото» Універсіади все одно виборола Україна. Дмитро Русінов настільки блискуче провів гонку, що ні норвежці, ні росіяни нічого не

змогли з ним зробити. І мене, і всіх решту українців, які були в Осрблі, просто розпирало від гордості за нашу державу, коли на найвищій сходинці подіуму стояв Дмитро і напевне символічно, що в своєрідній почесній варті, тобто на другій та третій сходинках, стояли двоє росіян. Також дуже приємно і цікаво було спостерігати в хвилини нашого тріумфу за тренерами та офіційними особами російської делегації – вони були схожі на побитих псів. Знаєте, не було жодних сумнівів, що вони аж ніяк не розраховували втратити цю золоту медаль. Скажу вам, я був настільки щасливий в той момент за перемогу Русінова над росіянами, що навіть забув про невдачу Кільчицького.

– Після індивідуальної, Кільчицький провалив і спринт та гонку переслідування. То ж чи розраховували ви на його успіх в заключний день змагань біатлоністів у мас-старті?

– Віталій приїхав на Універсіаду в статусі лідера нашої команди і ми розраховували, що він виграє кілька нагород, а коли трішки пофартить, то повернеться додому з п'ятьма медалями. Однак ми зайвий раз переконалися, що в біатлоні планувати щось дуже важко. Невдалі виступи Кільчицького у трьох перших гонках призвели до того, що він навіть не потрапив до команди на змішану естафету. Але як засвідчив подальший хід подій, можливо це було й на краще. Він мав час зібратися, аби якомога краще підготуватися до мас-старту. Звичайно, ми вірили в нього, бо він сильний спортсмен. До того ж Віталій – людина самолюбива і було зрозуміло, що в своїй останній гонці на Універсіадах (за віком він більше не зможе приймати участі в цих змаганнях) зробить усе, аби перш за все самому собі довести, що в біатлоні він чогось вартий.

– А по ходу гонки, зокрема після третьої стрільби, ви продовжували вірити в його перемогу?

– Мені розповідали, що коли Віталій на третьому вогневому рубежі, у першій «стійці», тричі промахнувся, то російський коментатор сказав, що його можна сміливо викреслити з числа претендентів на медаль. Те саме він спрогнозував і щодо Русінова. Видно він не дуже добре знається на біатлоні – в цьому виді спорту, як ні в якому іншому, все може перевернутися з ніг на голову за лічені секунди. Зрозуміло, що після третьої стрільби наші хлопці не виглядали претендентами на медаль. Адже попереду були два сильні норвежці і росіянин, які й мали ніби то розіграти весь комплект нагород. Однак по чотири промахи у норвежців та два у росіянина подарували шанс обом нашим хлопцям. І тут треба віддати належне Дмитрові та Віталію, які скористалися ним на всі сто відсотків. Розстрілявши, немов з автомата, по п'ять мішеней, вони понеслися до фінішу, аби розіграти «золото» та «срібло». І тут не можу не сказати знову ж таки про гордість за наших хлопців і про те, яке задоволення я отримав, кинувши погляд в бік тренерів збірної Росії, які змушені були спостерігати за «золотими розбірками» українців на останньому колі. Тут до речі, на мою думку, і зіграв свою роль той факт, що Кільчицький на відміну від Русінова не біг в змішеній естафеті. Більш свіжий Віталій на останньому кілометрі втік від Дмитра і таки завоював своє «золото». Однак на фініші вони були обоє неймовірно щасливі, так само як і вся наша делегація.

До речі, групу підтримки української команди відзначив навіть диктор на стадіоні в Осрблі. Під час церемонії нагородження, він наголосив, що саме українці найкраще і найбільш організовано підтримували своїх спортсменів. І справді, наші заряди – «Україно вперед!», «Слава Україні! Героям Слава!» та інші, які ми неодноразово вигукували упродовж кожної гонки, були значно потужнішими та ефективними від намагань вболівальників інших команд підтримати своїх спортсменів.

– Наші біатлоністи на цій Універсіаді завоювали п'ять медалей. Результат не поганий, але він поступається досягненням на попередніх Універсіадах.

– Ви абсолютно праві, але цьому є об'єктивне пояснення. Справа в тім, що це зумовлено кількома факторами: по-перше, як я вже казав, зростає престиж Універсіад і відповідно посилюється конкуренція та склад учасників. Зокрема, як ніколи сильну команду прислала Росія, а також Білорусь, Польща, Словаччина, Чехія... Та й Норвегія, яка в попередні роки на Універсіаду прислала нікому не відомих біатлоністів, цього разу привезла цілком боездатну команду. Також у нас не було зараз в складі таких сильних спортсменів, як наприклад сестри Семеренко, які могли вдвох відпрацювати за всю збірну. Нарешті, окремо треба сказати про неузгодженість календаря змагань між Міжнародним союзом біатлоністів (IBU) та Міжнародною федерацією університетського спорту (FISU). Адже практично в одні і ті ж терміни проводилися змагання біатлоністів на Універсіаді у Словаччині та чемпіонат Європи, який проходив у Естонії. Універсіада не є рейтинговим і не є комерційним змаганням. Натомість континентальна першість дозволяє спортсменам заробити як рейтингові очки, так і призові. Зрозуміло, що за таких умов тренери та й самі спортсмени надають перевагу змаганням під егідою Міжнародного союзу біатлоністів. Саме з цієї причини до Острблі не приїхали Юлія Джима, Анастасія Меркушина, Ірина Варвинець, Дмитро Підручний, Артем Прима та Артем Тищенко. Цікаво, що останній був заявлений на Універсіаду, але в підсумку поїхав на Євро. То ж тепер Україна має заплатити штраф Міжнародній федерації університетського спорту. Зрозуміло, якби ці спортсмени брали участь в Універсіаді, то медальний доробок наших біатлоністів був би значно більшим.

– Невже федераціям так важко узгодити між собою календар змагань?

– Питання досить складне і вирішити його не так просто. Але поступово тут є здвиги в кращу сторону. Зокрема, вже зараз відбуваються консультації між федераціями і є сподівання, що Універсіаду буде включено в календар Міжнародного союзу біатлоністів. Між іншим, ця проблема існує і в інших видах спорту як в зимових, так і літніх Універсіад. Зокрема в ці дні змагання з гірськолижного спорту тривають і на Універсіаді в Іспанії, і на чемпіонаті світу в США. Думаю не треба пояснювати, де склад учасників набагато сильніший.

– На відміну від попередніх Універсіад, цього разу без медалей залишилися наші спортсмени в лижних гонках. Чим це можна пояснити?

– Думаю, тут слід говорити лише про українських лижниць. Адже чоловіки, як і раніше, на медалі не претендували. Що ж до жінок, то вони насправді виступили значно гірше, ніж можна було очікувати. Знову ж таки, причин тут кілька. Головна – не знайшлося заміни лідеру команди, аспірантці Львівського університету фізкультури Катерині Григоренко, яка в минулому практично кожен гонку завершувала в числі призерів. Без Катерини наша команда не спромоглася поборотися навіть за «бронзу» в естафеті. Але далася в знаки й висота, на якій проходили змагання в Штребске Плесо. Адже напередодні Універсіади, на чемпіонаті України, який відбувся на новозбудованій базі в селищі Сянки на Львівщині, дівчата на трасі виглядали дуже добре. Але там змагання відбувалися на висоті 800 метрів, а на Універсіаді – близько двох кілометрів. Тому тут питання не тільки до дівчат, а й до їхніх тренерів.

– Якщо лижниці зробили крок назад, то наші двоборці – помітний крок вперед. Адже до медалей їм забракло зовсім трохи...

– Зізнаюся, глибоко в душі я вірив в те, що двоборці завоюють одну, а то й дві медалі. Сподівався, що вдасться піднятися на подіум нашій команді, яка до речі була цілком сформована зі студентів Львівського університету фізкультури. Але суперники, на відміну від минулих Універсіад, цього разу привезли помітно більш сильніші склади. Однак і 5-те місце – це зовсім не погано. Та найбільш прикро за Віктора Пасічника, якому дешиці не вистачило, аби стати бронзовим призером в індивідуальних змаганнях. Після стрибків з трампліну він посідав 5-ту позицію, але під час лижної гонки зумів наздогнати двох суперників, які стартували раніше за нього. Більше того, метрів за 400 до фінішу Віктор йшов третім, але на останніх метрах його таки випередив польський спортсмен. Жодних питань до Пасічника бути не може – хлопець віддав все, що мав і це той випадок, коли не він програв, а переміг його конкурент. То ж Віктор заслуговує на найкращі слова і в мене немає жодних сумнівів, що його перемоги на серйозних міжнародних змаганнях ми обов'язково з вами ще побачимо.

– В Словаччині українці здобули п'ять медалей. Чи можна сподіватися, що наша скарбничка поповниться нагородами в Іспанії?

– Попередній наш досвід говорить, що швидше за все ні. Однак, це спорт і будемо сподіватися, що в Гранаді українці створять хоча б одну медальну сенсацію. Однак, я вважаю, що нам потрібно змінювати відношення до спорту вищих досягнень і акумулювати всі сили там, де ми можемо не просто приймати участь в змаганнях, а реально боротись за медалі. Давайте будемо дивитися правді в очі і визнаємо, що в більшості зимових видів спорту навіть на найближчу перспективу в нас немає ніяких шансів бути серед лідерів. Наприклад, як ми можемо бути конкурентоздатними в стрибках з трампліна, коли на всю Україну в нас немає жодного (!) сучасного трампліна. То можливо, краще ті кошти, які виділяються на цей вид спорту, хоча вони й не є великі, віддати знову ж таки та той біатлон?.. А у нас подібна ситуація не лише в стрибках з трампліна, тобто потрібно діяти за законами спорту – розвивати слід сильні сторони, бо коли ти розпиляєшся на все потроху, то результату не буде ніде. То ж нам є над чим думати і над чим працювати.

– Універсіада – змагання студентів, але все ж це спорт вищих досягнень. А студентський спорт – це ще й масовий спорт.

– Звичайно і це ще один, але зовсім інший напрямок нашої роботи. Тут у нас в Україні також непочатий край роботи. Знову ж таки, давайте не будемо себе обманювати і скажемо прямо, що масовий спорт серед студентів в Україні знаходиться в глибокій кризі, так само як і дитячий та юнацький. І це вже проблема не окремих відомств, а загальнодержавна. Вже не один рік ми говоримо про проблеми здоров'я підростаючого покоління, тобто про проблеми здоров'я всієї нашої нації в найближчому майбутньому. Якщо в минулому наша молодь (включаю сюди й школярів) мала два головних види занять – навчання та спорт, то нині лівова частка підростаючого покоління хвора на комп'ютери, пиво та сигарети. І якщо ми з цим вже зараз не почнемо боротися, то це може стати загальнонаціональною катастрофою, а для цього необхідно переглянути наші життєві цінності на рівні держави і визначитися з пріоритетами. В мене особисто немає сумнівів, що на першому місці має бути здоров'я українського народу. І нам немає потреби придумувати щось нове, необхідно просто перейняти досвід інших країн і в першу чергу скандинавських.

Світлини:

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ПРИСТУПА
ЄВГЕН НИКОДИМОВИЧ
Життєвий шлях та
науково-педагогічна діяльність
Бібліографічний нарис

Укладач – Ірина Свістельник